

Programmabegroting

2024

INHOUD

Kerngegevens
Aanbiedingsbrief
Financieel perspectief

PROGRAMMA'S

1. Bestuur en ondersteuning
2. Veiligheid
3. Verkeer, vervoer en waterstaat
4. Economie
5. Onderwijs
6. Sport, cultuur en recreatie
7. Sociaal domein
8. Volksgezondheid en milieu
9. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

PARAGRAFEN

- A. Lokale heffingen
- B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- C. Onderhoud kapitaalgoederen
- D. Financiering
- E. Bedrijfsvoering
- F. Verbonden partijen
- G. Grondbeleid
- H. Interbestuurlijk toezicht
- I. Wet open overheid

FINANCIËLE BEGROTING

Overzicht incidentele baten en lasten
Overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves
Overzicht mutaties reserves 2024-2027
Recapitulatiestaat
Investeringsprogramma
Overzicht kosten overhead
Raadsbesluit

BIJLAGE

Overzicht baten en lasten per taakveld

KERNGEGEVENS

Omschrijving	1 januari 2022 (werkelijk)	1 januari 2023 (werkelijk)	1 januari 2024
A. SOCIALE STRUCTUUR			
Aantal inwoners	15.902	16.210	16.172 ¹
waarvan van 0 t/m 3 jaar	513	511	512
van 4 t/m 16 jaar	2.157	2.181	2.133
van 17 t/m 64 jaar	9.035	9.227	9.213
van 65 jaar en ouder	4.197	4.291	4.314
Aantal periodieke bijstandsgerechtigden	500	484	477
Aantal inwoners werkzaam in sociale werkvoorzieningschappen	67	65	65
B. FYSIEKE STRUCTUUR			
Oppervlakte gemeente	38.768 ha	38.768 ha.	38.768 ha.
waarvan binnenwater	170 ha.	170 ha.	170 ha.
oppervlakte land	2.494 ha.	2.494 ha.	2.494 ha.
historische stads- of dorpskern	(45 ha.)	(45 ha.)	(45 ha.)
buitenwater	36.103 ha.	36.103 ha.	36.103 ha
Aantal woningen	8.104	8.320	8.342 ²
waarvan in Harlingen	7.600	7.816	7.837
in Midlum	284	284	284
in Wijnaldum	220	220	221
Aantal woonschepen	16	16	16
Lengte van waterwegen	6.000 m	6.000 m	6.000 m

C. FINANCIËLE STRUCTUUR			
Gewone uitgaven	69.155.844	70.572.015	74.734.800
Opbrengst OZB	3.740.835	3.857.137	4.153.500
Algemene uitkering gemeentefonds	34.473.361	39.881.924	41.962.213
Vaste schuld	58.166.666	51.666.666	45.666.666
Reserves	31.313.744	30.905.759	29.814.554
Voorzieningen	9.854.620	10.221.378	9.365.679

1. Deze gegevens zijn gebaseerd op de stand per 1 juli 2023.

2. Dit gegeven is gebaseerd op de stand per 24 juli 2023.

AANBIEDINGSBRIEF

Beste leden van de Raad,

In deze programmabegroting voor 2024 vindt u onze plannen voor het komende begrotingsjaar. Bij het opstellen hiervan hebben wij veel aandacht besteed aan transparantie, toegankelijkheid en leesbaarheid. Wij vertrouwen er dan ook op dat deze begroting u in staat stelt om uw kaderstellende en controlerende rol goed in te vullen.

Begrotingsuitkomst

Het is gelukt een begroting op stellen met een positief saldo. Ook het meerjarig beeld is redelijk gunstig. Daarbij is rekening gehouden met nieuwe beleidswensen en autonome ontwikkelingen. Er is structureel ruimte gevonden voor een budget van € 100.000 om tegemoet te komen aan wensen van uw raad.

Nieuwe begrotingsruimte

Naast het inpassen van nieuw beleid in de begroting hebben we kritisch gekeken naar het beëindigen dan wel verminderen van bestaand beleid en het verhogen van inkomsten. Op deze manier blijft er ruimte voor nieuwe initiatieven vanuit de raad.

Maatregelen om ruimte te creëren in de begroting

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Voordeel baten				
Verhoging toeristenbelasting	35.000	75.000	75.000	75.000
Verhoging parkeeropbrengst	168.100	152.200	152.650	153.100
Samenwerking Terschelling op gebied VVH	75.000	75.000	75.000	75.000
Voordeel lasten				
Efficiëncyslag taakveld Sociaal Domein	150.000	200.000	250.000	250.000
Totaal extra ruimte in de begroting	428.100	502.200	552.650	553.100

Toelichting

Verhoging toeristenbelasting

Om meer in de pas te lopen met het gemiddelde percentage voor toeristenbelasting in Friesland, wordt het tarief voor de (water)toeristenbelasting in twee stappen verhoogd. In 2024 wordt het tarief met € 0,35 verhoogd en in 2025 met € 0,40.

Verhoging parkeeropbrengst

In 2023 zijn er wijzigingen doorgevoerd in het straatparkeren. De effecten van de parkeermonitoring zijn inmiddels bekend. Hieruit blijkt een meeropbrengst. Deze is in de begroting 2024 meegenomen.

Samenwerking Terschelling op het gebied VVH

Sinds 1 januari 2022 voeren de gemeenten Harlingen en Terschelling de BRIKS-taken (bouw, reclame, inrit, kap- en slooptaken) gezamenlijk uit onder leiding van de teamleider VVH. De medewerkers van Terschelling kunnen gebruik maken van alle faciliteiten van de gemeente Harlingen om hun werk goed uit te voeren. De ontvangen bijdrage van Terschelling is blijvend. Daarom zijn deze inkomsten met ingang van 2024 structureel opgenomen.

Efficiëncyslag taakveld Sociaal Domein

Meer efficiëntie en effectiviteit moeten leiden tot een besparing die oploopt tot € 250.000 in 2027. Voor de begroting 2024 gaat het om een verlaging van het budget voor jeugdzorg van € 150.000.

Nieuw beleid

We blijven een ambitieuze gemeente. Voor nieuw beleid hebben we daarom een structureel bedrag van € 856.151 opgenomen. Dit neemt toe tot € 877.246 in 2027.

In de begroting 2023 is er structureel geld voor personeel beschikbaar gesteld in het kader van Samen Harlingen. In deze begroting treft u onder het nieuw beleid ook een aantal formatieve beleidswensen.

De in de begroting 2024 opgenomen uitbreiding van de formatie wordt onder andere veroorzaakt door het Akkoord op Hoofdpijnen. Voor een goede uitvoering van de ambities uit dit akkoord is extra formatie noodzakelijk. Daarnaast vraagt de invoering van de Omgevingswet eveneens om uitbreiding van de formatie. Tot slot is op basis van een externe analyse met betrekking tot de projectenportefeuille gebleken dat er onvoldoende capaciteit in de lijn is om deze projecten uit te voeren. Om tot een verantwoorde uitvoering van projecten en programma's te komen is het noodzakelijk om de formatie uit te breiden met projectleiders en -ondersteuners.

De omvang van de formatie de komende jaren vraagt om blijvende aandacht. Dit is afhankelijk van de ambities van de gemeente en de wettelijke verplichtingen die op ons af komen.

Ontwikkelingen meerjarig perspectief

In deze begroting is de meicirculaire 2023 verwerkt. Vorig jaar hielden we rekening met de aanvullende inkomsten vanwege het Jeugd Coalitieakkoord (€ 1,368 miljoen in 2024 en € 1,009 miljoen in 2025). Uit de meicirculaire 2023 blijkt echter dat de besparingen van 2024 en 2025 bevroren worden op het niveau van dit jaar. Dit levert een plus op voor de algemene uitkering van € 255.000 in 2024 en € 196.000 in 2025.

De provinciaal toezichthouder gaf vorig jaar toestemming om voor de komende drie jaar een stelpost op te nemen 'nog te ontvangen rijksbijdrage jeugdzorg' van 100% van het gemeentelijk aandeel. Voorzichtigheidshalve hanteren we voor 2027 hiervoor 75%. De nieuwe stelposten bedragen daarmee € 431.000 voor 2026 en € 264.000 voor 2027.

Het kabinet koppelt het gemeentefonds vanaf 2027 aan de ontwikkeling van het bruto binnenlands product. De meicirculaire 2023 beschrijft hoe volgens deze nieuwe systematiek de omvang van het gemeentefonds vanaf dat moment gebaseerd wordt op een historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product. Hiervoor is in de Voorjaarsnota 2023 een budget gereserveerd van € 150 miljoen in 2027. In de meicirculaire 2023 is de nieuwe financieringssystematiek nog niet verwerkt.

Vooruitlopend op de nieuwe systematiek stelt het kabinet in 2026 eenmalig € 1 miljard beschikbaar als (gedeeltelijke) compensatie van het ravijnjaar in 2026. Van dat bedrag gaat € 924 miljoen naar het gemeentefonds en € 76 miljoen naar het btw-compensatiefonds. Dit bedrag is in de meicirculaire 2023 vanaf 2027 structureel opgenomen. Bij de discussie over bezuinigingen bij het Rijk noemt het ministerie van Financiën het schrappen van deze compensatie als mogelijkheid. Het ravijn zou daarmee vanaf 2026 nog eens met € 924 miljoen toenemen. Voor deze begroting benoemen we dit vanwege alle onzekerheden alleen als risico.

Wij stellen u voor:

1. De programmabegroting 2024 vast te stellen;
2. De kredieten uit het investeringsprogramma beschikbaar te stellen;
3. In te stemmen met de meerjarige uitkomsten tot en met 2027.

FINANCIEEL PERSPECTIEF

Uitgangspunten begroting

Bij de samenstelling van de begroting 2024 en meerjarenraming 2025 – 2027 zijn onder andere de volgende uitgangspunten gehanteerd:

Algemene uitkering gemeentefonds	berekening op basis van de meicirculaire 2023
Salarissen	1 juni 2023
Investerings	1e jaar ½ jaar rente, 2e jaar volledige kapitaallast
Rentepercentage	
nieuwe investeringen	3%
Belastingen, tarieven etc.	verhoging met de geschatte inflatie van 3,4%

Voor een volledige opsomming van uitgangspunten verwijzen we naar de Kadernota begroting 2024. Een nadere toelichting vindt u in de paragraaf Lokale heffingen.

Uitgangspunten meerjarenraming

Bij de samenstelling van de meerjarenraming zijn we uitgegaan van de begroting 2024. De ramingen zijn vervolgens doorgetrokken naar de jaren 2025, 2026 en 2027. Daarbij hebben we rekening gehouden met:

- stijging van inkomsten, zoals uit belastingopbrengsten;
- ontwikkelingen algemene uitkering gemeentefonds;
- lagere rentelasten in verband met vermindering boekwaarde door afschrijving;
- loon- en prijsstijgingen. Deze worden gecompenseerd door uit het gemeentefonds te ontvangen salaris- en prijscompensatie en de normale trendmatige aanpassingen van de eigen belastingopbrengsten.

Uitkomst begroting 2024 en meerjarenraming 2025 – 2027

Op basis van de bovengenoemde uitgangspunten komen we tot de volgende begroting en meerjarenraming:

(bedragen X € 1.000)

Begrotingsjaar	2024	2025	2026	2027
Saldo baten en lasten	-1.270	849	-612	-533
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	2.051	911	555	381
Begrotingssaldo *	781	1.761	-57	-152
Incidentele baten en lasten (saldo)	0	0	0	0
Structureel begrotingssaldo	781	1.761	-57	-152

**De negatieve saldi in 2026 en 2027 worden gedekt uit de algemene investeringsreserve. De positieve saldi in 2024 en 2025 worden toegevoegd aan de eenmalige middelen.*

Een specificatie van de incidentele baten en lasten vindt u terug achterin deze programmabegroting. De jaarlijks beschikbare onvoorziene structurele middelen bedragen € 35.000. We kunnen deze alleen aanwenden als voldaan wordt aan de 3 O's: onvoorzienbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar.

Incidentele baten en lasten

Om vast te kunnen stellen of er sprake is van een structureel begrotingsevenwicht moet er inzicht zijn in welke geraamde baten en lasten incidenteel en structureel zijn. Op grond van de BBV moeten de incidentele baten en lasten limitatief per programma en meerjarig inzichtelijk worden gemaakt. Achterin deze begroting is dit verplichte overzicht opgenomen.

Nieuw beleid

De nieuwe beleidswensen zijn onderdeel van de begroting en de besluitvorming hierover. Voor een toelichting verwijzen we u naar de programma's. Voor de volgende wensen staan (structurele) budgetten in de begroting:

Omschrijving	Investering	2024	2025	2026	2027
Omzetten inhuurformatie naar vaste formatie, bestuurssecretaresse		66.600	66.600	66.600	66.600
Omzetten inhuurformatie naar vaste formatie, communicatieadviseur		54.780	54.780	54.780	54.780
Formatieruimte bodedienst/Vierkant		58.000	58.000	58.000	58.000
Projectleiders en ondersteuning		354.400	354.400	354.400	354.400
Fietsenhok Waddenpromenade	21.000	315	2.030	1.988	1.946
Uitvoeringsbudget fietsstimulering		5.000	5.000	5.000	5.000
Herinrichting aansluiting Stationsweg/ Kerkpoortsbrug	59.000	885	4.720	4.632	4.543
Voetpad rondje Midlum	64.750	971	4.533	4.455	4.377
Verkeersveiligheid Oude Trekweg (fietsstraat / snelheidsremmende maatregelen)	200.000	3.000	16.000	15.700	15.400
Bijdrage deelname Haven Netwerk Fryslân		10.000	10.000	10.000	10.000
Uitbreiden formatie Erfgoed & Monumentenzorg		45.500	45.500	45.500	45.500
Uitbreiding personele capaciteit taakveld subsidieverstrekingen vaste formatie		63.700	63.700	63.700	63.700
Subsidieregeling Jubilea Maatschappelijke Organisaties		3.000	3.000	3.000	3.000
Voortzetten subsidie sociale inloop Stjoer		8.000	8.000	8.000	8.000
Regelbeheerder toepasbare regels Omgevingswet		91.000	91.000	91.000	91.000
Formatie VVH vanwege Omgevingswet		91.000	91.000	91.000	91.000
Totalen	344.750	856.151	878.263	877.755	877.246

Tot slot zijn voor diverse activiteiten/projecten eenmalige kredieten in de begroting verwerkt:

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Activiteiten:				
Aanvulling BRP specialist afdeling Burgerzaken	66.400			
Bijdrage reserve Westerzeedijk	200.000			
Werkprocessen versimpelen/aanpak projectmatig werken	200.000	100.000	100.000	
Organisatieontwikkeling	50.000	50.000		
Ondermijning bewustwording havenproject (training en communicatie)	35.000			
Onderzoek optimalisatie parkeerbedrijf	50.000			
Evenementenbeleid/servicepakket evenementenorganisatoren bekostigen veiligheids-/verkeersplannen	150.000			
Planvoorbereiding Nieuwe Willemshaven, formatie	8.300			
Planvoorbereiding Nieuwe Willemshaven inhuur, ontwerpcapaciteit en aanbesteding	94.000			
Verkenning herstellen historische voet/fietsbrug over de Zuiderhaven	50.000			
Voortzetting Programma Ontwikkeling Maritieme Havenplaatsen	25.000	25.000		
Integraal gebiedsontwikkelingsplan Programma Harlingen/WAL	100.000	100.000		
Tijdelijke contributieverhoging vereniging Waddenzeegemeenten	40.000	40.000	40.000	
Uitbreiding personele capaciteit taakveld subsidieverstrekingen tijdelijke inhuur	100.000			
Opstellen uitvoeringsnota Erfgoed	30.000			
Subsidie uitreiking Anton Wachter Prijs	14.000		14.000	
Programmering in Harlingen: bijdrage culturele productie	75.000	75.000		
Eenmalige bijdrage opstartkosten Fries Blauw	61.250			
Renovatie/achterstallig onderhoud begraafplaats	100.000	100.000		
Uitvoering Alcoholwet, inhuur mystery guests voor Nuchtere Fries	15.000			
Uitvoeren bouwtoezicht voor brandveiligheid wonen boven winkels, onzelfstandige huisvesting arbeidsmigranten, inhuur toezicht/juridisch	150.000			
Uitvoeren woonwensenonderzoek Wijnaldum en Midlum	25.000			
Totalen	1.638.950	490.000	154.000	

Reserves en voorzieningen

Bij de samenstelling van de begroting zijn de reserves en voorzieningen als volgt geraamd:

Omschrijving	Saldo 01-01-2024	Toevoeging	Beschikking	Saldo 31-12-2024
Algemene reserves	8.081.840		1.808.950	6.272.890
Bestemmingsreserves	8.078.110	329.172	203.226	8.204.056
Dekkingsreserves	13.654.604	1.182.000	1.549.409	13.287.195
Voorzieningen	9.365.679	1.319.073	1.563.736	9.121.016
Totaal	39.180.233	2.830.245	5.125.321	36.885.157

De algemene reserves bestaan uit (geraamde stand per 1 januari 2024):

algemene reserve weerstandsvermogen € 5.000.000

algemene investeringsreserve € 3.081.840

In de kolom 'beschikking' zijn de beschikkingen over de algemene investeringsreserve voor onder andere nieuwe projecten opgenomen.

De belangrijkste wijzigingen in de kolom 'toevoeging' bij de bestemmingsreserves gaan over de reserve Westerzeedijk en de jaarlijkse dotatie aan de reserve monumentenstichting. In de kolom 'beschikking' is dit de beschikking over de reserve monumentenstichting.

De dekkingsreserves gebruiken we jaarlijks voor het dekken van een deel van de uitgaven in de exploitatiebegroting. Dit zijn afschrijvingen, onderwijshuisvesting en nieuwbouw zwembad. De belangrijkste toevoeging betreft de dotatie aan de reserve onderwijshuisvesting.

De mutaties voorzieningen gaan voornamelijk over groot onderhoud van de kapitaalgoederen.

Investerings

In de begroting 2024 en meerjarenraming 2025 – 2027 reserveren we middelen voor diverse projecten en investeringen. Achterin deze begroting vindt u een volledig (gecomprimeerd) overzicht van het investeringsprogramma, inclusief de nieuwe beleidswensen.

Omschrijving	Investering	structureel	uitvoering
Materieel reiniging, tractie, onderhoud	634.870	88.057	2024 t/m 2027
Materieel groenvoorziening	562.660	74.565	2024 t/m 2027
Materieel VVH	26.780	5.135	2024
Riolering (GRP)	4.036.834	171.368	2024 t/m 2027
Optimaliseren openbare toiletvoorziening	75.000	5.190	2024
Aanvullende werkzaamheden loods 5 en 7	65.000	3.527	2024
Duurzame verwarmingsinstallatie loods 5	120.000	11.360	2024
Duurzame verwarming entrepotgebouw	65.000	6.154	2024
Cultuurfunctie entrepotgebouw	200.000	Dekkingsreserve t.l.v. algemene investeringsreserve	2024-2027
Auto's bodedienst	118.000	17.027	2024-2026
Fietsenhok Waddenpromenade	21.000	1.946	2024
Aanschaf zes elektrische bedrijfsauto's	170.000	32.867	2024
Ontwikkeling waterfront	2.000.000	Dekkingsreserve t.l.v. algemene investeringsreserve	2024-2027
Herinrichtingswerkzaamheden Grote Bredeplaats	200.000	13.840	2024
Herinrichting aansluiting Stationsweg-Kerkpoortsbrug	59.000	4.543	2024
Maatregelen verkeersveiligheid Oude Trekweg	200.000	15.400	2024
Elektrische palen Grote Bredeplaats	200.000	19.067	2024
Vervangen lichtmasten	150.000	14.300	2024
Voorbereiden aanschaf scanauto	60.000	15.900	2024

Vervangen anodes kade sd-14 Zuiderhaven	189.500	22.215	2024
Vervangen anodes kade sd-16 Oude Buitenhaven	31.500	3.693	2024
Stroom-en watervoorziening maatschappelijke havens	100.000	9.466	2024
Aanleg vuilwaterinnamepunt schepen	20.000	1.895	2024
Vervangen vloer bordes zwembad	60.000	5.720	2024
Meerkosten sportattributen	131.500	12.448	2024
Revitaliseren bomen Zuiderhaven	136.000	8.476	2024
Voetpad rondje Midlum	64.750	4.377	2024

PROGRAMMA 1 BESTUUR EN ONDERSTEUNING

Burgemeester Ina Sjerps, wethouders Erik de Groot en Hendrik Sijsma

Speerpunten	
1	Bouwen aan een toekomstbestendige dienstverlening.
2	Werken aan een systeem van interne beheersing.

Nieuw beleid

Onderwerp	Investering	2024	2025	2026	2027
Omzetten inhuur naar vaste formatie, bestuurssecretaresse		66.600	66.600	66.600	66.600
Omzetten inhuur naar vaste formatie, communicatieadviseur		54.780	54.780	54.780	54.780
Formatieruimte bodedienst/Vierkant		58.000	58.000	58.000	58.000
Uitbreiding capaciteit voor taakveld subsidieverstrekingen vaste formatie en tijdelijke inhuur		163.700	63.700	63.700	63.700
Budget organisatieontwikkeling		50.000	50.000		
Projectleiders en ondersteuning		354.400	354.400	354.400	354.400
Aanvulling BRP specialist afdeling Burgerzaken		66.400			
Bijdrage reserve Westerzeedijk		200.000			
Fietsenhok Waddendpromenade	21.000	315	2.030	1.988	1.946
Werkprocessen versimpelen/aanpak projectmatig werken		200.000	100.000	100.000	
	21.000	1.214.195	749.510	699.468	599.426

Toelichting nieuw beleid

Omzetten inhuur naar vaste formatie Bestuurssecretariaat en team Communicatie

Voor de versterking van de secretariële ondersteuning van de gehele organisatie, college en leidinggevenden en vanwege een toenemende werkdruk door de ambities van het college en het hoofdlijnenakkoord is het nodig om het bestuurssecretariaat uit te breiden met een bestuurssecretaresse met coördinerende taken.

Tijdelijke extra inzet van een communicatieadviseur heeft geleid tot een gezonde werkdruk in het communicatieteam van twee adviseurs en twee medewerkers. De werkzaamheden kunnen zo goed worden verricht en er ontstaat zo ruimte voor adhoc-zaken en verdere professionalisering. Gezien de ambities van de gemeente en nieuwe taken vanuit het uitvoeringsplan willen we de tijdelijke inzet omzetten in structurele formatie.

Uitbreiding bodedienst/Vierkant

De gemeente houdt meer bijeenkomsten. Met de aandacht voor participatie en de invoering van het BOB-model zal dit alleen maar toenemen. Dit betekent extra inzet van Facilitaire Zaken. Hiervoor is structurele uitbreiding van de formatie voor de bodedienst/Vierkant met één formatieplaats onontkoombaar.

Uitbreiding capaciteit taakveld subsidieverstrekingen vaste formatie en tijdelijke inhuur.

In 2024 komt er een algehele aanpassing van de subsidieverordening. Voor een gedegen en consistente structurele bewaking van beleid en uitvoering is uitbreiding van de capaciteit met 0,7 fte vereist. Daarnaast is tot 1 januari 2025 externe ondersteuning nodig voor het realiseren van een goede administratieve organisatie. Einddoel in 2024 is subsidiebeleid dat zich kenmerkt door eenvoud, transparantie en minder regels. Het wordt uitgevoerd en bewaakt met een goede organisatorische inrichting en dienstverlening gericht op effectiviteit en efficiëntie.

Budget organisatieontwikkeling

Op HRM- gebied zijn er veel ontwikkelingen. Tegelijkertijd is er sprake van achterstanden door corona en onderbezetting. Om als HRM-team snel en adequaat te kunnen anticiperen is het gewenst om het budget voor organisatieontwikkeling de komende jaren te verhogen. Er liggen daarbij met name taken op het gebied van Arbo, het werven en vasthouden van medewerkers en arbeidsmarktcommunicatie.

Projectleiders en ondersteuning

Voor een verantwoorde uitvoering van projecten en programma's is het volgens een extern adviesbureau nodig de capaciteit uit te breiden met twee senior (fulltime) projectleiders. Deze projectleiders leiden de echt grote projecten en ondersteunen en begeleiden aankomende of junior projectleiders. Ook zijn er twee projectondersteuners nodig voor praktische taken.

Specialist Basisregistratie Personen (BRP)

Vooruitlopend op het vertrek van de huidige BRP-specialist wordt al in 2024 gestart met de werving van een nieuwe medewerker voor deze functie. Het is een specialistische functie die lastig is in te vullen en waarbij inwerken en overdracht van kennis cruciaal is.

Bijdrage reserve Westerzeedijk

Voor de gebiedsontwikkeling Westerzeedijk is de reserve Westerzeedijk in het leven geroepen. Deze middelen zetten we in voor deelprojecten die geen andere dekkingsmogelijkheden hebben vanuit bijvoorbeeld opbrengsten uit grondverkoop. De reserve Westerzeedijk wordt op basis van beleidswensen gevoed vanuit de algemene investeringsreserve. Voor 2024 is een financiële bijdrage aan de reserve gewenst voor voorbereiding, begeleiding en uitvoering van projecten. Dat zijn onder andere de planvoorbereiding Ontwikkelvlak 1 en 2 en de herinrichting van de Westerzeedijk.

Fietsenhok Waddenpromenade

Door het toenemende aantal elektrische(dienst) fietsen is op de locatie Waddenpromenade een veilige, wind- en waterdichte fietsenstalling nodig. De huidige is open en inbraakgevoelig. Ook is voor het opladen van accu's een aantal stroompunten wenselijk.

Eenvoudiger en minder regels en projectmatig werken

Minder regeldruk waar het kan en het schrappen van overbodige regelgeving zijn onderdeel van het Akkoord op Hoofdpijnen. Daarmee komt er op termijn minder druk op de uitvoering. Met de invoering van de Omgevingswet willen we keuzes maken in onze regels en verordeningen. Ook het nieuwe subsidiebeleid in 2024 biedt kansen om regeldruk te verminderen. Om dit te realiseren zetten we de komende drie jaar externe expertise en ondersteuning in.

De aanpak projectmatig werken vraagt om een invoeringsstrategie. Voor de vaststelling en uitvoering hiervan is tijdelijk externe expertise, ondersteuning, extra interne capaciteit en opleidingsbudget nodig in 2024.

Speerpunt 1

Toekomstbestendige dienstverlening

In het Hoofdpijnenakkoord is dienstverlening een prominent onderdeel. De gemeenteraad wil deze raadsperiode de kwaliteit van de dienstverlening verbeteren. Communicatie is hierbij cruciaal.

Wat gaan wij er in 2024 voor doen?

Na de voorbereiding in 2022 is het onderzoek inmiddels in vol op in gang. Nadat de resultaten van dit onderzoek bekend zijn gaan we bekijken of en welke maatregelen we gaan nemen.

Speerpunt 2

Systeem van interne beheersing

Met ingang van verslagjaar 2023 moet het college een rechtmatigheidsverantwoording in de jaarstukken opnemen.

Wat gaan wij er in 2024 voor doen?

We benutten 2024 om in overleg met de accountant aan dit systeem en de verbetering ervan te werken. Deze verbeteringen leveren een completer beeld op van alle gemeentelijke processen en onderdelen en leiden tot meer gedetailleerde informatie op punten die in 2023 al zijn opgenomen.

Harlinger indicatoren

Privacy

Indicator	2020	2021	2022	2023
Aantal gemelde datalekken	5	6	5	5

**stand per 8 juli 2023*

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	8,60	10,32	11,41
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	8,87	8,89	10,27
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting	€ 1.031,02	€ 1.131,16	€ 1.241,35
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	34,64% € 3.483.166	17,58% € 2.171.000	8,73% € 1.286.793
Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting	11,90%	13,27%	14,61%

Financiën

X €1000	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	13.550	14.791	14.836	14.969	15.490	15.840
Baten	47.671	45.764	48.108	49.789	48.695	49.417
Resultaat voor bestemming	34.121	30.973	33.272	34.820	33.205	33.577
Onttrekking aan reserves	946	1.114	492	172	118	14
Toevoeging aan reserves	-6.535	-507				
Mutaties reserves	-5.589	607	492	172	118	14
Resultaat na bestemming	28.532	31.580	33.764	34.992	33.323	33.591

Kaderstellende beleidsnota's

Bestuur

Verordening op de Rekenkamercommissie	2008
Participatiecode	2022
Inspiraakverordening	2012
Referendumverordening	2012
Verordening op het burgerinitiatief gemeente Harlingen	2012
Reglement van orde van de Raad	2017
Akkoord op hoofdlijnen 2022-2026	2022
Uitvoeringsprogramma Akkoord op Hoofdlijnen 2022- 2026	2022
Verordening Auditcommissie Harlingen	2018
Organisatieverordening	2022

Dienstverlening

Visie op de dienstverlening "Op weg naar 2025 gemeente Harlingen"	2017
Kwaliteitshandvest 2017	2017
Informatiebeleidsplan	2017
Archiefverordening	2013

Financiën

Controleprotocol	2022
Treasurystatuut	2010
Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2015	2015
Financiële verordening gemeente Harlingen 2021	2021
Harlingen, pragmatisch in control	2021

PROGRAMMA 2 VEILIGHEID

Burgemeester Ina Sjerps

Speerpunten

1	Een veilige omgeving voor mensen die wonen, werken en recreëren in Harlingen.

Nieuw beleid

Onderwerp	2024	2025	2026	2027
Ondermijning: bewustwording havenproject (training en communicatie)	35.000			
Evenementenvisie/ Servicepakket evenementenorganisatoren, bekostigen veiligheids-/ verkeersplannen	150.000			
	185.000			

Toelichting nieuw beleid

Project Ondermijning: bewustwording havenproject

Voor het project Ondermijning werken we aan bewustwording van ondermijnende activiteiten en het veiliger maken van de haven. Hiervoor moeten onze medewerkers getraind worden. Ook zetten we de wet Bibob in. Tijdens bijeenkomsten voor inwoners en ondernemers bespreken we de veiligheid van de havens en de stad Harlingen en mogelijke extra veiligheidsmaatregelen. Voor de training, de communicatie en de organisatie van de bijeenkomsten is budget nodig.

Evenementenvisie en ondersteuning evenementenorganisatoren

De nieuwe evenementenvisie maakt inzichtelijk wat de huidige stand van zaken is en hoe we als gemeente de toekomst van evenementen zien. Daarvoor kijken we ook naar de behoefte van inwoners. De evenementenvisie maakt duidelijk welke evenementen wenselijk zijn en waar de gemeente Harlingen op wil inzetten. Ook buiten het reguliere aanbod. De visie vormt de basis voor het subsidiebeleid voor evenementen. Het opstellen van deze visie vraagt extra budget. De opzet van de evenementenvisie wordt besproken met de gemeenteraad.

In het Akkoord op Hoofdpijnen staat dat de gemeente een servicepakket evenementen wil aanbieden aan organisatoren. Hiermee stellen we hen in staat te voldoen aan alle eisen op het gebied van onder andere veiligheid van evenementen. Ook spelen we met dit pakket in op de gestegen kosten voor organisatie. In 2024 kunnen organisatoren voor ondersteuning terecht bij een evenementenloket. Eenmalig stellen we in 2024 financiering beschikbaar. Aan de hand van de op te stellen evenementenvisie bepalen we welke vorm van toekomstige financiering gewenst is.

Speerpunt 1

Een veilige omgeving voor mensen die wonen, werken en recreëren in Harlingen.

Eind 2023 is het Integrale veiligheidsplan 2024-2027 vastgesteld. Hierin staan de prioriteiten voor het team Veiligheid, Vergunningen en Handhaving. De projectleider 'veilige havens' en ondermijning werkt aan het veiliger maken van de havens. Uiteraard doen we dat met onze partners als politie, Openbaar Ministerie en het Regionaal Informatie en Expertise Centrum. Bij het project 'veilige havens' zijn ook Port of Harlingen en de toezichthoudende partijen op zee betrokken. De aanpak van ondermijning is onderdeel van de Regio Deal Noordwest-Friesland. Met de middelen uit deze Regio Deal zal het onderzoek naar voorkomende fenomenen van criminaliteit worden verdiept.

Het intern ondermijningsoverleg bespreekt signalen met diverse disciplines om zo te bekijken of en welke bestuurlijke dan wel strafrechtelijke maatregelen kunnen worden ingezet.

In 2024 voeren we nieuw beleid voor Bibob in (bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur).

Naar aanleiding van de evaluatie woonoverlast onderzoeken we hoe we buurtbemiddeling kunnen inpassen en passen we waar nodig de beleidsregels op onderdelen aan.

Het nieuwe Preventie- en handavingsplan Alcohol en het Plan van aanpak drugs leiden tot extra controles tijdens evenementen. Hierbij werken we samen met Bureau Halt.

Wat gaan wij er in 2024 voor doen?

- De acties en prioriteiten in het Uitvoeringsplan Integrale Veiligheid 2024 voeren we uit volgens het Integraal Veiligheidsplan 2024-2027.
- Samen met diverse partijen werken we aan het verminderen van alcohol en drugsgebruik.
- De samenwerking tussen zorg en veiligheid verder intensiveren.
- Opstellen beleidsregels Wet Damocles (ambitie Friese norm).
- Implementeren van nieuw Bibob-beleid, inclusief het instrueren en trainen van de betrokken medewerkers (ambitie Friese norm).
- We onderzoeken of en hoe we buurtbemiddeling kunnen inzetten.
- Het project 'veilige havens' zetten we voort.

Harlinger indicatoren

Veiligheid

Indicator	2020	2021	2022	2023*
Whatsapp groepen buurtpreventie	22	21	21	21

*stand per 1 juli 2023

Algemene Indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2020	Harlingen 2021	Harlingen 2022	Gemeente < 25.000 2022
Verwijzingen Halt	Aantal per 1000 jongeren (12 t/m 18 jr)	Bureau Halt 2022	13	6	11	8
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS 2022	1,3	0,9	1,9	0,7
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS 2022	3,5	2,5	2,8	2,7
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS 2022	0,6	0,3	0,9	1,2
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS 2022	6,4	5,4	6,3	4,3

Programma Begroting 2024
gemeente Harlingen

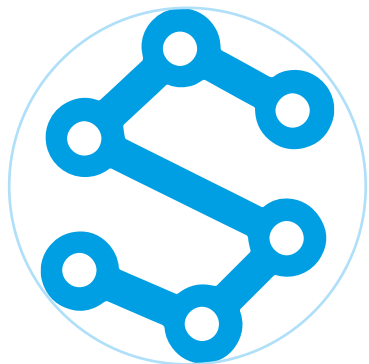

Financiën

X €1000	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	1.610	1.706	1.968	1.842	1.884	1.926
Baten	86	27	37	37	37	37
Resultaat voor bestemming	-1.524	-1.679	-1.931	-1.805	-1.847	-1.889
Onttrekking aan reserves	19	15	185			
Toevoeging aan reserves						
Mutaties reserves	19	15	185			
Resultaat na bestemming	-1.505	-1.664	-1.747	-1.805	-1.847	-1.889

Kaderstellende beleidsnota's

Integraal Veiligheidsplan 2024-2027	2023
Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân	2019
Preventie en handavingsplan alcohol	2023
Plan van aanpak drugs	2022
Beleidsregels Wet Bibob	2023
Beleidsregels wet Victoria	2014
Beleidsregels wet aanpak woonoverlast	2023
APV	2023
Coffeeshopbeleid	2019
Uitvoeringskader evenementen`	2023
Terrassenbeleid	vervallen (actualisatie in 2024)
Regionaal Beleidsplan Veiligheid Noord-Nederland	2023

PROGRAMMA 3 VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

Wethouders Hendrik Sijtsma en Paul Schoute

Speerpunten	
1	Een veilige verkeersafwikkeling.
2	Een goede bereikbaarheid van de stad en dorpen.
3	Een evenwichtig en gebruiksvriendelijk parkeeraanbod afgestemd op de functies wonen, winkelen, werken, recreëren en langparkeren waarbij de leefbaarheid van de stad en dorpen gewaarborgd is.

Nieuw beleid

Onderwerp	Investering	2024	2025	2026	2027
Uitvoeringsbudget fietsstimulering		5.000	5.000	5.000	5.000
Herinrichting aansluiting Stationsweg/ Kerkpoortsbrug	59.000	885	4.720	4.632	4.543
Voetpad rondje Midlum	64.750	971	4.533	4.455	4.377
Verkeersveiligheid Oude Trekweg (fietsstraat /snelheidsremmende maatregelen)	200.000	3.000	16.000	15.700	15.400
Onderzoek optimalisatie parkeerbedrijf		50.000			
Planvoorbereiding Nieuwe Willemshaven, formatie		8.300			
Planvoorbereiding Nieuwe Willemshaven inhuur, ontwerpcapaciteit en aanbesteding		94.000			
Verkenning herstellen historische voet/fietsbrug over de Zuiderhaven		50.000			
Voortzetting Programma Ontwikkeling Maritieme Havenplaatsen		25.000	25.000		
	323.750	237.156	55.253	29.787	29.320

Toelichting nieuw beleid

Uitvoeringsbudget fietsstimulering

We willen het fietsgebruik stimuleren. Niet alleen door een goede infrastructuur maar ook via gedragsverandering. Een uitvoeringsbudget zetten we in voor het initiatief Werk Slim, Reis Slim en communicatiecampagnes gericht op fietsen en fietsveiligheid.

Herinrichting aansluiting Stationsweg/Kerkpoortsbrug

De monumentale Kerkpoortsbrug wordt gebruiksvriendelijk gemaakt voor fietsers en wandelaars. Voor een goede aansluiting met de Stationsweg stellen we voor om de zijtak van de Stationsweg in te richten als een gebied voor fietsers en wandelaars.

Voetpad rondje Midlum

We stimuleren een gezonde leefomgeving waarin het mogelijk is ommetjes te maken. We leggen daarom een voetpad aan langs de Noordoostkant van het dorp Midlum.

Verkeersveiligheid Oude Trekweg

De Oude Trekweg tussen de Grensweg en Kanaalweg kent verkeersrisico's. Dit komt door een hoge snelheid van het autoverkeer in combinatie met onder andere fietsers en overig verkeer. Daarom kiezen we voor extra snelheidsremmende maatregelen. Daarnaast willen we de Oude Trekweg herinrichten en aantrekkelijker maken als fietsroute. Dit is dan een alternatief voor de Kanaalweg.

Optimalisatie parkeerbedrijf

We onderzoeken hoe we het parkeerbedrijf en de parkeeropbrengsten kunnen optimaliseren met als doel effectief en efficiënt straatparkeren en langparkeren.

Planvoorbereiding Nieuwe Willemshaven formatie, inhuur, ontwerpcapaciteit en aanbesteding

De gebiedsontwikkeling Nieuwe Willemshaven omvat onder meer de herinrichting van het haventerrein en de herontwikkeling van het gemeentelijk vastgoed. Hiervoor is externe expertise benodigd en interne capaciteit voor de planvorming.

Verkenning herstellen historische voet/fietsbrug over de Zuiderhaven

We willen de verbinding tussen het centrum, het Havenkwartier en de Willemshaven verbeteren door het realiseren van een brug over de Zuiderhaven ter hoogte van de Zuiderstraat. Tot halverwege de vorige eeuw was hier een beweegbare voetgangersbrug. Zo'n brug versterkt de interactie tussen deze gebieden en de historische binnenstad. Dit verlaagt ook de parkeerdruk in het centrum doordat de parkeerplaatsen in het havengebied beter bereikbaar worden. We starten met een verkenning en verdere uitwerking van dit idee. Daarbij kijken we naar haalbaarheid, kosten van het ontwerp en eventuele realisatie, exploitatiekosten en bediening.

Voortzetting Programma Ontwikkeling Maritieme Havenplaatsen

Het Programma Ontwikkeling Maritieme Havenplaatsen richt zich op een overkoepelend programma met de vijf partner havenplaatsen, Den Helder, Den Oever, Harlingen, Lauwersoog en Delfzijl. Er zijn veel overeenkomsten tussen deze plaatsen. Door een programmatische aanpak kan dit efficiënter worden opgepakt. Om dit programma te continueren is ook in 2024 en 2025 budget nodig.

Speerpunt 1

Een veilige verkeersafwikkeling

Stad, dorpen en buitengebied moeten goed bereikbaar, veilig en leefbaar zijn. We gaan in 2024 door met het veiliger maken van wegen. Hiervoor voeren we regulier en achterstallig onderhoud uit.

In het kader van groot onderhoud wordt de Schepenwijk-Noord afgemaakt. Met de subsidie Trochfytsroutes realiseren we twee verkeersveilige fietsoversteken op de Kimswerderweg.

Met de specifieke uitkering stimulering verkeersveiligheid maatregelen in combinatie met een rioolreconstructie pakken we de Oude Trekweg aan. Met de herinrichting willen we de snelheid verlagen en fietsen stimuleren.

Het Hoofdlijnenakkoord streeft naar een betere verblijfskwaliteit van de binnenstad. Daarbij kijken we ook naar de mogelijkheden voor minder auto's in de Voorstraat. Een externe partij stelt een integrale centrumvisie met uitvoeringsprogramma op en organiseert ook de participatie.

Het structurele budget 'klein verkeersleed' zetten we in om adequaat te reageren op meldingen en klachten van inwoners over infrastructuur.

Wat gaan wij er in 2024 voor doen?

- We werken aan de reconstructie van de Schepenwijk Noord.
- Verkeersveilig maken Kimswerderweg bij Kimswerda en Oosterparkweg.
- Herinrichten Oude Trekweg.
- We stellen een Integrale Centrumvisie Harlingen op inclusief uitvoeringsprogramma.
- Kleine verkeersaanpassingen financieren we uit het potje 'klein verkeersleed'.

Speerpunt 2

Goede bereikbaarheid van de stad en dorpen

Een goede bereikbaarheid van de stad en dorpen verbetert de leef- en woonomgeving en maakt ons economisch vitaler. Daarnaast zijn veiligheid en leefbaarheid belangrijk. Met het oog hierop voeren we mogelijk in 2024 de eerste maatregelen uit om de Waddenpromenade mooier te maken en logischer in te richten. Vanwege de drukte in de zomer realiseren we het project in fases. We onderzoeken hoe de parkeerterreinen voor langparkeren het beste via de Zuidwalweg ontsloten kunnen worden en hoe we deze zo kunnen inrichten dat de kwaliteit en beleving voor de eilandgangers verbetert. Ook willen we hier ruimte creëren voor het opwekken van zonne-energie.

Wat gaan wij er in 2024 voor doen?

- Voorbereiding en mogelijk starten met de inrichting van de Waddenpromenade.
- Doorontwikkelen inrichting en ontsluiting langparkeerterreinen.

Speerpunt 3

Een evenwichtig en gebruiksvriendelijk parkeeraanbod.

Wijzigingen in de parkeerapparatuur en het parkeerregime voor straatparkeren gaven beter inzicht in de parkeerautomaten, het parkeergedrag en de parkeerdruk op straat. Dit geeft ons de mogelijkheid om te monitoren en zo nodig het parkeerregime bij te stellen. Aanvullend hebben we onderzoek gedaan naar extra parkeercapaciteit aan de randen van de binnenstad. Voor 2024 gaan we bepalen wat we met de resultaten van dit onderzoek gaan doen.

De gemeente Harlingen exploiteert via een externe partij het langparkeren, het parkeerterrein van de Bruine Vloot en de parkeergarage Waddenpromenade. In 2024 werken we verder aan het optimaliseren van de parkeerterreinen en de ontsluiting van het eilandparkeren via de Zuidwalweg.

Ook kijken we verder naar de inrichting van de Waddenpromenade en de verbindingroute van het langparkeren naar de Waddenpromenade. Een veilige verkeersafwikkeling in combinatie met een stevige kwaliteitsverbetering staat hierbij voorop. Dit doen we samen met de Provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân en rederij Doeksen.

Wat gaan we er in 2024 voor doen?

- Monitoren straatparkeren: o.a. parkeerapparatuur, parkeergedrag en parkeerdruk.
- Invulling geven aan meer parkeerruimte aan de randen van het stadshart n.a.v. onderzoek parkeerbalans 2023.
- Exploitatie eiland gerelateerd parkeren en bruine vloot parkeren voortzetten en verder optimaliseren.

Harlinger indicatoren

Wegen

Indicator	omschrijving	2020	2021	2022	2023
Onderhoudsniveau wegen	Het bedrag aan achterstallig onderhoud per m ² areaal	€ 1,58	€ 2,44	€ 2,30	€ 2,31

Financiën

X €1000	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	8.206	9.296	10.105	9.996	9.898	9.877
Baten	6.868	7.122	7.520	7.512	7.512	7.512
Resultaat voor bestemming	-1.338	-2.174	-2.585	-2.484	-2.386	-2.365
Onttrekking aan reserves	505	1.879	734	531	507	507
Toevoeging aan reserves	-143	-1.510	-129	-129	-129	-129
Mutaties reserves	362	369	605	402	378	378
Resultaat na bestemming	-976	-1.805	-1.980	-2.082	-2.008	-1.987

Kaderstellende beleidsnota's

Verkeer en vervoer

Gladheidsbestrijdingsplan gemeente Harlingen	2022-2023
Mobiliteitsvisie	2020
Beheerplan openbare verlichting	2020 - 2024
Beheerplan Wegen	2020 - 2024
Beheerplan Bruggen en Duikers	2020 - 2035
Beheerplan kades en walbeschoeiingen	2020 - 2035
Beheerplan gebouwen	2020 - 2035

Parkeren

Parkeerverordening	2024
Evaluatie langparkeren	2023

Recreatieve havens en economische haven

Masterplan Toegangspoort Friesland	2011
Havenverordening	2012
Ruimtelijk programma van Eisen	
Toegangspoort Harlingen	2013
Haveninrichtingsplan Harlingen	2013
Cope rapport haven Harlingen	2013
Havenplan Nieuwe Willemshaven	2014
Cruise Port Harlingen	2014
Beheerplan Baggeren binnenwateren Harlingen	2020 - 2035
Havenbeheerplan	2018 - 2037
Havenvisie Port of Harlingen	2019

Riolering

Gemeentelijk Rioleringsplan	2019 - 2023
Fries Bestuursakkoord waterketen (FBWK3)	2021 - 2025

PROGRAMMA 4 ECONOMIE

Wethouder Paul Schoute

Speerpunten	
1	Zorgen voor een goed vestigingsklimaat voor bedrijven.
2	Bevordering toerisme
3	Actief sturen op samenwerking in het Waddengebied
4	Programma Harlingen uitwerken en realiseren.

Nieuw beleid

Onderwerp	2024	2025	2026	2027
Tijdelijke contributieverhoging Vereniging Waddenzeegemeenten	40.000	40.000	40.000	
Bijdrage deelname Haven Netwerk Fryslân	10.000	10.000	10.000	10.000
Integraal gebiedsontwikkelingsplan Programma Harlingen/WAL	100.000	100.000		
	150.000	150.000	50.000	10.000

Toelichting nieuw beleid

Tijdelijke contributieverhoging Vereniging Waddenzeegemeenten

De druk op de ruimte neemt toe in het Waddengebied en de belangen zijn groot. Dit in combinatie met stevige vraagstukken rond milieu, natuur, landschap, visserij, landbouw, mobiliteit en bereikbaarheid, waterveiligheid, delfstoffen etc. De Vereniging Waddenzeegemeenten (VWG) krijgt mede daarom nieuwe verantwoordelijkheden. De vertegenwoordigende wethouders spreken namens alle kustgemeenten en de VWG krijgt een grotere rol bij de uitvoering van de Agenda.

De gemeenten aan de Waddenzee zijn in de Waddengovernance vertegenwoordigd door de Vereniging van Waddenzeegemeenten (VWG). De VWG informeert hen over actualiteiten en brengt namens hen standpunten, wensen en bedenkingen in. Deze ontwikkelingen vragen een beter georganiseerde inzet. Hiervoor is een tijdelijke contributieverhoging nodig tot en met 2026. In 2025 wordt bepaald of deze contributieverhoging structureel is.

Bijdrage deelname Haven Netwerk Fryslân

De Stichting Haven Netwerk Fryslân wil bijdragen aan de transitie naar een duurzame en circulaire economie door het rendabel houden van vervoer over water en het toekomstgericht versterken van het waternetwerk. De strategische agenda is in oktober 2022 ondertekend door 35 bedrijven en diverse overheden. De gemeente is een van de partners. Voor deelname aan het netwerkwerk is een jaarlijkse bijdrage verschuldigd.

Integraal gebiedsontwikkelingsplan Programma Harlingen/WAL

In 2024 wordt via aanbesteding het Integrale Gebiedsontwikkelingsplan voor de Kunstzone Noord-West door Wetterskip Fryslân, Provincie Fryslân en gemeente met partners in de markt gezet en uitgevoerd. Het plan zelf wordt gefinancierd uit Interreggelden via Water as Leverage. Voor de financiële en administratieve werkzaamheden die Harlingen als penvoerder, aanbesteder en kassier uitvoert is budget nodig.

Speerpunt 1

Een goed vestigingsklimaat voor bedrijven.

De bestuurlijke overleggen met de ondernemersverenigingen worden in 2024 verder verbeterd. Dit betekent dat er twee keer per jaar één groot overleg komt voor alle ondernemersverenigingen en gebieden. Ondernemers worden actief betrokken bij diverse onderwerpen op het gebied van ruimte, veiligheid en duurzaamheid. Voor de subsidieverlening aan de stichting Ondernemend Harlingen hanteren we in 2024 een nieuwe toekomstbestendige werkwijze.

Verder geven we in 2024 uitvoering aan de speerpunten en het uitvoeringsprogramma van het citymarketingplan 2023-2030 'De Harlinger Aanpak'. In de uitvoering ligt de focus primair op de toeristische marketing van Harlingen. Maar waar het kan en wenselijk is zetten we Harlingen ook neer als fijne plek om te ondernemen en te werken. We werken hierin samen met (regionale) marketingorganisaties.

We willen de vitaliteit van de Harlinger binnenstad, leefbaarheid, verblijfskwaliteit en algehele uitstraling verbeteren. Een nieuwe centrumvisie is hiervoor de basis. De visie bevat de toekomstige ontwikkelingsrichting van het kernwinkelgebied met

uitgangspunten en kaders voor een optimale ruimtelijk-functionele invulling van de verschillende centrumlocaties. In 2024 geven wij uitvoering aan programma en visie en starten mogelijk met de eerste herinrichtingswerkzaamheden.

In het project Participatie Acceleratie Collectief (PAC) werken meerdere partijen samen om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan werk te helpen volgens het open/ social hiring concept. In dit collectief wordt kennis gedeeld om vorm en inhoud te geven aan inclusie met zo min mogelijk regeldruk, verplichtingen en extra risico's voor ondernemers. Het collectief groeit gestaag. In 2024 hopen we het collectief verder te kunnen uitbreiden.

Wij verwachten dat in 2024 de Exploitatiemaatschappij kan starten met het bouwrijp maken en uitgeven van 14 hectare bedrijventerrein. Op dit moment is er geen plek voor grootschalige ruimtevragers. In 2024 wordt daarom provinciaal bekeken hoe hiermee om te gaan.

Komend jaar gaan we uiteraard door met het ondernemersprogramma en helpen wij starters en kleine zelfstandigen op weg met een cursus en begeleiding.

Voor de verdere ontwikkeling en het benutten van de potentiële economische groei in de regio Noordwest-Friesland hebben de gemeente Waadhoeke en de regio een sociaaleconomisch actieprogramma (SEAP) opgesteld. Het programma zet de komende tien jaar in op innovatie en ondernemerschap, onderwijs en arbeidsmarkt, versterken van woon- en vestigingsklimaat en slimmere samenwerking. Het SEAP maakt onderdeel uit van de aanvraag in het kader van de regiodeal.

Het uitvoeringsprogramma krijgt een vervolg in 2024 met een nieuw programma. Dit borduurt voort op de behaalde resultaten van het huidige programma. Zo mogelijk gebruiken we hiervoor middelen vanuit de Regio Deal.

Het project Brede Welvaart koppelen we aan het sociaaleconomisch actieprogramma. Dit geeft een breed integraal overzicht van de effecten van onze inzet op meerdere beleidsonderdelen. Hierbij werken we nauw samen met de regio.

Wat gaan wij er in 2024 voor doen?

- We onderhouden intensief contact met ons bedrijfsleven.
- We zetten citymarketing in om het vestigingsklimaat en de werkgelegenheid te versterken.
- We werken aan de verblijfskwaliteit van het kernwinkelgebied.
- We gaan door met het project Participatie Acceleratie Collectief (PAC).
- We ondersteunen bestaande en nieuwe bedrijven bij verplaatsing en uitbreiding en creëren ruimte voor de toekomst.
- We gaan door met de uitvoering van het sociaaleconomisch actieprogramma en er komt een nieuw uitvoeringsprogramma.
- Het project Brede Welvaart verbinden we met het sociaaleconomisch actieprogramma/ Regio Deal.

Speerpunt 2

Bevordering toerisme

Met haar unieke ligging, rijke historie en dynamische haven is Harlingen aantrekkelijk voor toeristen. Tegelijkertijd spelen er belangrijke uitdagingen op het gebied van leefbaarheid, landbouw, natuur, recreatie en toerisme en havenontwikkeling. De uitdaging is om de vraagstukken in samenhang te benaderen en tot oplossingen te komen die elkaar versterken. We willen de toeristisch-recreatieve bestemming Harlingen toekomstbestendig doorontwikkelen. Hiervoor werken we aan een nieuw meerjarig programma voor Recreatie en Toerisme. Deze ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme bouwt voort op eerdere toeristische visies en beleid. De integrale agenda moet voor de komende jaren concrete handreikingen bieden voor bestemmingsontwikkeling en -management. Het uitvoeringsprogramma van de ontwikkelagenda beschrijft vervolgstappen en acties en zet deze op tijd en geld. Vanaf 2024 voeren we dit programma uit.

We streven naar meer (cruise)toeristen die langer verblijven en meer besteden in Harlingen. Dit leidt tot meer werkgelegenheid en een gunstiger vestigingsklimaat. Hiervoor zetten we in op meer promotie. We spelen daarbij in op de groeiende interesse voor cultuur, historie en bijzondere verhalen. In 2023 zien we al stijgende belangstelling en waardering van cruisetoeristen. We werken aan een verdere toename in 2024.

Met het citymarketingplan 'De Harlinger Aanpak' willen we Harlingen beter positioneren onder bezoekers, inwoners en ondernemers onder meer via campagnes en aankleding van de stad. Ook bevordert het plan de samenwerking op het gebied van onder andere kennis over evenementen, gastheerschap, cultuur en marketing. Het plan is het vertrekpunt voor citymarketing-activiteiten en dient als kompas om keuzes te kunnen maken in beleid en gebiedsgerichte processen.

De gemeente Harlingen werkt nauw samen met haar buurtgemeenten om uitdagingen op het vlak van Recreatie en Toerisme samen op te pakken. De Regio Deal helpt om projecten te versnellen bijvoorbeeld voor de vitaliteit van logiesaccommodaties, toeristische data en regiomarketing.

Om de beleving en toegankelijkheid van de Waddenzee te verbeteren werken we aan 'Op paad lâns 't Waad'. Dit is een doorgaande fietsroute langs de waddenkust met bijbehorende voorzieningen.

De haven maakt Harlingen aantrekkelijk voor verschillende doelgroepen. Hier willen we meer gebruik van maken. De basisvoorzieningen voor de chartervaart, cruisevaart, jachten en kleine bootjes moeten dan wel op orde te zijn. Hierbij wordt gedacht aan voorzieningen zoals hellingen, vuilwatertanks, een bunkerplaats en sanitaire voorzieningen.

Wat gaan wij er in 2024 voor doen?

Lokaal:

- We geven in 2024 uitvoering aan de ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme 2024-2030.
- We geven uitvoering aan het citymarketingplan 2023-2030 'De Harlinger Aanpak'.
- We verbeteren de informatievoorziening aan toeristen en bezoekers en brengen deze meer in samenhang met elkaar, zowel on- als offline.
- We investeren in voldoende toeristisch-recreatief aanbod. Zo bevorderen we de ontwikkeling van arrangementen, routes en andere toeristische producten en voorzieningen.
- We bekijken hoe en waar we de openbare ruimte mooi aangekleed en beleefbaar kunnen maken onder meer met het lichtplan.

- Samen met de Port of Harlingen bieden we simulaties aan cruiserederijen aan en onderzoeken we de aanleg van betere stroomvoorzieningen in de Willemshaven.
- We blijven ons inzetten voor 'Harlingen Waterstad 4all', een ambitie uit het Sportakkoord Harlingen. Samen met initiatiefnemers en partners zetten we in op populaire vormen van watertoerisme, zoals suppen, sloepvaren, surfen, kiten en (zee)zeilen.

Regionaal:

- We werken regionaal samen aan onze (gemeenschappelijke) toeristische ambities. De Regio Deal helpt daarbij om de ambities en uitdagingen gezamenlijk op te pakken.
- We geven uitvoering aan het project 'Op paad lâns 't Waad'.
- We werken vanuit de Waddenagenda en Fries Programma Waddenkust samen met de kustregio aan gezamenlijke toeristische ambities. We geven daarbij uitvoering aan het deelprogramma Recreatie & Toerisme van de Waddenagenda.

Speerpunt 3

Actief sturen op samenwerking in het Waddengebied

We gaan aan de slag met de uitwerking van de havenvisie. Dat doen we met ondersteuning van een gespecialiseerd bureau. Stakeholders en inwoners van Harlingen worden hierbij betrokken.

Binnen het Programma Harlingen werken we samen met Provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân aan duurzaamheid, klimaatadaptatie, biodiversiteit, bereikbaarheid en werkgelegenheid. Port of Harlingen is daarbij een belangrijke partner. Voor beleid en beheer van het Waddengebied is de gezamenlijke Waddenagenda 2022-2050 leidend. Deze gebiedsagenda werken we uit tot een uitvoeringsprogramma. De gemeente is hierbij trekker van het programma Maritieme Havenontwikkeling. Hierbij werken wij samen aan gedeelde en eigen opgaven van de havens van Den Helder, Den Oever, Lauwersoog, Delfzijl en Harlingen.

De ontwikkelingen rond de Waddengovernance vragen om een beter georganiseerde inzet en ontwikkeling en bundeling van expertise. Daarnaast is er

door de veranderde governance meer aandacht voor participatie en behoefte aan meer inhoudelijk advies en coördinatie.

Wij onderzoeken de samenwerking in het Frysk Programma Waddenkust.

Op dit moment coördineert het programma de gebiedsontwikkeling Koehool Lauwersmeer. Hierna is het traject Koehool-Zurich aan de beurt. Harlingen ligt hier middenin. We benutten de ervaringen van deze samenwerking om tot een tot een positief gebiedsontwikkelingsproces te komen.

Wat gaan we er in 2024 voor doen?

- We geven een vervolg aan de uitwerking van de havenvisie.
- We zijn actief betrokken bij de besluitvorming over vestiging van nieuwe bedrijven in de haven.
- Samen met de Port of Harlingen verkennen we nieuwe duurzaamheidsinitiatieven.
- We nemen actief deel aan het uitvoeringsprogramma Gebiedsagenda Wadden 2050.
- Port of Harlingen betrekken we actief als stakeholder binnen Programma Harlingen.
- De Verenging van Waddenkustgemeenten benutten we als kennisbron en lobbyist.
- Leren van de ervaring van het Fries Programma Waddenkust.

Speerpunt 4

Programma Harlingen uitwerken en realiseren

Binnen het Programma Harlingen draagt de gemeente bij aan het realiseren van doelen op het gebied van duurzaamheid, klimaatadaptatie, biodiversiteit, inclusiviteit, bereikbaarheid en werkgelegenheid.

Port of Harlingen wordt als stakeholder intensief betrokken bij verschillende onderwerpen zoals de slibneerslag in de voorhaven, de bereikbaarheid van de haven en de toegang tot de economische haven. Daarnaast zoeken we de afstemming met andere stakeholders.

Er loopt een onderzoek naar strategische mobiliteit in de toekomst. Daarvoor kijken we of de functies in Harlingen ook voor de toekomst op de goede plek liggen. Verder doen we verziltingsonderzoek en inventariseren we vraagstukken op het gebied van brede welvaart. Hierin zoeken we aansluiting met onze buurgemeenten en de Regio Deal-plannen.

In oktober 2023 wordt duidelijk of wij Europese subsidie (Interreg) ontvangen voor het maken van een integraal gebiedsontwerp voor het Noord-Westelijke deel van de kustzone. Dit integrale gebiedsontwerp wordt dit najaar aanbesteed. Uitvoering gebeurt in 2024 en 2025. Hiermee willen we een goed en haalbaar plan hebben voor de komende 10-15 jaar met kansen voor de Harlingers. Dit plan maakt onze stad toekomstbestendig en biedt oplossingen voor onder andere de slibproblematiek in de voorhaven, versterkt onze dijk en pieren en verbindt deze met de stad.

Het maakt onze kustzone meer biodivers, met een duurzame klimaatadaptieve parkeervoorziening en inrichting van de Waddenpromenade, met een strategische plek voor de sluis et cetera.

Wat gaan wij er in 2024 voor doen?

- Het Integraal gebiedsontwerpplan aanbesteden en uitvoeren.
- We werken via de vier transitielijnen.
- In contact blijven met mogelijke subsidieverstrekkers.
- We borgen en versterken de samenwerking en verbinding met partners en belanghebbenden.
- We werken in afstemming met het programma Maritieme Havenplaatsen.
- We nemen actief deel aan de kennisopbouw en uitwisseling voor de Interreg aanvraag.
- De belangen van Harlingen behartigen we binnen het programma.

Harlinger indicatoren programma 4

Toerisme

Indicator	2020	2021	2022	2023
Aantal overnachtingen B&B en verblijven	24.103	31.229	37.119	38.550
Aantal overnachtingen in hotels	43.182	41.609	44.889	44.555
Aantal overnachtingen campings en overig	31.358	33.058	37.576	37.000
Totaal aantal overnachtingen	98.643	105.896	119.584	120.105

Indicator	2020	2021	2022	2023*
Aantal riviercruises	19	24	76	55
Aantal zeecruises			2	11

*calls 2023 aangemeld tot 05-07-2023

Economie

Indicator	2020	2021	2022	2023
Leegstaande winkelpanden in de binnenstad	22	23	18	18

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2020	Harlingen 2021	Harlingen 2022	Gemeente <25.000 2022
Functiemenging*	%	Meerdere 2022	47,1%	47,2%	48,3%	49,3%
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 65 jaar	LISA 2022	158,7	167,8	175,9	180,3

*Deze indicator weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen (0% is alleen werken en 100% is alleen wonen)

Financiën

X €1000	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	861	1.043	842	792	694	654
Baten	513	277	249	289	289	289
Resultaat voor bestemming	-348	-766	-593	-503	-405	-365
Onttrekking aan reserves	154	397	190	140	40	
Toevoeging aan reserves						
Mutaties reserves	154	397	190	140	40	
Resultaat na bestemming	-194	-369	-403	-363	-365	-365

Kaderstellende beleidsnota's

Kansen verzilveren, een sociaaleconomisch actieprogramma voor Harlingen en Waadhoeke (SEAP)(2021).

PROGRAMMA 5 ONDERWIJS

Wethouder Hendrik Sijsma

Speerpunten

1	Kinderen van Harlingen in hun ontwikkeling ondersteunen door goed, gezond en passend onderwijs te bieden.
2	Bestrijden van laaggeletterdheid.

Speerpunt 1

Kinderen in hun ontwikkeling ondersteunen door goed, gezond en passend onderwijs

Onderwijs is de sleutel voor de ontwikkeling van kinderen én samenleving. Daarom faciliteert de gemeente het best mogelijke onderwijs zodat kinderen zich maximaal kunnen ontplooiën.

Alle basisscholen zijn Integrale Kindcentra. De schoolgebouwen geven onderdak aan primair onderwijs, voorschoolse educatie voor peuters en kinderopvang. Ouders kunnen rekenen op een vertrouwde en veilige plek met goede opvang en scholing in een modern schoolgebouw.

Elk kind moet de kans hebben zonder achterstand naar het basisonderwijs te gaan. Peuters ontwikkelen zich op een speelse manier; waar nodig met logopedie en opvoedingsondersteuning. Peuters die iets meer aandacht nodig hebben krijgen Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) of kunnen terecht bij de Peuterplusvoorziening in het Vierkant. Dit onderwijsachterstandenbeleid voeren we samen uit met schoolbesturen, peuteropvang-organisaties en de GGD. Dit beleid bevat de volgende uitgangspunten:

- We bieden optimale kansen aan kinderen met taal- en ontwikkelingsachterstanden.
- We dragen zorg voor doorlopende leer- en ontwikkellijnen.
- We bevorderen een positieve gezondheid.
- We bieden optimale ondersteuning door inzet van het sociaal team en jeugdzorg.
- We werken samen met onze ketenpartners en betrekken ouders bij onze activiteiten.
- Op alle kindcentra wordt 16 uren VVE aangeboden;
- Ouders betalen een inkomensafhankelijke bijdrage voor peuteropvang.
- VVE is gratis voor kinderen met een VVE-indicatie.
- Er is extra aandacht voor de ontwikkeling van kleuters in groep 1 en 2.
- Er worden naschoolse activiteiten voor alle kinderen in Harlingen aangeboden.
- Er is meer tijd voor preventief werken van de jeugdteammedewerkers in de kindcentra.

De twee onderwijsinstellingen voor Voortgezet Onderwijs

RSG Simon Vestdijk en Maritieme Academie hebben een belangrijke rol in de ontwikkeling van jongeren uit Harlingen en de nabije omgeving. Deze scholen kunnen rekenen op brede steun bij onder meer planologische en verkeerskundige ontwikkelingen en plannen.

Wat gaan we er in 2024 voor doen?

- We monitoren het bereik van VVE en reguliere peuters.
- We maken resultaatafspraken met de IKC's.
- Voor het onderwijs zetten we in op zorg en preventie en nodigen de schoolbesturen uit voor cofinanciering van extra maatregelen op het snijvlak van onderwijs, sport en zorg.
- We zorgen samen met Sport Fryslân en andere partners voor een naschools aanbod.
- Samen met de scholen en de regionale partners blijven we werken aan het terugdringen van schoolverzuim en het vroegtijdig schoolverlaten.
- Alle leerlingen in het basisonderwijs krijgen cultuur- en muzieklessen als onderdeel van het lesprogramma. Samen met muziekschool, verenigingen en onderwijsveld vullen we dit in.
- De zorgstructuur moet naadloos aansluiten op hulpverlening die kinderen thuis ontvangen. Jeugdteams en onderwijsprofessionals moeten daarom voldoende tijd hebben om samen te werken. Jaarlijks wordt dit met de scholen geëvalueerd en aangepast.
- Voor kinderen en jongeren die individueel maatwerk nodig hebben zetten we in op zorg- en onderwijsarrangementen.
- We doen mee aan het 04-project (ouders, overheid, onderwijs, ondernemers) zodat de jeugd zich goed kan oriënteren op een vervolgopleiding.
- Alle basisschoolleerlingen in Harlingen bieden we zwemonderwijs aan.
- De gemeente blijft samen met onderwijs en jongerenwerk voorlichtings- en weerbaarheidscampagnes aanbieden die aansluiten bij de vragen van jongeren. Denk aan middelengebruik, discriminatie, sexting, cybercrime, suïcide preventie en seksuele diversiteit.

Speerpunt 2

Bestrijden van laaggeletterdheid

Ongeveer 11% van de 16-65-jarige inwoners van de gemeente Harlingen is laaggeletterd. Dit betekent dat circa duizend inwoners moeite hebben met lezen, schrijven, rekenen en/of het omgaan met een computer. We vinden het als gemeente belangrijk dat deze inwoners herkend en geholpen worden om hun zelfredzaamheid te vergroten.

Wat gaan we er in 2024 voor doen?

- We bieden cursussen digitale vaardigheden en taaltrajecten aan in het DigiTaalHuis.
- Samen met inwoners, vrijwilligers en professionals focussen we op activiteiten die positieve gezondheid stimuleren en de eigen kracht en het sociaal netwerk van inwoners versterken.
- Professionals en vrijwilligers trainen we in het herkennen en doorverwijzen van laaggeletterden.
- We blijven onderzoeken hoe we laaggeletterden beter kunnen bereiken.
- Via bijeenkomsten geven we blijvend aandacht aan dit onderwerp.
- We gaan door met de samenwerking met onze ketenpartners.

Harlinger indicatoren Programma 5

Onderwijs

Deelname in de voorschoolse opvang	Totaal deelname 2020	T.o.v. totaal bereik in %	Totaal deelname 2021	T.o.v. totaal bereik in %	Totaal deelname 2022	T.o.v. totaal bereik in %	Totaal deelname 2023	T.o.v. totaal bereik in %
Aantal peuters 2 jaar	101	90%	98	89%	113	81%	62	49%
Aantal peuters 3 jaar	103	64%	96.	87%	120	82%	80	65%

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2020	Harlingen 2021	Harlingen 2022	Gemeente < 25.000 inw. 2022
Absoluut verzuim*	Aantal per 1000 leerlingen	DUO /Ingrado 2022	4,3	6,2	5,3	4,5
Relatief verzuim**	Aantal per 1000 leerlingen	DUO /Ingrado 2022	16	13	17	18
Vroegtijdige schoolverlaters zonder startclassificatie	% deelnemers van het VO en MBO onderwijs	DUO /Ingrado 2021	1,5%	1,7%	geen data	geen data

* Het aantal leerlingen dat niet staat ingeschreven op een school

**Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven maar ongeoorloofd afwezig is

Financiën

X €1000	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	2.448	2.707	2.527	2.527	2.527	2.527
Baten	743	607	571	571	571	571
Resultaat voor bestemming	-1.705	-2.100	-1.956	-1.956	-1.956	-1.956
Onttrekking aan reserves	916	1.171	968	968	968	968
Toevoeging aan reserves	-1.150	-1.166	-1.182	-1.198	-1.214	-1.230
Mutaties reserves	-234	10	-214	-230	-246	-262
Resultaat na bestemming	-1.939	-2.090	-2.170	-2.186	-2.202	-2.218

Kaderstellende beleidsnota's

Verordening leerlingenvervoer	2019
Integraal Huisvestingsplan	2011
Verordening Onderwijshuisvesting	2011
IKC-notitie 2014-2015	2014

PROGRAMMA 6

SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

Wethouders Hendrik Sijtsma, Erik de Groot en Paul Schoute

Speerpunten	
1	Bijdrage leveren aan het cultureel imago en klimaat voor de eigen inwoners en bezoekers.
2	Het ondersteunen van kunst en cultuur in de openbare ruimte.
3	Het entrepotgebouw geschikt maken voor culturele en maatschappelijke activiteiten.
4	Toewerken naar een integraal huisvestingsplan voor sport en cultuur.
5	Deelname aan sport en cultuur stimuleren, met name onder jongeren.
6	Vanuit actuele vraagstukken en samen met betrokken partners het cultureel erfgoed van Harlingen toekomst geven.
7	Het groener maken van de binnenstad.

Nieuw beleid

Onderwerp	2024	2025	2026	2027
Uitbreiden formatie Erfgoed & Monumentenzorg	45.500	45.500	45.500	45.500
Opstellen uitvoeringsnota Erfgoed	30.000			
Programmering in harlingen/bijdrage voor culturele productie in Harlingen	75.000	75.000		
Subside uitreiking Anton Wachter Prijs	14.000		14.000	
Subsidieregeling Jubilea Maatschappelijke Organisaties	3.000	3.000	3.000	3.000
Eenmalige bijdrage opstartkosten Fries Blauw	61.250			
	228.750	123.500	62.500	48.500

Toelichting nieuw beleid

Uitbreiden formatie Erfgoed en Monumentenzorg

De gemeente heeft een aantal wettelijke taken op het gebied van zorg voor monumenten waaronder het fungeren als kennisloket en informatiebron voor eigenaren. Uit onderzoek van de rekenkamer naar monumentenzorg blijkt dat de formatie voor erfgoed en monumentenzorg nu te beperkt is. Omdat er veel ambitie is om goed te zorgen voor ons rijke erfgoed en Harlingen op de kaart te zetten als erfgoedgemeente, willen we de formatie uitbreiden. Met deze extra formatie kunnen bepaalde thema's en projecten meer aandacht krijgen. Denk aan het informeren over de gevolgen van de Omgevingswet voor monumenteneigenaren. Of informatie over verduurzaming/energieopwekking in combinatie met cultuurhistorische waarden. Verder kan door extra formatie het structureel overleg met de kerken worden gecontinueerd, het intercollegiaal contact met buurgemeenten worden geïntensiveerd en kunnen we actief lid zijn van de Federatie Grote Monumentengemeenten.

Opstellen uitvoeringsnota erfgoed

Goede zorg voor het vele en rijke erfgoed binnen onze gemeente vraagt om een heldere visie. De speerpunten en visie op erfgoed verwerken we in de Integrale Omgevingsvisie Harlingen en vertalen we vervolgens in een concreet uitvoeringsprogramma met projecten, aandachtsgebieden en werkpunten. Dit uitvoeringsprogramma helpt ons gerichte keuzes te maken in uitvoering en het besteden van het erfgoedbudget.

Programmering in Harlingen en Willems haven

De Cultuurnota 'Harlingen, Cultuurstad aan het Wad' 2022-2028 stelt dat kunst en cultuur niet alleen mooi is om te zien en te beleven, maar ook van belang is voor de economie en het toerisme. Een van de ambities in de Cultuurnota is om de exploitatie en programmering van activiteiten in Harlingen waaronder het Entrepotgebouw te optimaliseren. Hiervoor willen we in 2024 een Stichting voor de Programmering oprichten zoals beschreven in de Cultuurnota. Deze stichting regelt onder andere de programmering in de gemeente. Om de ambities en de meerwaarde van kunst en cultuur te verzilveren komt er een programmeur voor events, programma's en voorstellingen in het Entrepotgebouw. De programmeur

werkt nauw samen met collega's van cultuur, recreatie & toerisme, citymarketing en evenementen.

Voor het optimaliseren van de exploitatie en programmering van culturele activiteiten in Harlingen wordt in de jaren 2024 en 2025 € 75.000 geraamd.

Uitreiking Anton Wachter Prijs

De uitreiking van de tweejaarlijkse Anton Wachter Prijs tijdens het Literair Festival Harlingen door Centraal Comité 1945 Harlingen is bedoeld voor de schrijver van het beste literaire prozadebuut. Het is de enige debuutprijs die door een vakjury wordt toegekend. Uitreiking gebeurt tegelijkertijd met de uitreiking van de Ina Dammanprijs voor het in stand houden van de kennis over en de belangstelling voor de persoon en het werk van Simon Vestdijk.

De organisatie van de prijsuitreiking ligt bij de Bibliotheek en boekhandel Van der Velde. Voor de gestegen kosten wil de gemeente vanaf 2024 tweejaarlijks een extra bedrag van maximaal € 14.000 beschikbaar stellen.

Subsidieregeling Jubilea Maatschappelijke Organisaties

Organisaties, stichtingen en verenigingen kunnen voor het vieren van jubilea bij de gemeente een tegemoetkoming in de kosten aanvragen. Daarmee onderkent en waardeert de gemeente het maatschappelijk belang van de organisatie. Voor het toekennen van de subsidie is een regeling opgesteld die eenduidig regelt op welke bedragen de jubilerende organisaties kan rekenen.

Opstartkosten Fries Blauw

De gemeenteraad heeft in 2018 een bedrag van € 190.000 beschikbaar gesteld voor het project Fries Blauw/ Harlinger Aardewerk. Dit bedrag is gebruikt voor de verbouw van de loods op de Nieuwe Willemshaven. De loods werd daarbij geschikt gemaakt voor activiteiten van Fries Blauw en andere activiteiten. Uit een locatieadvies voor het Belevingscentrum Fries Blauw blijkt dat exploitatie van de loods kansrijk is wanneer een groeimodel gehanteerd wordt. Daarbij is nog geen rekening gehouden met eventuele synergievoordelen als meer partijen zich in de loods vestigen. Er zijn opstartkosten van € 122.000 nodig om de exploitatie te kunnen starten. De stichting Fries Blauw vraagt een eenmalige bijdrage (subsidie) van 50% van deze kosten.

Speerpunt 1

Versterken van het culturele imago en klimaat

De gemeenteraad vindt dat er meer aandacht voor cultuur moet komen. De rol van kunst- en cultuur in onze gemeente wordt steeds belangrijker. Een goed cultureel klimaat zorgt voor een prettige leefomgeving, een aantrekkelijk vestigingsklimaat, sociale cohesie en een economische impuls. Initiatiefnemers van culturele activiteiten, kunstenaars en culturele instellingen willen beter op de hoogte gebracht worden van elkaars bezigheden, inwoners willen op hun beurt beter inzicht in het culturele aanbod. Bestaande en nieuwe culturele activiteiten die het imago van Harlingen als culturele zeehavenstad versterken, zullen worden gesteund. De gemeente wil in het culturele veld een meer ondersteunende en verbindende rol gaan spelen.

Wat gaan wij er in 2024 voor doen?

- Er wordt een nieuwe, vaste cultuurcoördinator aangesteld.
- We starten met het uitvoering geven aan het nieuwe cultuurbeleid.
- Met een nieuwe, culturele website brengen we kunstenaars, culturele instellingen, initiatiefnemers en inwoners met elkaar in verbinding.

Speerpunt 2

Het ondersteunen van kunst en cultuur in de openbare ruimte

Kunst en cultuur in de openbare ruimte dragen bij aan de aantrekkelijkheid van de stad. De gemeente ondersteunt hiervoor maatschappelijke initiatieven en werkt de punten uit de beleidsnota cultuur op dit gebied verder uit.

Wat gaan wij er in 2024 voor doen?

- We geven voor dit onderdeel uitvoering aan het de Beleidsnota Cultuur 2022 – 2028.
- De cultuurcoördinator draagt bij aan het ondersteunen, verbinden en versterken van partijen binnen het culturele veld van de gemeente Harlingen en het verder zichtbaar maken hiervan.

Speerpunt 3

Het Entrepotgebouw geschikt maken voor culturele en maatschappelijke activiteiten

In 2021 is budget beschikbaar gesteld voor het geschikt maken van het Entrepotgebouw voor culturele en maatschappelijke activiteiten. In 2022 is hiervoor een aantal aanpassingen gedaan op het gebied van akoestiek, licht en tijdelijke verwarming. Ook zijn een mobiel podium en stoelen aangeschaft. In 2023 is een programma van eisen opgesteld en de werkvoorbereiding van de benodigde aanpassingen uitgevoerd.

Wat gaan wij er in 2024 voor doen?

Het Entrepotgebouw krijgt een functie als multifunctioneel gebouw voor exposities, theatervoorstellingen en muziekuitvoeringen. Hiervoor worden de installaties aangebracht voor verwarming en luchtbehandeling en voorzieningen voor licht en geluid, opslag, pantry en kleedruimte.

Speerpunt 4

Integraal huisvestingsplan voor sport en cultuur

De gemeenteraad streeft naar een integraal huisvestingsplan voor sport. De mogelijke samenwerking tussen verenigingen, op het gebied van bestuur, vrijwilligers en accommodaties krijgt in dit plan vorm en inhoud.

Wat gaan wij er in 2024 voor doen?

Opstellen integraal huisvestingsplan voor sport.

Speerpunt 5

Deelname aan sport en cultuur stimuleren, met name onder jongeren

Deelname aan sport en cultuur is belangrijk. De gemeenteraad wil sport- en cultuurbeoefening met name bij kinderen en jongeren stimuleren. Bijvoorbeeld via 'Sjors Sportief en Sjors Creatief'. Om cultuur voor alle inwoners toegankelijk te maken wil de gemeenteraad onderzoeken of een cultuurpas hiervoor meerwaarde heeft.

Wat gaan we er in 2024 voor doen?

- We onderzoeken of Harlingen aan initiatieven als Sjors Sportief en Sjors Creatief kan aanhaken.
- We onderzoeken of de Maakplaats van Keunswurk een plek kan krijgen in de gemeente Harlingen in het kader van talentontwikkeling.

Speerpunt 6

Toekomst voor het cultureel erfgoed van Harlingen.

De komst van de Omgevingswet zorgt voor een andere omgang met cultuurhistorische waarden in het vergunningenproces. Dat vraagt om verbetering van de informatievoorziening rondom erfgoed. In 2024 zetten we in op het eenvoudiger en toegankelijker maken van informatie over monumenten en de omgang met cultureel erfgoed. Dit gebeurt door een lokale erfgoedwebsite. We richten ons in 2024 ook op de borging van erfgoed in de uitwerking van omgevingsplannen.

In de Omgevingsvisie Harlingen zijn speerpunten vastgelegd voor de omgang met erfgoed. Voor de uitvoering hiervan stellen we een uitvoeringsprogramma Erfgoed op.

Tijdens de Open Monumentendag zetten we Harlingen op de kaart als monumentenstad. We laten basisscholen, inwoners en bezoekers kennismaken met onze monumenten. Dit doen we in nauwe samenwerking met erfgoedpartners in de stad.

De kerkervisie Harlingen biedt handvatten voor de uitdagingen op het gebied van religieus erfgoed. We zorgen voor een aanspreekpunt en leggen de werkwijze vast in de gemeente.

Wat gaan we er in 2024 voor doen?

- We geven meer informatie over monumenten en cultureel erfgoed door onder meer de inzet van een erfgoedwebsite.
- Erfgoedregels en borging geven we een plek in de omgevingsplannen.
- Opstellen van een erfgoed-uitvoeringsbeleid op basis van de speerpunten in de Omgevingsvisie Harlingen.
- Harlingen als monumentenstad profileren we tijdens de Open Monumentendag.
- Het basisonderwijs betrekken we bij de open monumentendag.
- We verkennen samenwerking op het gebied van erfgoed met andere gemeenten/experts.
- De kerkenvisie verankeren we via een aanspreekpunt en werkwijze binnen de gemeente.

Speerpunt 7

Meer groen in de binnenstad

In 2022 is gestart met het plan om het groen in de binnenstad te revitaliseren. Daarbij zijn op meerdere locaties maatregelen genomen om bestaande bomen zo veel mogelijk te behouden. Waar dat niet kon is sprake van het aanplanten van nieuwe vitale bomen zodat de binnenstad zijn groene karakter behoudt. Bij deze nieuwe bomen is gezorgd voor een vruchtbare groeiplaats.

Wat gaan wij er in 2024 voor doen?

In 2024 realiseren we de laatste fase van het revitaliseringsplan met de bomen in de Schritsen. Minder vitale bomen worden gerooid en de groeiplaatsen voor bestaande en nieuwe bomen verbeterd.

Harlinger indicatoren programma 6

Sport

Indicator	2020	2021	2022	2023
Subsidie aan sportverenigingen per inwoner	€1,29	€ 1,89	€ 2,10	€ 2,53

Cultuur

Indicator	2020	2021	2022	2023
Bezoekers Hannemahuis	10.578	10.680	10.000	11.000
Aantal uitleningen bibliotheek	73.086	56.817	85.000	79.000

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2016	Harlingen 2020	Gemeente < 25.000 inw. 2020
Niet sporters	%	CBS/RIVM 2016-2020	52,0%	55,2%	50,3%

Financiën

X €1000	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	6.349	6.720	5.676	5.488	5.411	5.305
Baten	1.093	1.151	964	963	946	843
Resultaat voor bestemming	-5.256	-5.569	-4.712	-4.525	-4.465	-4.462
Onttrekking aan reserves	2.750	1.848	685	310	249	235
Toevoeging aan reserves	-1.983	-365	-200			
Mutaties reserves	767	1.483	485	310	249	235
Resultaat na bestemming	-4.489	-4.086	-4.227	-4.215	-4.216	-4.227

Kaderstellende beleidsnota's

Sportbeleid en activering en sportaccommodaties

Kadernota Sport en Bewegen Harlingen 2017-2021

2017

Cultuur, musea, cultureel erfgoed en media

Beleidsnotitie archeologie

2015

Beleidsplan Hannemahuis 2021-2024

2021

Beleidsplan 2023-2026 Bibliotheken Noord Fryslân

2023

Kunst- en cultuurvisie en uitvoeringsplan

2022

Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Toeristische visie Harlingen

2018

Groen Kwaliteitsvisie

2017

PROGRAMMA 7 SOCIAAL DOMEIN

Wethouders Paul Schoute, Erik de Groot en Hendrik Sijsma

Speerpunten	
1	Kinderen groeien op in gezondheid, welzijn en veiligheid met perspectief op een zelfstandig leven.
2	Mensen kunnen zo lang mogelijk zelfstandig wonen en meedoen in de maatschappij. Ondersteuning van inwoners met een beperking of problemen vindt zo veel mogelijk plaats in de eigen leefomgeving.
3	Een inclusieve arbeidsmarkt waaraan iedereen meedoet.
4	Iedere statushouder integreert, participeert en bouwt een eigen bestaan op in onze gemeente.

Nieuw beleid

Onderwerp	2024	2025	2026	2027
Subsidie sociale inloop Stjoer	8.000	8.000	8.000	8.000
	8.000	8.000	8.000	8.000

Toelichting nieuw beleid

Subsidie sociale inloop Stjoer

Stjoer ontvangt structureel subsidie van de gemeente Harlingen voor onder andere een sociale inloop voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid. De activiteiten van Stjoer vinden plaats in Nieuw Zuid. Om de inloop voort te zetten is een structurele ophoging van de subsidie nodig. De opvang sluit aan bij het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Het is dan ook van belang dat dergelijke voorzieningen hier blijven.

Speerpunt 1

Kinderen groeien op in gezondheid, welzijn en veiligheid met perspectief op een zelfstandig leven.

We sluiten aan bij de Hervormingsagenda Jeugd.

Centraal staan het bieden van betere en tijdige zorg en ondersteuning op de juiste plek en het creëren van een beheersbaar en duurzaam financieel houdbaar stelsel. Op het gebied van specialistische jeugdhulp werken wij samen met Sociaal Domein Fryslân (SDF). In de gemeente zelf geeft een stevig lokaal team vorm aan de toegang, inrichting van complementaire jeugdhulp en versteviging van de ketensamenwerking in het (preventieve) jeugdveld.

Verstevigen lokaal team en toegang

We werken aan de doorontwikkeling van het gebiedsteam volgens het convenant 'Stevige lokale teams'. We zorgen voor voldoende kennis, expertise en verbinding met specialistische jeugdhulp. Het team kijkt met ouders en jeugdigen naar wat écht nodig is. Het verleent toegang en biedt ook zelf lichte hulp die het gewone leven en de veerkracht van gezinnen en jongeren versterkt. Dit gebeurt in goede samenwerking met ketenpartners in het (preventieve) jeugdveld.

Intensiveren van de domein overstijgende aanpak

Het verstevigen van de ketensamenwerking op de verschillende leefgebieden van de jeugd zorgt voor meer samenhang en afstemming in de hulp en ondersteuning. We geven daarom uitvoering aan het project "Optimalisering ketensamenwerking Jeugd". Het project moet leiden tot een sluitende en effectieve ketensamenwerking voor 0 – 23-jarigen in Harlingen. Met onze ketenpartners ontwikkelen we een aanpak voor preventie die aansluit op lokale vraagstukken. Deze integrale samenwerking moet het normale leven en de sociale basis versterken, problemen vroegtijdig signaleren en erger voorkomen. Een goede laagdrempelige sociale basis helpt jeugdigen en ouders mee te doen en vragen over opvoeden en opgroeien in hun dagelijkse contacten bespreekbaar te maken en op te lossen.

Inzetten op normaliseren

Volgens het provinciale transformatieprogramma 'Foar Fryske Bêrn' betekent normaliseren: 'het omarmen en waarderen van talenten en verschillen tussen kinderen'. Dat maakt dat opvoeden en opgroeien verschilt per situatie. De

uitdaging is het opvoedkundig klimaat te versterken en onnodige verwijzingen naar professionele hulp en medicalisering te voorkomen.

Zo vroeg mogelijk er bij zijn

Ieder kind verdient de best mogelijke start. De eerste 1000 dagen van -9 maanden tot 2 jaar zijn bepalend voor een gezonde groei, kansen en de latere optimale ontplooiing. Het beïnvloedt de kansen binnen het onderwijs en op de arbeidsmarkt, en ook de kansen van latere generaties. Een goede start voor ieder kind is de ultieme vorm van preventie.

Verhogen en versterken van de ouderparticipatie

De ouders of opvoeders zijn de eerstverantwoordelijke en worden nadrukkelijk uitgenodigd om mee te denken en mee te doen bij een hulpvraag of professionele ondersteuning. Zij zijn aanwezig bij het bespreken van het kind om ervaringskennis en gezinsomstandigheden te delen. Hiermee willen we het draagvlak voor de ondersteuning te vergroten.

Wat gaan we er in 2024 voor doen?

- De gebiedsteams worden doorontwikkeld.
- We werken aan een aanpak van preventie.
- We stimuleren een domeinoverstijgende aanpak.
- We versterken de participatie van ouders en verzorgers.

Speerpunt 2

Mensen kunnen zo lang mogelijk zelfstandig wonen en meedoen in de maatschappij. Ondersteuning van inwoners met een beperking of problemen vindt zo veel mogelijk plaats in de eigen leefomgeving.

Woonzorgvisie

In de toekomst wordt een groeiende huisvestingsopgave voor de ouderenzorg verwacht. De gemeente Harlingen werkt daarom aan een meerjarige woonzorgvisie voor ouderen en andere aandachtsgroepen. Deze visie heeft als doel om te zorgen voor voldoende betaalbare woningen met de juiste zorg, ondersteuning en begeleiding. De fysieke en sociale opgave worden hierin met elkaar verbonden. Dit vraagt om integrale samenwerking binnen de gemeente en afstemming met diverse ketenpartners. In 2024 wordt de visie

verder uitgewerkt. De woonzorgvisie is de basis voor prestatieafspraken en een uitvoeringsprogramma met concrete plannen. Deze afspraken maken we met woningcorporaties, particuliere verhuurders, zorgaanbieders, zorgkantoor, huisartsen en andere partijen in het fysieke en sociale domein.

Uitvoeringsagenda toekomstbestendige WMO

Wegens een stijgend beroep op individuele voorzieningen in combinatie met de dubbele vergrijzing willen we meer grip en sturing krijgen op de uitgaven, uitvoering en opgaven van de WMO. De uitdaging is om als gemeenten passende zorg en ondersteuning te blijven leveren en tegelijkertijd de financiën beheersbaar te houden. Dit doen we door te sturen op beleid, toegang, inkoop en bekostiging en monitoring. In de 'uitvoeringsagenda toekomstbestendige WMO' doen we meerdere voorstellen voor het verkrijgen van meer grip.

Ondersteuning vrijwilligerswerk en mantelzorg

Vrijwilligers zijn belangrijk voor de verbinding, solidariteit en leefbaarheid in de samenleving. De gemeente Harlingen stimuleert en faciliteert vrijwilligers zodat ze hun werk met plezier blijven doen. In 2024 zetten we in op een passend ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers en deskundigheidbevordering bij gebiedsteammedewerkers en ketenpartners. Daarnaast gaan we door met de bewustzijns campagne en verbeteren we de informatievoorzieningen voor mantelzorgers via onder meer de gemeentelijke website.

Betere toegankelijkheid algemene voorzieningen

In 2024 willen we de sociale samenhang en verbinding in dorpen en wijken versterken. Dit doen wij door de toegankelijkheid van de algemene voorzieningen te verbeteren en de sociale basis te verstevigen. Deze voorzieningen dragen bij aan het versterken van de zelfredzaamheid en dienen als ontmoetingsplek. In 2024 brengen we daarom het aanbod aan laagdrempelige inloopvoorzieningen in kaart. Zo weten we of er voldoende aanbod en spreiding is in de gemeente. Deze 'sociale kaart' presenteren we eind 2024. Daarnaast willen we gebiedsteam en ketenpartners zichtbaarder maken om laagdrempelig contact te vergemakkelijken. Voorbeelden zijn de bakfiets, inloopspreekuren en de buurtkamer.

Beschermd wonen

De invoering van het woonplaatsbeginsel voor beschermd wonen gaat in per 1 januari 2025. Dit betekent dat de gemeente Harlingen verantwoordelijk wordt voor

Beschermd Wonen van de eigen inwoners en de financiële middelen. Invoering gebeurt aan de hand van het regioplan Beschermd Wonen. In het regioplan worden de provinciale afspraken over de decentralisatie toegelicht.

Convenant weer thuis

Jaarlijks worden er lokaal afspraken gemaakt met de lokale corporaties, huurdersvereniging en het gebiedsteam over het Friese convenant weer thuis 2021. Het is de ambitie om mensen, die dakloos zijn of beschermd wonen, te begeleiden naar zelfstandig wonen. Het uitgangspunt daarbij is een samenleving waarin iedereen zich thuis mag voelen op de plek waar men woont.

Eén tegen eenzaamheid

De gemeente is aangesloten bij het landelijk actieprogramma 'Eén tegen eenzaamheid'. In 2023 zijn verschillende initiatieven gestart tegen eenzaamheid zoals 'Over de drempel', de Futbringer, AutoMaatje en MienMaatsje. Deze initiatieven lopen door in 2024. Daarnaast investeren we in 2024 in het versterken van de samenwerking met ketenpartners rond eenzaamheid om zo een sterk netwerk te creëren.

Gezond en actief leven akkoord (GALA)

Gemeenten en GGD, zorgverzekeraars en VWS zetten zich gezamenlijk in voor een gezond en actief leven met een stevige sociale basis. Met GALA wordt aan het fundament gewerkt voor een lokale en regionale aanpak op het gebied van preventie, gezondheid en sociale basis. Een gezonde samenleving staat centraal. Op het gebied van preventie werken we aan een stevige basis voor de periode tot en met 2026. Voor de WMO zijn de thema's valpreventie, eenzaamheid en mentaal welbevinden van belang. De doelen worden in 2024 tot en met 2026 verder vormgegeven en geïmplementeerd.

Het bieden van welzijnswerk

We bieden welzijnswerk om het welbevinden van mensen in de gemeente Harlingen te bevorderen en inwoners deel te laten nemen aan de samenleving.

Doorontwikkeling Nieuw Zuid

In 2023 is de basis van Nieuw Zuid op orde gebracht. Daardoor kunnen we in 2024 voorstellen doen vanuit een gedragen visie. We werken zo aan een unieke algemene voorziening waar burgerinitiatief, sociale activering en maatschappelijke

participatie samenkomen.

Wat gaan we er in 2024 voor doen?

- We stellen de Woonzorgvisie op.
- Uitvoeringsagenda toekomstbestendige WMO.
- Vrijwilligers en mantelzorgers krijgen ondersteuning.
- De toegankelijkheid van algemene voorzieningen verbeteren we.
- De decentralisatie van beschermd wonen wordt ingevoerd.
- Met ketenpartners maken we afspraken over het Convenant weer thuis.
- Er zijn meerdere initiatieven tegen eenzaamheid.
- Voor het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) maken we een plan.
- We bieden welzijnswerk.
- Met de doorontwikkeling van Nieuw Zuid creëren we een unieke voorziening.

Speerpunt 3

Een inclusieve arbeidsmarkt waaraan iedereen meedoet.

In het Integrale beleid bestaanszekerheid 2023 – 2027 blijft vroegsignalering van schulden een prioriteit. Ook houden we vast aan het minimeerbeleid als basis voor het armoedebeleid. We bieden jongeren een stimulerende omgeving zodat zij economisch onafhankelijk zijn. Wij betrekken kinderen en jongeren bij het opstellen van beleid.

Wonen maken we betaalbaarder onder andere door de inzet van middelen en mogelijkheden vanuit het Rijk voor het terugdringen van energie-armoede en door de energietransitie samen met corporaties nader vorm te geven.

We werken aan een blijvende daling van het aantal uitkeringsgerechtigden in onze gemeente. Daarbij volgen we de herziening van de Participatiewet die moet leiden tot 'meer menselijke maat'. Waarden als Bestaanszekerheid, Complementariteit, Iedereen kan werken, Eigen verantwoordelijkheid en Solidariteit verankeren we in voorstellen en maken we zichtbaar in de dienstverlening aan onze inwoners. De handhavingssystemen zijn onlosmakelijk onderdeel daarvan.

Voor een beter perspectief voor kwetsbare inwoners, onder wie jongeren die uitstromen uit het Pro/VS – en MBO-1-onderwijs, dragen wij bij aan het regionale netwerk van overheid, ondernemers en onderwijs. Deze drie o's werken samen in

de strategische ontwikkelprogramma's Sociaal Economisch Actieplan (Harlingen en Waadhoeke) en het Waddenprogramma (Terschelling en Vlieland) en de Regio Deal.

Wat gaan we er in 2024 voor doen?

- Bij re-integratie geven we prioriteit aan betaald werk.
- Wij zorgen dat de dienstverlening van de Dienst Noardwest-Fryslân met Pastiel en gemeente leidt tot goede resultaten voor onze inwoners. De samenwerking en doelstellingen beschrijven we in dienstverleningsovereenkomsten en jaarplannen.
- Wij werken aan een aanvullend passend en gedifferentieerd instrumentarium om mensen voor wie werk nog niet op korte termijn haalbaar is, met kleine stappen dichterbij de arbeidsmarkt te brengen.
- Meer mensen met een beperking doen mee op de lokale arbeidsmarkt. Dat zien we door een stijging van het aantal baanafspraken.

Speerpunt 4

Iedere statushouder integreert, participeert en bouwt een eigen bestaan op in onze gemeente.

Statushouders sneller aan het werk

Werk helpt nieuwkomers sneller integreren. Het draagt bij aan het leren van de taal, het opbouwen van een netwerk en geeft meer zelfvertrouwen. Het bevordert zelfstandigheid en de bijdrage aan de samenleving. Daarom is het van belang dat statushouders de kans krijgen én grijpen om zo snel mogelijk aan het werk te gaan. Daar zet onze gemeente zich volop voor in.

Wat gaan we er in 2024 voor doen?

- Iedere statushouder krijgt binnen de wettelijke termijn een woning toegewezen en krijgt ondersteuning van een maatschappelijk begeleider.
- Vanwege de hoge taakstelling werken we aan alternatieve vormen van huisvesting.
- We voeren regie op het inburgeringstraject en het begeleiden ervan.
- We werken met een brede intake en een persoonlijk plan inburgering en participatie (PIP).
- Het faciliteren van de leerroutes (O-Route, B1-Route en Z-Route).

- Het aanbieden van de module arbeidsmarkt en participatie (MAP) en het participatieverklaringstraject (PVT).
- We nemen belemmeringen weg om in te burgeren.

Harlinger indicatoren

Vergunninghouders

Indicator	2020 taakstelling	2020 werkelijk	2021 taakstelling	2021 werkelijk	2022 taakstelling	2022 werkelijk	2023 taakstelling	2023 werkelijk*
Aantal gehuisveste vergunninghouders	11	14	23	26	22	28	45	18

*Nog te huisvesten 2e kwartaal 2023

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2020	Harlingen 2021	Harlingen 2022	Gemeente < 25.000 inw. 2020/2021/2022
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 65 jaar	meerdere 2022	740,1	750,9	775,6	694,5
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	CBS Jeugd 2020	1	geen data	geen data	1
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	CBS Jeugd 2021	7	7	geen data	3
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking	CBS 2022	65,8	67,7	68,7	72,9
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	CBS Jeugd 2021	3	2	geen data	1
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS 2021	526	500	geen data	215,6
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners 15 – 64 jaar	CBS 2022	372,7	446,1	413,2*	142,1*
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS Jeugd 2022	geen data	13,3	12,4	12,1
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS Jeugd 2022	geen data	1,5	1,7	geen data
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS Jeugd 2021	geen data	0,4	geen data	geen data
Cliënten met een maatwerk-arrangement	Aantal per 10.000 inwoners	CBS 2022	890	910	910	geen data

*Voorlopige cijfers

Financiën

X €1000	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	27.972	29.865	29.605	30.151	30.775	31.434
Baten	9.223	8.414	8.948	9.370	9.838	10.213
Resultaat voor bestemming	-18.749	-21.451	-20.657	-20.781	-20.937	-21.220
Onttrekking aan reserves	367	1.319	17	17	17	17
Toevoeging aan reserves	-1.152					
Mutaties reserves	-785	1.319	17	17	17	17
Resultaat na bestemming	-19.534	-20.132	-20.640	-20.764	-20.920	-21.203

Kaderstellende beleidsnota's

Algemeen

Lokaal

Kadernota sociaal domein 'vaststellen en doorpakken'	2013
Beleidsplan sociaal domein (3 D's)	2014
Verordening Adviesraad Sociaal Domein Noardwest Fryslân	2021

Regionaal

Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân	2022
---	------

WMO

Lokaal

Beleidsnotitie ondersteuning en waardering voor Mantelzorgers	2021-2025
Uitvoeringsplan mantelzorgondersteuning	2023-2024
Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning	2021
Verordening maatschappelijke ondersteuning	2021
Financieel besluit Maatschappelijke ondersteuning	2021

Regionaal

Toekomstvisie Beschermd Wonen en opvang voor 2018 en verder	2018
Regioplan Beschermd Wonen	2023
Brede Aanpak Dakloosheid in Friesland	2021
Regiovisie: 'aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties	2021
Fries actieplan 2019-2022:	
Een duurzame aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties	2019-2022
Beleidsplan Aanpak Mensenhandel Fryslân	2022

Jeugd

Lokaal

Beleidsregels Jeugd	2023
Verordening Jeugd	2023
Beleidsnotitie Opgroeien in Harlingen	2021

Regionaal

De Fryske Regiovisie Jeugdhulp 2023-2026: Mei-inoar foar ús bern	2023
Hervormingsagenda Jeugd 2023 – 2018	2023
Participatie	
Wet Inburgering	2022
Implementatieplan Aan de slag met inburgering per 01-01-2022	2022
Kadernota Werk Vermogen !	2020

Armoede

Lokaal

Kalender tegen armoede	2022
Beleidsregels financieel vangnet gemeente Harlingen	2021
Beleidsregels toelating tot de schuldhulpverlening gemeente Harlingen	2021
Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen	2020

PROGRAMMA 8 VOLKSGEZOND- HEID EN MILIEU

Wethouders Erik de Groot en Hendrik Sijtsma

Speerpunten

1	Inwoners van Harlingen groeien kansrijk op, ontwikkelen zich tot gezonde volwassenen, worden vitaal oud en doen mee in de samenleving.
2	Evenwicht tussen belangen door in te zetten op de thema's energietransitie, circulariteit, klimaatadaptatie, biodiversiteit, duurzame mobiliteit, en sociale duurzaamheid.
3	Een doelmatige, milieu-hygiënische, economische en duurzaam verantwoorde afvalinzameling.
4	Een efficiënte, effectieve en toekomstbestendige omgevingsdienst FUMO.
5	Doelbewust rioolbeheer.
6	Een klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte
7	De Reststoffen Energie Centrale blijft een punt van zorg en aandacht.

Nieuw beleid

Onderwerp	2024	2025	2026	2027
Renovatie/achterstallig onderhoud begraafplaats	100.0000	100.000		
Uitvoering Alcoholwet, inhuur mysterie guests i.k.v. Nuchtere Fries	15.000			
	115.000	100.000		

Toelichting nieuw beleid

Renovatie en achterstallig onderhoud begraafplaats

De algemene begraafplaats kent een rijke historie aan grafmonumenten. Er is echter veel achterstallig onderhoud waardoor we niet voldoen aan de beheersverordening. Daarnaast is ruimte nodig om ook na 2030 te kunnen blijven begraven. Uit een eerste onderzoek blijkt dat we veel grafmonumenten kunnen verwijderen. Daarmee ontstaat ruimte voor de toekomst. Aanvullend hierop willen we onderzoek doen naar bestaande grafmonumenten met mogelijk een hoge cultuurhistorische waarde.

Minder Alcoholgebruik door inzet mystery guests

Het alcoholgebruik onder jongeren moet omlaag. Het onderzoek van de Nuchtere Fries laat zien dat hiervoor controle bij sport- en horecagelegenheden nodig is. Dit gebeurt met mystery guests.

Speerpunt 1

Inwoners van Harlingen groeien kansrijk op, ontwikkelen zich tot gezonde volwassenen, worden vitaal oud en doen mee in de samenleving

Binnen de gemeente Harlingen streven we naar gezonde inwoners die kansrijk opgroeien, vitaal ouder worden en (blijven) meedoen in de samenleving. Hiervoor is een goede toegang en verbinding met zorg, onderwijs, sport, cultuur en gebiedsteams van groot belang. Gezondheid is meer dan niet ziek zijn. Ook mentaal welbevinden, sociale contacten, zingeving, leefomgeving, meedoen in de samenleving en kwaliteit van leven zijn van belang. We zetten in de nieuwe nota Gezond en Vitaal Harlingen stevig in op preventie. Voorkomen is altijd beter dan genezen!

Wat gaan we er in 2024 voor doen?

- We stimuleren een gezonde voedselkeuze en nemen gezondheid als vast thema mee bij de ontwikkeling van nieuwe plannen en de inrichting van onze leefomgeving. We werken hierbij integraal en domein overstijgend.
- We zetten stevig in op het verminderen van middelengebruik onder jongeren en onderzoeken of we de aanpak Opgroeien in Kansrijke Omgeving (OKO) kunnen implementeren. We voeren het actieplan preventie (en handhaving) middelengebruik uit.
- We ondersteunen en bereiden ouders voor op het ouderschap. Dit doen we met een integrale aanpak en het maken van samenwerkingsafspraken met de ketenpartners rondom geboortezorg. We bieden programma's aan als Nu Niet Zwanger, Voorzorg, stevig ouderschap en begeleiding risicogezinnen en onderzoeken mogelijke uitbreiding van het preventieve aanbod.
- We willen gezondheidsverschillen verkleinen. Dit doen we door programma's als Kansrijke Start en interventies gericht op een gezond gewicht. Hiervoor ontwikkelen we een lokale en provinciale ketenaanpak. We sluiten aan bij de Friese Preventie Aanpak.
- We intensiveren de samenwerking met huisartsen en onderzoeken of we Welzijn op Recept gezamenlijk vorm kunnen geven.

- Samen met het onderwijs kijken we hoe we het mentaal welbevinden van onze jongeren kunnen bevorderen.
- Voor meer vitaliteit van onze senioren stimuleren we hen om te blijven bewegen en mee te doen in de samenleving. We onderzoeken mogelijkheden op het gebied van valpreventie.
- We blijven ons inzetten voor een positieve sportcultuur en een gezonde leefstijl. Sportverenigingen worden hiervoor actief benaderd.

Speerpunt 2

Evenwicht tussen belangen door in te zetten op de thema's energietransitie, circulariteit, klimaatadaptatie, biodiversiteit, duurzame mobiliteit, en sociale duurzaamheid

De ingrijpende doelstelling “gasloos” en energieneutraal in 2050, vraagt de komende jaren de nodige inspanning. Het beleid van de gemeente Harlingen staat niet op zichzelf maar moet aansluiten op de (inter)nationale opgaven van Rijk, Provincie en andere stakeholders. In 2030 wil de gemeente 88% van de eigen stroomvraag duurzaam opwekken. We zetten daarbij in op besparing en duurzame opwek. De CO2-reductie staat daarbij voorop. Naast energiedoelstellingen heeft het Rijk ook doelen voor de circulaire transitie en klimaatadaptatie.

Wat gaan we er in 2024 voor doen?

- In samenwerking met de diverse partijen verder werken binnen de Friese Energietafel (FET).
- Het besparen van energie en het verminderen van de warmtebehoefte is voor de komende jaren het speerpunt. Dat doen we via het energiebeparingsprogramma.
- Het ontsluiten van informatie op orde krijgen en houden.
- We verminderen de impact van onze investeringen op natuur en haar bronnen door het toepassen van de R-ladder.
- We spelen in op de gevolgen van het veranderde klimaat.
- We faciliteren en stimuleren duurzame mobiliteit.
- Behoud en waar mogelijk versterking van biodiversiteit realiseren we onder meer door het borgen van variatie in inheemse soorten en het verbinden van leefgebieden.
- We geven iedereen de kans mee te doen aan verduurzaming en een groen en gezond leven te hebben.

Speerpunt 3

Een doelmatige, milieu-hygiënische, economische en duurzaam verantwoorde afvalinzameling

We werken hard aan een betere afvalscheiding met steeds meer hergebruik van afval. Afval bestaat uit grondstoffen die geschikt zijn voor hergebruik. We willen groeien naar een circulaire economie.

Doelstelling is nog steeds dat jaarlijks niet meer dan 100 kg per jaar per persoon wordt verbrand. Voor de komende periode faciliteren we via goede afvalscheiding hoogwaardige recycling. Het accent ligt hierbij sterker op hoogwaardige ingezamelde afvalstromen. We willen de aanpak opruimen van zwerfafval op land en in het water voortzetten.

Wat gaan we er in 2024 voor doen?

- Het Uitvoeringsplan Afvalbeleid 2020 gaan we evalueren en actualiseren.
- Verdere uitvoering geven aan het uitvoeringsplan zwerfafval.
- We werken aan een efficiëntere financieringssysteem voor oud papier.
- We plaatsen een Bubble Barrier in het Van Harinxmakanaal (onder voorbehoud van het verkrijgen van een vergunning).

Speerpunt 4

Een efficiënte, effectieve en toekomstbestendige omgevingsdienst FUMO

Doorontwikkeling van de FUMO blijft nodig. Dit ondersteunen wij. Het gaat niet alleen over een doorontwikkeling als organisatie en het verder verbeteren van de uitvoering van taken. Het gaat nadrukkelijk ook over de gemeenschappelijke regeling van en voor de Friese overheden.

Wat gaan we er in 2024 voor doen?

- Alle ontwikkelingen kritisch blijven volgen.
- We blijven ambtelijk en bestuurlijk bijdragen aan het doorontwikkelen van de FUMO.

Speerpunt 5

Doelbewust rioolbeheer

De gemeente beschikt over inspectiegegevens van de riolen, gemalen en pompunits. Op basis hiervan kunnen goed onderbouwde vervangingskeuzes gemaakt worden.

Wat gaan wij er in 2024 voor doen?

- Het reguliere beheer voeren we uit zoals omschreven in het GRP 2024-2028.
- We reinigen de riolering in de omgeving van de Industriehaven.

Speerpunt 6

Een klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte

In het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan 2024-2028 is het klimaatbestendig maken van de gemeente Harlingen een belangrijk onderdeel. Het Rijk geeft subsidie voor het versneld uitvoeren van klimaatadaptie. De gemeente Harlingen maakt hiervan gebruik bij vier projecten.

Wat gaan wij er in 2024 voor doen?

- We vervangen de riolering in de Troelstrastraat fase 2.
- We realiseren de rioolvervanging in de Oude Trekweg en de afwatering van de Grensweg.
- De wateroverlast in de omgeving van de Hugo de Grootstraat pakken we aan.

Speerpunt 7

De Reststoffen Energie Centrale (REC) blijft een punt van zorg en aandacht

Wat gaan wij er in 2024 voor doen?

Het kritisch blijven volgen van alle ontwikkelingen en gebeurtenissen rond de REC.

Harlinger indicatoren

Milieu

Aantal kilo's restafval dat verbrand wordt

Indicator	2020	2021	2022	2023
Restafval dat wordt verbrand (per inwoner*)	135 kg.	135kg.	118 kg.	115 kg

*Bron: Omrin

Ecologisch beheer

Indicator	2020	2021	2022	2023
Ecologisch beheerd areaal:				
Talud	14.448 m2	14.562 m2	15.331 m2	15.331 m2
Bijenlint bermen	11.470 m2	11.470 m2	11.470 m2	11.470 m2
Natuurlijke oevers en wadi	4.423 m2	4.423 m2	5.588 m2	5.588 m2
Ruigte en braakliggende percelen	93.129 m2	93.129 m2	44.198 m2	44.198 m2
Bloemrijk kruidenmengsel	92.799 m2	104.269 m2	116.390 m2	138.369 m2
Totaal	216.269 m2	227.853 m2	192.977 m2	219.788 m2

Toelichting: Bij ecologisch groenbeheer staan de inheemse flora en fauna centraal. Het vergroot de biodiversiteit en geeft flora en fauna de kans zich natuurlijk te ontwikkelen. De soortensamenstelling van een stuk groen wordt grotendeels bepaald door natuurlijke concurrentie. De beheerder stuurt daarin bij.

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2019	Harlingen 2020	Harlingen 2021	Gemeente < 25.000 inw. 2021
Omvang huishoudelijk restafval*	Kg/inwoner	CBS 2021	215	225	222	113
Hernieuwbare elektriciteit**	%	RWS 2021	167,2%	164%	162,7%	geen data

*Cijfers m.b.t. het huishoudelijk restafval komen van het CBS. Het CBS heeft geen recentere cijfers voorhanden

**De geleverde restwarmte van de REC wordt aangemerkt als hernieuwbaar.

Financiën

X €1000	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	4.636	5.254	5.095	5.191	5.136	5.078
Baten	4.110	4.123	4.405	4.513	4.552	4.462
Resultaat voor bestemming	-526	-1.131	-690	-678	-584	-616
Onttrekking aan reserves	186	847	115	100		
Toevoeging aan reserves						
Mutaties reserves	186	847	115	100		
Resultaat na bestemming	-340	-284	-575	-578	-584	-616

Kaderstellende beleidsnota's

Volksgezondheid

Nota Gezond en Vitaal Harlingen 2023-2026 2023

Riolering

Gemeentelijk Rioleringsplan 2024-2028 (nog vast te stellen). 2024
Fries Bestuursakkoord Waterketen 2021-2025 (FBWK3)

Afval

Nota bodembeheer 2018
Afvalstoffenverordening 2012
Notitie afvalbeleid 2017

Milieubeheer

Gemeenschappelijke Regeling Friese Uitvoeringsdienst Milieu
en Omgeving 2017
Duurzaamheidsnotitie 2022

PROGRAMMA 9

VOLKSHUISVESTING,
RUIMTELIJKE ORDENING
EN STEDELIJKE VERNIEUWING

Wethouders Erik de Groot en Paul Schoute

Speerpunten	
1	Uitvoering woonvisie en regionale woningmarktafspraken.
2	Leegstand en verpaupering tegengaan.
3	Veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit

Nieuw beleid

Onderwerp	2024	2025	2026	2027
Regelbeheerder toepasbare regels Omgevingswet	91.000	91.000	91.000	91.000
Formatie VVH vanwege Omgevingswet	91.000	91.000	91.000	91.000
Uitvoeren bouwtoezicht voor brandveilig wonen boven winkels, onzelfstandige huisvesting arbeidsmigranten, inhuur toezicht/juridisch	150.000			
Uitvoeren woonwensenonderzoek Wijnaldum en Midlum	25.000			
	357.000	182.000	182.000	182.000

Toelichting nieuw beleid

Regelbeheerder toepasbare regels Omgevingswet

Initiatiefnemers in het Omgevingsloket kunnen rekenen op heldere en toepasbare regels. De Regelbeheerder toepasbare regels is verantwoordelijk voor het opstellen en onderhouden van toepasbare regels, het intern afstemmen met de verschillende disciplines en het correct toepassen van deze regels in het loket. Deze nieuwe functie is noodzakelijk om goede dienstverlening voor initiatiefnemers en inwoners te garanderen. Hiervoor zijn extra financiële middelen nodig. Omdat er een directe relatie ligt met het dienstverleningsniveau onder de Omgevingswet onderzoeken we of de financiële dekking deels kan worden gevonden binnen de legesverordening.

Formatie VVH voor Omgevingswet

Er is nog veel onduidelijk over de exacte uitwerking van de Omgevingswet en wat dit betekent voor het team vergunningverlening, veiligheid en handhaving. De verwachting is dat er bij vergunningverlening nieuwe structurele taken bijkomen. Hiervoor is extra formatie nodig. Ook hierbij onderzoeken we of de financiële dekking kan worden verrekend met leges.

Uitvoeren bouwtoezicht voor brandveiligheid wonen boven winkels

Woningen boven winkels worden vaak niet meer bewoond door de pandeigenaar. Dit kan risico's geven voor de brandveiligheid en de veiligheid van de gebruikers. Het toezicht hierop is zeker in de monumentale binnenstad van belang. Ook zijn veel panden in gebruik voor onzelfstandige huisvesting en huisvesting van arbeidsmigranten.

Toezicht op de bestaande bouw, het gebruik en de veiligheid van de omgeving is een wettelijke kernactiviteit van de gemeente. Voor het uitvoeren van het bouwtoezicht op brandveiligheid is inhuur nodig.

Uitvoeren woonwensenonderzoek Wijnaldum en Midlum

In de raadsinformatiebrief over het tegengaan van woningkrapte in Harlingen is aangekondigd dat er onderzoek komt naar de woonwensen in de dorpen Wijnaldum en Midlum in 2024. Dit onderzoek is in lijn met de strekking en inhoud van de woonvisie (2020 – 2030).

Speerpunt 1

Uitvoering woonvisie en regionale woningmarktafspraken

Voor wonen hebben we inmiddels een stevige basis gelegd voor nadere uitwerking, invulling en uitvoering van het beleid in 2024. De woonvisie werken we komend jaar op onderdelen verder uit. Dit geldt ook voor de Regionale woondeal en de aanvraag Regio Deal.

De komende jaren zetten we in op een lichte groei van de woningvoorraad. Er is druk op de woningmarkt en in veel marktsegmenten is sprake van schaarste. Zowel op korte als op langere termijn zijn er doelgroepen voor wie het huidige woningprogramma nog onvoldoende perspectief biedt. Dit vraagt om bijsturing. De juiste woningen op de juiste plaats voor een passende prijs. De nieuwe Wet

regie op de Volkshuisvesting vraagt van gemeenten een concrete programmering voor woningbouw te ontwikkelen. Ze moeten daarin duidelijk maken wat elke doelgroep nodig heeft.

Vanuit de Regio Deal, Regionale Woondeal en voorgenomen wijzigingen in het wettelijke kader vindt structurele afstemming, samenwerking en monitoring met buurgemeenten en provincie plaats over het woningprogramma, de voortgang van realisatie en eventuele bijsturing.

Het is van belang de krapte op de woningmarkt goed te blijven monitoren en analyseren. Waar mogelijk zetten we in op het bevorderen van de doorstroming om tegemoet te komen aan ieders woonwensen.

Wat gaan wij er in 2024 voor doen?

- Vaststellen gemeentelijke woonzorgvisie.
- Uitwerking woonvisie en -programma: actief sturen op match wensprogramma en ontwikkelinitiatieven.
- Uitvoering geven aan Regiodeal Noordwest Fryslân.
- Uitvoering geven aan de woondeal.
- Verkennen stimuleringsmaatregelen woningmarkt.

Speerpunt 2

Leegstand en verpaupering tegengaan

We zijn trots op onze monumentale binnenstad en zorgen hier als gemeente dan ook goed voor. Langdurige leegstand past hier niet bij. Daarom willen we dit zo veel mogelijk voorkomen. Bijvoorbeeld door inzet van het stadsherstelfonds voor de restauratie van vervallen panden met cultuurhistorische waarde. Omdat de looptijd van het stadsherstelfonds in 2024 zijn einde nadert, is het van belang om de resterende financieringsmogelijkheden komend jaar in te zetten.

Wat gaan wij er in 2024 voor doen?

In overleg met het bestuur van de Hein Buismanstichting bepalen we de mogelijke inzet van de resterende middelen vanuit het stadsherstelfonds in 2024.

Speerpunt 3

Veilige en gezonde fysieke leefomgeving en goede omgevingskwaliteit

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. Dat betekent minder regels, meer ruimte voor initiatieven en lokaal maatwerk en vertrouwen als uitgangspunt. In 2024 geven wij hier verder inhoud en uitvoering aan. De focus ligt nadrukkelijk op de implementatie van de wet en uitvoering van reguliere taken. We werken de Omgevingsvisie verder uit voor de gehele gemeente en maken een Omgevingsplan voor bedrijventerrein Oostpoort en de Koningsbuurt.

We stellen een kustzonevisie op. Ook geven we inhoud aan de ontwikkeling van de Westerzeedijk, de Willemshaven, het Waterfront (Waddenpromenade, veerhaven, sluiscomplex en lang parkeren) en begeleiden nieuwe (bouw)initiatieven. Deze ontwikkelingen regelen we planologisch in de vorm van een Omgevingsplan. Ook ronden we diverse lopende bestemmingsplanprocedures af.

Wat gaan wij er in 2024 voor doen?

- Werken en ervaring opdoen met de Omgevingswet.
- We werken de Omgevingsvisie verder uit en stellen Omgevingsplannen op.
- De kustzonevisie stellen we vast.
- Lopende bestemmingsplanprocedures ronden we af.
- Er komt een handleiding welstandsrichtlijnen voor zonnepanelen.
- We schrappen overbodige regelgeving binnen omgevingsplannen en lokale verordeningen.

Harlinger indicatoren

Aanbod huurwoningen

Indicator*	2020	2021	2022	2023
Beschikbare huurwoningen naar prijsklasse				
Goedkoop	20%	18%	15%	16%
Betaalbaar	73%	75%	75%	74%
Bereikbaar	7%	7%	10%	10%

* Bron: Bod prestatieafspraken 2021 De Bouwvereniging. Vermelde cijfers zijn exclusief woningen die via een makelaar of particulier worden aangeboden. (2021: Goedkoop: huur < € 442,46; Betaalbaar: huur tussen € 442,46 en € 633,25; bereikbaar: huur > € 633,25).

Lastendruk bedrijven

Indicator	2020	2021	2022	2023
Gemiddeld aanslag OZB alle Friese gemeenten (alle categorieën)	12.788	13.082	13.506	14.068
Gemeente Harlingen gemiddelde aanslag over alle categorieën	14.793	14.894	15.380	15.644
Plaats ranglijst gemeente Harlingen (van de 18 gemeenten)	13	12	12	11

Algemene Indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2020	Harlingen 2021	Harlingen 2022	Harlingen 2023	Gemeente < 25.000 inw. 2022/2023
Gemiddelde WOZ waarde	1000 euro	CBS 2022	179	190	208 **	nvt	342 **
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1000 woningen	BAG 2022	15,4	1,5	25,6	nvt	8,9
Demografische druk*	%	CBS 2023	88,3	87,7	88,3	88	80,5
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuis-houdens	In Euro's	COELO 2023	571	594	644	662	897
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuis-houdens	In Euro's	COELO 2023	640	668	723	766	985

* De som van het aantal personen van 0 tot 20 en van 65 en ouder ten opzichte van het aantal personen in de leeftijd van 20 tot 65 jaar.

** voorlopige cijfers

Financiën

X €1000	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	1.192	2.566	1.788	1.610	1.610	1.610
Baten	1.256	360	372	372	372	372
Resultaat voor bestemming	64	-2.206	-1.416	-1.238	-1.238	-1.238
Onttrekking aan reserves	581	1.256	175			
Toevoeging aan reserves	-200	-200				
Mutaties reserves	381	1.056	175			
Resultaat na bestemming	445	-1.150	-1.241	-1.238	-1.238	-1.238

Kaderstellende beleidsnota's

Ruimtelijke Ordening

Camperbeleid	2010
Structuurvisie	2012
Detailhandelstructuurvisie Harlingen, Dynamiek met Karakter	2013
Logiesbeleid	2020
Actualisering detailhandelsbeleid (implementatie dienstenrichtlijn)	2021
Ruimtelijk kompas	2017
Notitie bouwhoogte	2010

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Nota Grondbeleid 2020-2023	2020
----------------------------	------

Wonen en Bouwen

Prestatieafspraken gemeente Harlingen-De Bouwvereniging-Huurdersvereniging	2019
Prestatieafspraken gemeente Harlingen-De Bouwvereniging-Huurdersvereniging	2020
Prestatieafspraken gemeente Harlingen-De Bouwvereniging-Huurdersvereniging	2021
Prestatieafspraken gemeente Harlingen-Woonzorg Nederland	2019-2022
Woonvisie	2020-2030
Gemeenschappelijke regeling Hûs en Hiem, welstandadvisering en monumentenzorg	2022
Welstandsnota	2021
Bouwverordening	2015
Visiedocument Ruimtelijk Kompas Harlingen	2017

PARAGRAFEN

A. LOKALE HEFFINGEN

Algemeen

De gemeentelijke belastingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. Van de lokale heffingen die bij de algemene dekkingsmiddelen horen is de onroerendezaakbelastingen (OZB) de belangrijkste. Ook de opbrengst van de (water) toeristenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel. Uitgangspunt voor de begroting 2024 is een verhoging van de tarieven met het geschatte inflatiepercentage van 3,1% (=nationale consumentenprijsindex (cpi) voor 2024 uit de meicirculaire 2023).

Daarnaast zijn er nog heffingen die niet tot de algemene dekkingsmiddelen horen, maar wel in het beleidsmatige deel van het overzicht betrokken worden. De belangrijkste zijn de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Kosten overhead

Vanaf 2017 worden de overheadkosten als apart taakveld centraal begroot binnen programma 1 Bestuur en Ondersteuning en worden in de programma's alleen nog de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Het centraal begroten van de overheadkosten betekent dat het niet langer mogelijk is om uit de taakvelden (voorheen de producten) alle kosten te bepalen. Analoot aan de extracomptabele toerekening van compensabele BTW worden op dezelfde wijze de overheadkosten extracomptabel toegerekend. Voor deze toerekening wordt een eenvoudige methode gevolgd. Deze methode houdt in dat een opslag wordt berekend door de totale overheadkosten (het saldo van het taakveld overhead) uit te drukken in een percentage van de direct aan het primaire proces toegerekende loonkosten.

Voor de begroting 2024 is deze opslag berekend op:
 $\text{€ } 10.773.587 : (1\% \text{ van } \text{€ } 8.427.568) = 128\%$.

Voor die belastingen en rechten waarin maximaal 100% kostenverhaal mag plaatsvinden wordt voor de berekening van het kostendeckingspercentage rekening gehouden met deze opslag voor overhead.

Verhogingen 2024

In de begroting is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

Onroerende-zaakbelasting

In 2024 worden de OZB-percentages verhoogd met het geschatte inflatiepercentage van 3,1%.

Bij de begroting 2022 is er een extra verhoging van 1% toegepast voor 2022 en nogmaals voor 2024.

In de begroting 2023 is er een extra verhoging van 1% toegepast voor 2025 en 2026.

In deze begroting is geen verdere extra verhoging toegepast.

Dat betekent dat de OZB-percentages voor 2024 met 4,1% verhoogd worden.

Afvalstoffenheffing

Sinds de begroting 2022 is het uitgangspunt dat het inzamelen en verwerken van GFT en huishoudelijk afval volledig kostendekkend is.

De kosten voor inzamelen en verwerken zijn met name door hogere loonkosten met € 60.000 gestegen ten opzichte van de vorige begroting. Het tarief voor een eenpersoonshuishouden komt daarmee op € 217,08, een stijging van € 4,44. Een meerpersoonshuishouden betaalt € 323,04, een stijging van € 6,60. De tarieven voor een extra grijze of groene container worden verhoogd met 3,1%.

Rioolheffing

Sinds de begroting 2023 wordt bij de opbrengst van de rioolheffing uitgegaan van volledige (100%) kostendeckking. Naast de kosten van riolering wordt ook 50% van de kosten van het schoonmaken van watergangen en 50% van de kosten van de veegdienst in de tarieven doorberekend.

De rioolheffing wordt geheven van zowel gebruikers als eigenaren. Gebruikers zijn een heffing verschuldigd over elke volle 150 m³ boven een waterverbruik van 250 m³. In de praktijk zijn daardoor in principe uitsluitend bedrijven de gebruikersheffing verschuldigd, aangezien huishoudens minder dan 400 m³ water per jaar gebruiken.

De kosten voor riolering stijgen voor 2024 met zo'n € 187.000. Dit heeft vooral te maken met investeringen (onderhoud) in 2024 en gestegen loonkosten.

Het nieuwe vastrecht voor niet-woningen (25m²-60m²) komt daarmee op € 95,40, een stijging ten opzichte van 2023 met € 9,48. Het vastrecht voor alle overige objecten komt uit op € 190,80, een stijging ten opzichte van 2023 met € 18,96. De

heffing voor gebruikers wordt in 2024 verhoogd met 3,1%.

Bij de berekening van de tarieven is rekening gehouden met een korting van € 15 per aansluiting ten laste van de voorziening rioolheffing. Zonder deze korting had het tarief resp. € 102,90 en € 205,80 bedragen.

Toeristenbelastingen

Om meer in de pas te lopen met het gemiddelde percentage voor toeristenbelasting in Friesland, wordt het tarief voor de (water)toeristenbelasting in twee stappen verhoogd tot € 1,95. Voor 2024 wordt het tarief van € 1,20 verhoogd naar € 1,55. In de begroting is rekening gehouden met een verhoging van € 1,55 naar € 1,95 vanaf 2025.

Overige belastingen en rechten

Conform de Kadernota begroting 2024 worden de tarieven van de overige heffingen in 2024 met 3,1% verhoogd.

Kostendekkendheid leges en heffingen

Op grond van artikel 10 van het BBV moet inzichtelijk worden gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden.

Leges

De tarieventabel bij de legesverordening kent drie titels, te weten:

Hoofdstuk 1. Algemene dienstverlening

Hoofdstuk 2. Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet

Hoofdstuk 3. Dienstverlening vallend onder de dienstrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2

De afzonderlijke als ook de integrale kostendekkendheid van deze onderdelen zijn als volgt:

Omschrijving*	Kosten	Opbrengsten	Kostendekking
Hoofdstuk 1	€ 308.147	€ 226.191	73,40%
Hoofdstuk 2	€ 582.745	€ 693.765	119,05%
Hoofdstuk 3	€ 43.975	€ 8.667	19,71%
Totale tarieventabel	€ 934.867	€ 928.623	99,33%

*Gegevens jaarrekening 2022

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het bij de belastingvoorstellen als bijlage ter inzage liggende rapport “Onderzoek kostendekkendheid leges”.

Afvalstoffenheffing en rioolheffing

Ook de afvalstoffenheffing en rioolheffing mogen ten hoogste kostendekkend zijn.

Omschrijving	Afvalstoffenheffing	Rioolheffing
Lasten taakvelden	1.715.000	1.272.000
Baten taakvelden	-140.000	0
Kwijtscheldingen	109.000	0
Netto lasten taakvelden	1.684.000	1.272.000
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	109.000	320.000
(Compensabele) BTW	390.000	270.000
Totale lasten	2.183.000	1.862.000
Opbrengst heffing	2.183.000	1.732.000
Bijdrage voorziening (dekking kortingen)		130.000
Totale baten	2.183.000	1.862.000
Dekkingspercentage	100%	100%

Overzicht belangrijkste tarieven

Soort heffing	2023 in euro's	2024 in euro's
Onroerende-zaakbelasting ¹		
Woningen:		
- eigenaren in percentage van de WOZ-waarde	0,0953	N.t.b. ²
Niet-woningen		
- eigenarentarief in percentage van de WOZ-waarde	0,3101	N.t.b. ²
- gebruikerstarief in percentage van de WOZ-waarde	0,2345	N.t.b. ²
Afvalstoffenheffing:		
- voor eenpersoonshuishoudens	212,64	217,08
- voor meerpersoonshuishoudens	316,44	323,04
- voor extra containergebruik (grijs)	157,68	162,60
- voor extra containergebruik (groen)	28,68	29,52
Rioolheffing:		
- voor eigenaren niet-woningen 25 m ² - 60 m ²	85,92	95,40
- voor eigenaren alle overige objecten	171,84	190,80
- voor gebruikers per volle 150 m ³ boven 250 m ³	34,08	35,04

¹ Voor de heffing van onroerende-zaakbelasting in 2024 vindt in 2023 hertaxatie plaats naar de waardepeildatum 1 januari 2023. De uitkomst hiervan is van belang voor de tariefberekening.

² Nader te bepalen

Kwijtscheldingsbeleid

Het is mogelijk om kwijtschelding aan te vragen voor afvalstoffenheffing, ozb en rioolheffing voor woningen. Ondernemers kunnen kwijtschelding aanvragen voor de privé aanslag. Het kwijtscheldingsbeleid wordt met ingang van het belastingjaar 2024 geactualiseerd. De vermogensnorm wordt verruimd.

De kosten van bestaan worden gehandhaafd op 100% van de normuitkering (bijstand).

Kwijtschelding voor het schoolzwemmen is niet mogelijk, dit gaat via het kindpakket.

In de onderstaande tabel staat een aantal gegevens met betrekking tot de kwijtschelding weergegeven.

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Aantal verzoeken met volledige kwijtschelding	428	480	480
Aantal verzoeken met gedeeltelijke kwijtschelding	18	25	20
Aantal verzoeken dat is afgewezen	184	125	100
Totaal aantal verzoeken	630	630	600

Lastendruk

Jaarlijks doet het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden een onderzoek naar de ontwikkeling van de lokale lasten. Uit de rapportage over 2023 blijkt dat de gemeentelijke heffingen van Harlingen tot één van de laagste in Friesland behoren.

In het onderzoek zijn betrokken de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. De gemiddelde woonlasten in Friesland bedragen voor een eenpersoonshuishouden € 756 en voor een meerpersoonshuishouden € 858. De woonlasten in Harlingen bedragen in 2023 € 662 en € 766 waarmee respectievelijk een 3e (2022: 4e) en een 2e plaats (2022: 2e) wordt ingenomen van de 18 Friese gemeenten.

Voor een nader inzicht in de ontwikkeling van de woonlasten van meerpersoonshuishoudens wordt verwezen naar het onderdeel financiële kengetallen van paragraaf B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing (Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden).

Voor de lastendruk voor bedrijven is het lastiger om een vergelijking te maken met andere gemeenten omdat de gemeente Harlingen geen afval inzamelt bij bedrijven. Zij moeten bij een andere partij een contract afsluiten. Ook voor de rioolheffing voor bedrijven is het lastig om bedragen te berekenen die vergelijkbaar zijn met andere gemeenten omdat de rioolheffing voor eigenaren van bedrijven in Harlingen mede afhankelijk is van de bruto vloeroppervlakte van het bedrijf. De OZB voor bedrijven kan wel vergeleken worden met andere gemeenten. Hierbij neemt Harlingen een 11de plek in (2022: 12e).

B. WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

Algemeen

De gemeente wil op een gestructureerde wijze risico's beheersen en eventuele risico's bewust nemen. Om die reden is het van belang om inzicht te hebben in eventuele grote financiële tegenvallers die bij de risico's horen en de beschikbare weerstandscapaciteit om deze risico's op te vangen.

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording komt in deze paragraaf de volgende informatie aan de orde:

Het beleid inzake weerstandscapaciteit en de risico's
Inventarisatie van de risico's
Inventarisatie van de weerstandscapaciteit
Confrontatie risico's met beschikbaar weerstandsvermogen.

Beleid inzake weerstandscapaciteit en de risico's

Het beleid is vastgelegd in de Nota weerstandsvermogen en risicobebatering 2015 welke in de raadsvergadering van 1 juli 2015 is vastgesteld.

Begrippen

In deze paragraaf zijn de volgende begrippen gedefinieerd:

Begrip	Toelichting
Weerstandscapaciteit	Dit is het geheel van middelen en mogelijkheden om niet begrote, onvoorziene en (mogelijk) substantiële kosten te dekken.
Risico's	Risico's zijn al die gebeurtenissen die het realiseren van organisatie-doelstellingen in de weg staan. De risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen zijn die risico's die niet op een andere manier zijn te ondervangen en die een financieel nadelig gevolg kunnen hebben.
Weerstandsvermogen	Dit is de mate waarin onverwachte financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de benodigde weerstandscapaciteit.
Risicomanagement	Het identificeren en kwantificeren van risico's en het bepalen van activiteiten die de kans van optreden van de risico's en/of de gevolgen van de risico's beheersbaar houdt.
Beheersmaatregelen	Het stelsel van maatregelen en procedures die worden genomen om de onderkende risico's te ondervangen dan wel om de opkomende risico's te signaleren en het effect hiervan te beperken.

Cyclische aanpak

Risicomanagement is een systematisch en regelmatig terugkerend proces om risico's te identificeren, te analyseren en te beoordelen en op basis hiervan maatregelen te nemen en te evalueren. Het is een in hoge mate gestandaardiseerd proces dat de volgende stappen kent:

Fase	Activiteiten
Stap 1: Identificeren	In deze fase worden alle potentiële risico's geïnterpreteerd. Van belang is een brede en gestructureerde benadering waarmee zoveel mogelijk risico's in beeld kunnen worden gebracht. Het volledig en eenduidig in kaart brengen van de betrokken risico's is van groot belang voor de verdere fasen.
Stap 2: Analyseren en beoordelen	Na het in kaart brengen van de risico's kunnen deze geanalyseerd worden. De analyse bestaat uit een inschatting van de kans dat een gebeurtenis optreedt, waarbij tevens wordt aangegeven wat de gevolgen van het optreden van het risico kunnen zijn. In deze processtap worden de risico's gekwantificeerd. De basis voor de risicoweging of kwantificering is de "kans maal gevolg" methodiek. Deze systematiek wordt bij hoofdstuk 3 nader toegelicht.
Stap 3: Maatregelen nemen	Wanneer risico's worden onderkend, zijn een aantal oplossingen mogelijk. Voor elk risico moet een keuze gemaakt worden uit de volgende vier maatregelen: vermijden, verminderen, overdragen of accepteren.
Stap 4: Bewaken / monitoren	Het doel van continue monitoring is om tijdig (wijzigingen in) risico's te signaleren, adequate maatregelen te kunnen treffen en waar nodig bij te sturen. Hoe eerder een (wijziging in een) risico wordt gesignaleerd, hoe beter de gevolgen te beheersen zijn. Er wordt zo veel mogelijk aangesloten op de bestaande planning & control cyclus.

Inventarisatie van de risico's

Hieronder worden de risico's genoemd en toegelicht die tot het moment van aanbieden van de begroting bekend zijn.

Om de risico's te kwantificeren wordt de "kans maal gevolg" methodiek toegepast. Het gevolg is de schade als het risico zich daadwerkelijk voordoet. Voor het gevolg wordt een niet begroot geldbedrag genoemd en onderbouwd. De kans is de waarschijnlijkheid, uitgedrukt in een percentage, dat het risico zich daadwerkelijk voor kan doen.

De kans vermenigvuldigd met het gevolg geeft het risicobedrag weer dat in de risico-inventarisaties (van begroting en jaarrekening) wordt opgenomen.

Voor het inschatten van de kans wordt het volgende uitgangspunt gehanteerd:

Aantal keren dat een risico zich naar verwachting voordoet	Kans
< 1 x per 10 jaar	10%
1 x per 5 – 10 jaar	30%
1 x per 2 – 5 jaar	50%
1 x per 1 – 2 jaar	70%
1 x per jaar of >	90%

nr	Risico	Omschrijving risico	Beheersmaatregel	Kans	Geldgevolg	Fin effect structureel	Fin effect incidenteel
1	Wachtgeld wethouders	Wethouders hebben na beëindiging van het wethouderschap recht op wachtgeld. Op het moment van beëindiging wordt dit recht berekend en wordt ten laste van het rekeningresultaat een dotatie aan de voorziening gedaan. Risico betreft het ontoereikend zijn van het rekeningsaldo om deze dotatie te kunnen doen.	Jaarlijkse actualisatie wachtgeld-verplichting. Met een last van ca. 180.000 euro per jaar per wethouder betekent dit een incidenteel negatief effect van € 720.000 Dit bedrag wordt als financieel effect meegenomen voor een juiste weergave van het weerstandsvermogen.	50%	720.000		360.000
2	Pensioenen wethouders	De gemeente is zelf verantwoordelijk voor de betaling van de wethouders pensioenen. Jaarlijks wordt aan de hand van een actuariële berekening de toekomstige pensioenverplichting berekend. Op basis hiervan wordt de dotatie aan de voorziening bepaald. De dotatie wordt ten laste van het rekeningresultaat gebracht. Risico betreft het ontoereikend zijn van het rekening-saldo om deze dotatie te kunnen doen.	Jaarlijkse actualisatie van pensioen-verplichting. (gemiddeld € 120.000 per collegelid)	50%	480.000		240.000
3	Te weinig invloed als kleine gemeente op begroting en plannen van gemeenschappelijke regelingen / verbonden partijen	Doordat Harlingen slechts een beperkt stemrecht heeft, heeft zij weinig tot geen invloed op majeure ontwikkelingen. Hierbij is het van belang dat Harlingen zich sterk profileert in de verschillende Algemene en Dagelijkse Besturen (AB en DB).	Tijdig reageren op begrotingen van gemeenschappelijke regelingen. Indien mogelijk / noodzakelijk, gezamenlijk optreden met andere Friese gemeenten.	50%	1.000.000		500.000
4	Rampen	Risico dat op grondgebied van Harlingen zich een ramp voordoet.	Verzekeringen en adequate crisisbeheersing organisatie, waardoor gevolgen beperkt kunnen worden.	10%	2.000.000		200.000

5	Grondexploitatie	Het grootste gedeelte van de grondexploitaties zijn afgesloten. Of de verwacht verliezen zijn voorzien. Er is nog sprake van één grondexploitatie binnen de gemeente. Deze grondexploitatie is in handen van een derde partij. Indien zich de situatie voordoet dat deze partij niet meer in staat is de gronden te exploiteren dan zal de gemeente de exploitatie overnemen. Het risico bestaat dat de gemeente wordt geconfronteerd met een verliesgevende exploitatie.	Jaarlijks wordt de grondexploitatie herrekend. Uit deze exploitatie blijkt wat de status is als de gemeente zelf de grond zou exploiteren. Voorlopig is er geen reden tot afboeken.	30%	1.000.000		300.000
6	Planschade	Vooraf zal op basis van inschatting moeten worden gezien wat de mogelijke planschade zou kunnen zijn. Deze schade dient dan verdisconteerd te worden in bv. de aankoop van de grond. Planschade blijft daardoor een financiële risicofactor.	Voor elke wijziging van een bestemmingsplan moet een inschatting van mogelijke planschade opgenomen worden. De gemeente Harlingen zal dit in de leges tot uitdrukking moeten brengen, zodat de kosten voor rekening van de initiatiefnemer blijven komen.	30%	100.000		30.000
7	Bodemverontreiniging	Bij herontwikkeling van binnenstedelijke locaties is er kans op bodemverontreiniging. In het buitengebied wordt de gemeente soms geconfronteerd met illegale stort. De kosten komen dan voor rekening van de gemeente.	Bodembeleid en bodemkwaliteitskaart moeten up-to-date zijn	10%	200.000		20.000
8	Open-einde regelingen	De gemeente voert take uit die wettelijk verplicht zijn. Dit kan ertoe leiden dat de lasten uit de pas kunnen gaan lopen ten opzicht van de middelen die de gemeente daarvoor krijgt	Adequate monitoring ontwikkeling aanvragen.	90%	180.000	162.000	
9	Geldleningen	Aan enkele verenigingen zijn geldleningen verstrekt. Het risico is dat verenigingen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen.	Monitoring van financiële ontwikkelingen aan de hand van jaarrekening en begroting.	10%	250.000		25.000

10	Garantstellingen	De gemeente staat ultimo 2024 garant voor € 98 miljoen aan leningen. Het risico bestaat dat de gemeente alsnog de garantie moet betalen omdat de lenende partij niet kan voldoen aan de verplichtingen richting de geldverstrekker.	De gemeente is aangesloten bij Stichting Waarborgfonds. Deze stichting vangt eerst nog de klappen op voordat de gemeente moet betalen. Periodiek de financiële situatie beoordelen van de partijen waar de gemeente een garantie aan heeft verleend.	10%	1.000.000		100.000
11	Aansprakelijkheid	Burgers en/of bedrijven kunnen de gemeente aansprakelijk stellen wegens het bijvoorbeeld niet functioneren van riool (wateroverlast), werkzaamheden die (wel of niet) worden uitgevoerd door gemeentelijk personeel die overlast of schade veroorzaken, onvoldoende handhaven, onvoldoende onderhoud aan wegen, trottoirs, fietspaden etc. met schade als gevolg.	Adequate beheersmaatregelen en goede onderhoudsplannen. Adequaat reageren op brieven, vragen en klachten van burgers en bedrijven. Aansprakelijkheidsverzekering.	30%	150.000	50.000	
12	Belastingen	Bij de toepassing van de belastingwetgeving (BTW, Loonheffing etc.) kunnen verschillen van inzicht en/of interpretatie ontstaan of kunnen de regels onjuist worden toegepast. Dit kan leiden tot een naheffing van de zijde van de fiscus.	Door het invoeren van horizontaal toezicht komt de gemeente een stap dichterbij bij het goed beheersen van de fiscale risico's. Gedurende de looptijd van dit project is veelvuldig contact met de belastingdienst om dit goed af te ronden.	10%	200.000		20.000
13	Onderhanden projecten	Bij de onderhanden projecten loopt de gemeente het risico dat budgetten worden overschreden door onvoorziene zaken.	Periodiek wordt er gerapporteerd over de stand van zaken van de projecten. Er wordt gerapporteerd over de voortgang van de bestedingen en de toereikendheid van het budget,. Door dit tijdig in beeld te brengen kan er op tijd worden ingegrepen.	30%	500.000		150.000

14	Oninbare vorderingen	Na de invoering van een strak invorderingsbeleid en een grondige opschoningsactie is de eventuele oninbaarheid van debiteurenvorderingen goed in beeld. Er vindt regelmatig een analyse plaats op de inbaarheid en deze wordt getoetst aan de hoogte van de voorziening.	Door een strakke invorderingsprocedure te volgen en de debiteurenpositie continue te monitoren wordt het risico op oninbaarheid kleiner.	30%	100.000		30.000
15	Juridische procedures	Jaarlijks worden diverse procedures door of tegen de gemeente gevoerd. De uitkomst en de omvang zijn in een aantal gevallen onzeker en deze procedures kunnen dan ook als een risico worden aangemerkt. Zolang ze nog lopen is het van belang om deze zaken niet openbaar te behandelen omdat de onderhandelingspositie tegenover derden daardoor mogelijk wordt geschaad. Bovendien kunnen er wettelijke belemmeringen aanwezig zijn welke openbare behandeling van zaken niet toestaan	De raad wordt regelmatig geïnformeerd over lopende gerechtelijke procedures.				p.m.
16	Informatiebeveiliging, privacy en datalekken	Binnen de Gemeente Harlingen wordt steeds meer gebruik gemaakt van allerlei informatie; Met deze informatie moet zorgvuldig en integer worden omgegaan; Informatiebeveiliging wordt steeds belangrijker. Ondanks dat we continue werken aan de beveiliging van de informatievoorziening van de gemeente, blijft het risico bestaan dat er iets gebeurt. De computersystemen van de gemeente kunnen aangevallen worden (cybercrime), maar ook kunnen persoonsgegevens vernietigd, gewijzigd of vrijkomen zonder dat dit de bedoeling is (datalek).	Voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Daarin gaat het bijvoorbeeld over toegang van medewerkers tot systemen en ruimten. Maar ook zaken als clean desk beleid wachtwoordbeleid etc.	30%	500.000		150.000
17	Sociaal Domein	Dat de uitkeringen voor het sociaal domein vanuit het gemeentefonds de afgelopen jaren te laag zijn geweest is inmiddels duidelijk. De arbitragecommissie heeft hierover een uitspraak gedaan. In hoeverre de uitkering voldoende stijgt om de tekorten uit het verleden en in de toekomst, te compenseren, is nog onduidelijk.	Continue screening van de berichtgeving en behoudend zijn met betrekking tot het inzetten van nieuw meerjarig beleid.	70%	500.000	350.000	

18	Personeelskosten	Harlingen is een kleine organisatie en daarmee op een aantal onderdelen kwetsbaar. Waar grotere gemeenten diverse medewerkers binnen een vakgebied hebben moeten medewerkers in Harlingen vaak op diverse vakgebieden thuis zijn. Bijvoorbeeld bij ziekte of het vertrek van een medewerker kan dit direct tot problemen leiden.	Blijvend samenwerking zoeken met andere gemeenten en continue blijven (bij)scholen.				p.m.
19	Omgevingswet	Invoering Omgevingswet per 1 januari 2024. Het is een wettelijke verplichting deze wet in te voeren. De Omgevingswet bundelt en moderniseert de wetten voor de leefomgeving. Hierbij gaat het onder meer om wet- en regelgeving over bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur. Voor de gemeente Harlingen dienen er onder andere één omgevingsvisie, en één omgevingsplan te komen, waarin alle regels uit alle bestemmingsplannen en vele gemeentelijke verordeningen verwerkt dienen te worden. Daarnaast wordt de reikwijdte van de omgevingsvergunning verbreedt; meer onderwerpen zullen onder de noemer omgevingsvergunning komen te vallen. De Omgevingswet heeft invloed op het gehele ruimtelijke domein en heeft de nodige raakvlakken met het sociale domein. De voorbereiding op het omgevingsplan (van rechtswege), het maken van het omgevingsplan, en de verbetertrajecten van de diverse werkprocessen zoals vergunningverlening en beleidsvorming zijn grote opgaven. In deze opgaven is er ook aandacht voor een verbetering van de dienstverlening. Het vraagt van de organisatie aanpassingen in o.a. werkprocessen, ICT en dienstverlening. De invoering van de Omgevingswet is de grootste stelselwijziging binnen het fysieke domein. Daardoor zijn nog niet alle effecten en benodigdheden voor de implementatie volledig te overzien.	We hebben aandacht voor de noodzakelijke digitaliseringsslag en de gevolgen voor het ICT-beheer bij (volledig) digitaal werken en werken met het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Verder hebben we aandacht voor de structurele financiële effecten als gevolg van de komst van de Omgevingswet (in samenhang met de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen). In de begroting is geld opgenomen voor extra werkzaamheden verdere digitalisering van werkprocessen en werkzaamheden voor de totstandkoming van het omgevingsplan. Hierin is ook een budget voor de implementatie van de Wet kwaliteitsborging bouw meegenomen, inclusief de gevolgen voor de leges.				p.m.

20	Nieuw financierings-systematiek Gemeen-tefonds	Het Rijk werkt met gemeenten en provincies door aan een nieuwe financieringssysteem vanaf 2026.	De uitkomsten van deze nieuwe financierings-systematiek voor gemeenten zijn nog onduidelijk. We houden scherp in de gaten wat dit voor de gemeente Harlingen betekent. Zodra er meer duidelijkheid komt brengen we de structurele (financiële) lange termijn effecten voor de gemeente Harlingen hiervan in beeld.				
		Totaal				562.000	2.125.000
						Structureel	Incidenteel

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

Structureel

De Financiële-verhoudingswet (Fvw) bepaalt dat de eigen inkomsten van een gemeente, wil zij in aanmerking komen voor een aanvullende uitkering op basis van artikel 12 Fvw, een bepaald redelijk peil moet hebben. De onroerende zaakbelastingen (OZB) alsmede de afvalstoffenheffing en rioolheffing maken onderdeel uit van het belastingpakket.

De toelatingseisen voor 2023 zijn als volgt:

Afvalstoffenheffing 100 % kostendekkend
Rioolheffing 100 % kostendekkend
OZB normpercentage 0,1614 van de WOZ-waarde
Een eventuele onderdekking op de onderdelen afvalstoffenheffing en rioolheffing moet gecompenseerd worden door extra baten uit de OZB.

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing- en rioolheffing

Retributies	Lasten	Baten	Ruimte
Afvalstoffenheffing	2.183.000	2.183.000	0
Rioolheffing	1.862.000	1.862.000*	0
Totaal	4.045.000	4.045.000	0

*incl. bijdrage uit de voorziening rioolheffing ad. € 130.000

Onbenutte belastingcapaciteit OZB

Het verschil tussen de fictieve opbrengsten bij maximale heffings- en belastingtarieven en de begrote opbrengsten is de onbenutte belastingcapaciteit. De berekening van de maximale belastingtarieven gebeurt op basis van het normtarief. Dit normtarief wordt door het Rijk vastgesteld. In de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds is het normtarief voor 2024 opgenomen. Voor 2024 is de uitkomst vastgesteld op 0,1614 % van de WOZ-waarde.

Gerealiseerde opbrengst	4.153.500
Berekening met normtarief (0,1614% van WOZ-waarde 2.261.389.000)	3.649.882
Ruimte	0

Voor onvoorziene structurele uitgaven is jaarlijks een bedrag beschikbaar van € 35.000.

Aanwending van deze post kan alleen indien voldaan wordt aan al de 3 O's, te weten: onvoorzienbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar.

Incidenteel

Algemene reserve (31 december 2023)	5.000.000
Algemene investeringsreserve, vrij besteedbaar deel (31 december 2023)	3.081.840
Totaal reserves	8.081.840

De stille reserves zijn bewust niet meegenomen. Deze reserves zijn wel aanwezig binnen de gemeente Harlingen, voornamelijk in de waardering van het gemeentelijk vastgoed. Deze middelen zijn echter niet snel opneembaar en het is lastig in te schatten wat de hoogte van de reserve is. Om deze reden heeft de raad, met de vaststelling van de Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2015, op 1 juli 2015 besloten dat deze reserves niet worden meegenomen bij de bepaling van de hoogte van de weerstandscapaciteit.

Confrontatie risico's met beschikbare weerstandscapaciteit.

	Structureel	Incidenteel	Totaal
Geïnterpreteerde risico's	562.000	2.125.000	2.687.000
Beschikbare weerstandscapaciteit	0	8.081.840	8.081.840
Saldo	-562.000	5.956.840	

De ratio met betrekking tot de incidentele posten wordt als volgt berekend:

Beschikbare weerstandscapaciteit/ Benodigde weerstandscapaciteit = Ratio weerstandsvermogen, oftewel: € 8.081.840/€ 2.687.000=3,01

De raad heeft aangegeven te streven naar voldoende weerstandscapaciteit. Een ratio van het weerstandsvermogen van tenminste 1,0 voldoet aan het criterium "voldoende". Bij deze norm is de omvang van de gekwantificeerde risico's in evenwicht met de beschikbare weerstandscapaciteit waarmee risico's opgevangen kunnen worden. Indien de ratio daalt tot onder 1,0 dan wordt de gemeente kwetsbaarder. De gemeente beschikt dan niet meer over voldoende weerstandscapaciteit om de risico's af te dekken.

Financiële kengetallen

Op 15 mei 2015 is een besluit tot wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten vastgesteld. Dit in verband met het opnemen van financiële kengetallen in de begroting en jaarrekening. De kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel financiële ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid.

Schuldquote

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Netto schuldquote	62,81%	93,14%	88,83%	85,31%	82,77%	78,24%
Idem, gecorrigeerd voor verstrekke leningen	56,52%	86,59%	82,54%	79,32%	76,74%	71,10%

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Omdat bij verstrekte leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald wordt ook de netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen bepaald. De netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen is voor onze gemeente nauwelijks van belang omdat er maar een beperkt bedrag aan verstrekte leningen uitstaat, waarvan het merendeel voor hypothecaire geldleningen personeel.

De geraamde netto schuldquote voor 2024 bedraagt 88,83% en kan als normaal worden aangemerkt.

Algemene normwaarden schuldquote		Schuldquote
Normaal		< 90%
Voorzichtigheid geboden		90% - 130%
Zeer hoge schuld		> 130%

Solvabiliteitsratio

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Solvabiliteit	29,09%	25,46%	24,57%	24,11%	24,26%	24,56%

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Dit percentage geeft aan in hoeverre de activa (investeringen) zijn gefinancierd met eigen vermogen. Hoe hoger dit percentage hoe minder gefinancierd is met vreemd vermogen (leningen).

Algemene normwaarden solvabiliteit	Ratio
Weinig risico	> 50%
Normaal	20% - 50%
Hoog risico	0% - 20%

Als normaal wordt een ratio tussen de 20% en 50% beschouwd.

Voorzichtigheid is geboden bij een ratio tussen de 0% en 20%.

De geraamde solvabiliteitsratio voor 2024 bedraagt 24,57% en kan als normaal worden beschouwd.

De ratio zal de komende jaren iets afnemen doordat de voorgenomen investeringen komende jaren afnemen waardoor het balanstotaal afneemt.

De vooruitzichten voor de middellange termijn zijn m.b.t. de solvabiliteit dan ook gunstig te noemen.

Kengetal grondexploitatie

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Kengetal grondexploitatie	1,65%	2,68%	2,18%	2,11%	2,13%	2,10%

De afgelopen jaren is gebleken dat de grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Algemene normwaarden grondexploitatie	Ratio
Weinig risico	< 20%
Voorzichtigheid geboden	20% - 35%
Hoog risico	> 35%

Het kengetal heeft nagenoeg uitsluitend betrekking op de grondexploitatie Ludinga. De rente wordt niet bijgeschreven op de boekwaarde maar wordt ten laste gebracht van de algemene middelen. Daar de gemeente de grondexploitatie ook nog eens niet zelf verricht, is het (financiële) risico nagenoeg nihil.

Structurele exploitatieruimte

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Kengetal structurele exploitatieruimte	-1,21%	-1,46%	-0,62%	-0,57%	-0,55%	-0,52%

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte er is om de eigen lasten te kunnen dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen.

Opgemerkt wordt dat de structurele ruimte die er in de begroting en meerjarenraming zit sinds 2016 met nieuw beleid wordt ingevuld. In geval de primitieve begroting een structureel tekort vertoont, dan zal in de begroting direct structurele ombuigings- en bezuinigingsmaatregelen worden verwerkt. Het kengetal zal zich dan ook altijd rond de 0% begeven.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Totale woonlasten gezin Harlingen	€723	€766	€789	€809	€828	€ 847
Gemiddelde woonlasten gezin Nederland	€904	€944	€973	€998	€ 1.022	€ 1.045
Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde jaar ervoor	89,15%	84,69%	83,61%	83,12%	83,04%	82,96%

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en de reinigingsheffing voor een woning met een gemiddelde WOZ-waarde. Het kengetal belastingcapaciteit wordt berekend door de totale lokale woonlasten meerpersoonshuishouden in het begrotingsjaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het jaar daarvoor.

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de Harlinger woonlasten zich in de jaren 2022 tot en met 2024 tussen de 89% en 84% van de gemiddelde woonlasten in Nederland hebben bedragen. De verwachting is dat de landelijke trendmatige verhoging iets hoger ligt dan die in de gemeente Harlingen.

Conclusie: de lokale woonlasten liggen in Harlingen op een laag niveau. De rioolheffing en de afvalstoffenheffing zijn 100% kostendekkend, wat wil zeggen dat de geraamde baten de geraamde lasten niet mogen overschrijden. Dit betekent dat er binnen de belastingcapaciteit alleen ruimte is om de OZB te verhogen.

Algemene conclusie financiële positie

Onze financiële positie op dit moment is goed te noemen terwijl de vooruitzichten voor de jaren daarna ongunstiger zijn. Dit vraagt voor de middellange termijn aandacht voor de financiële positie, mede met het oog op het 'ravijnjaar' in 2026 en de mogelijke rijksbezuiniging vanaf 2027 om de toezegging om de structurele compensatie voor het 'het ravijn' te geven in te trekken.

Voor eventueel gewenste extra ruimte voor nieuw beleid zal dan structureel evenwel geen ruimte meer zijn. In dat geval zal op bestaand beleid moeten worden bezuinigd en/of zullen inkomsten moeten worden verhoogd.

C. ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Inleiding

Deze paragraaf gaat over beheer en onderhoud van kapitaalgoederen in de openbare ruimte en gemeentelijke gebouwen. De bruikbaarheid en kwaliteit van de openbare ruimte worden voor een belangrijk deel bepaald door de aanwezige kapitaalgoederen zoals wegen, openbare verlichting, rioleringen, water, groenvoorzieningen en gebouwen. Voor het beheer en onderhoud zijn beheerplannen in het leven geroepen.

Beheer en onderhoud kapitaalgoederen

De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en gemeentelijke gebouwen. Deze paragraaf heeft als doel inzicht te geven in de stand van zaken en de financiële dekking van de beheerplannen.

Over welke kapitaalgoederen het gaat, geven de volgende tabellen een indicatief overzicht:

Wegen, fiets- en voetpaden, bermen

In juni 2020 is het beheerplan Wegen vastgesteld. Deze gaat over de periode 2020 - 2024. In 2024 wordt het beheerplan 2024-2028 opgesteld en aangeboden aan de gemeenteraad. Dit beheerplan geeft inzicht in de te verwachte werkzaamheden en de lasten die dit in deze periode met zich meebrengt om de wegen in goede staat te houden.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Zwaar belaste weg	m2	0
Gemiddeld belaste weg	m2	113.703
Licht belaste weg	m2	165.332
Weg in woongebied	m2	579.220
Weg in verblijfsgebied	m2	243.816
Fietspaden	m2	78.718
Eilandparkeren	m2	71.563
Totaal wegen	m2	1.252.352

Abri's	st.	5
Asfalt	m2	432.150
Elementen	m2	711.412
Cementbeton	m2	26.275
Overig	m2	5

Parkeerautomaten

In 2023 hebben we vernieuwde parkeerautomaten gekregen. In 2024 stellen we hiervoor een nieuw beheerplan vast met de looptijd 2024-2028. De lasten worden gedekt uit de bestaande begroting.

Kapitaalgoed	Eenheid	Aantal
Parkeerautomaten	St.	55

Openbare verlichting

In juni 2020 is het beheerplan Openbare Verlichting vastgesteld. Deze gaat over de periode 2020 - 2024. In 2024 wordt het beheerplan 2024-2028 opgesteld en aangeboden aan de gemeenteraad. Het beheerplan geeft handvaten voor het inrichten en onderhouden van de openbare verlichting. Het dagelijks onderhoud van de openbare verlichting verloopt via de Coöperatie Openbare Verlichting en Energie Fryslân. Deze lasten zijn volledig opgenomen in de begroting.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Lichtmasten	st.	3.439
Armaturen	st.	3.532

Riolering

Het beheer en onderhoud van de rioleringen gaat plaatsvinden op basis van het (nog vast te stellen)

Gemeentelijk Rioleringsplan 2024-2028. De lasten worden volledig gedekt uit de heffing van de rioolrechten.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Vrijvervalriolering	km	150
Persleiding	km	24
Duikers	m	2.950
Rioolgemalen	st.	19
Pompunits buitengebied (minigemalen)	st.	62
Poldergemalen	st.	5
Bergbezinkbassins	st.	5
Straatkolken	st.	8.200

Damwanden binnenwater

Het beheerplan Kades en walbeschoeiing 2020-2035 is de leidraad voor het onderhoud. Het huidige plan is in 2020 door de raad vastgestelde plan is gebaseerd op een kwaliteitsniveau Basis, met als kenmerken HEEL, BETROUWBAAR, VEILIG en FUNCTIONEEL. Het Doel van de onderhoudsmaatregelen is om tegen zo laag mogelijke kosten de levensduur van de constructie zo lang mogelijk te maken op basis van SOBER EN DOELMATIG. De planning is dat het beheerplan in 2024 wordt geactualiseerd.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Zandstrand	m ²	25.000
Zeehavensteigers	m	1.430
Betonkade Nieuwe Willemshaven	m	400
Havendammen	3	3.100
Damwanden, staal buitenwaterkering	m	2.650
Damwanden, hout buitenwaterkering	m	299
Damwanden, staal binnenwaterkering	m	282
Damwanden, hout binnenwaterkering	m	5.912
Gemetselde kades	m	809
Betonnen damwanden	m	262

Infrastructuur gemeentelijke zeehaven

De Port of Harlingen is verantwoordelijk voor het civieltechnisch beheer en onderhoud van de gemeentelijke havens Noorderhaven, Zuiderhaven, Oude Buitenhaven, Dok, Vluchthaven en Willemshaven. Hiervoor is een beheerplan opgesteld, Havenbeheerplan 2018-2037 welke in 2020 door de raad is vastgesteld voor zover gedeelte over de gemeentelijke havens. Het beleid voor kades en walbeschoeiingen is net als voor de binnenwateren kwaliteitsniveau 'Basis'.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Houten damwand	m	440
Stalen damwand	m	2.493
Gemetselde kade	m	132
Betonkade	m	414
Stalen steigers	m	230
Houten steigers	m	665
Talud	m	65

Openbaar groen

Het beheer en onderhoud vindt plaats op basis van de hoeveelheden uit het groenbeheerprogramma. De lasten zijn verwerkt in de begroting.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Bomen	st.	7.446
Cultuurbeplanting	m ²	98.297
Gazon en ruigte	m ²	395.008
Bosplantsoen	m ²	125.016
Sport- en trapvelden	m ²	75.982
Openbaar groen	ha.	121,79

Bij gazon en ruigte is er een afname van m² in 2024 doordat in het gebied Westerzeedijk stukken weiland tussen de camping en het parkeerterrein eerst mee telden als ruigte. Ook zijn er stukken bouwterrein op industrieterreinen verkocht die eerst meetelden als ruigte.

Ook bij bosplantsoen is een afname van m² vanwege het niet meetellen van het oude zwembad en zijn stukken rond de sportvelden Westerzeedijk omgevormd.

Baggeren binnenwateren

Het beheerplan Kades en walbeschoeiing 2020-2035 is de leidraad voor het onderhoud. Het huidige plan is in 2020 door de raad vastgestelde plan is gebaseerd op een kwaliteitsniveau Basis, met als kenmerken HEEL, BETROUWBAAR, VEILIG en FUNCTIONEEL. Het Doel van de onderhoudsmaatregelen is om tegen zo laag mogelijke kosten de levensduur van de constructie zo lang mogelijk te maken op basis van SOBER EN DOELMATIG. De planning is dat het beheerplan in 2024 wordt geactualiseerd.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Binnenwater	m ²	369.315

Bruggen en duikers

Het beheerplan Bruggen en duikers 2020-2035 is leidend voor het onderhoud van deze kapitaalsgoederen in de gemeente Harlingen. Dit plan is in 2020 door de raad vastgesteld en wordt 2024 opnieuw geactualiseerd. Het onderhoud is gebaseerd op het kwaliteitsniveau Basis en kenmerkt zich door de termen HEEL, BETROUWBAAR, VEILIG en FUNCTIONEEL. Het doel van deze onderhoudsmaatregelen een zo lang mogelijke levensduur tegen zo laag mogelijke kosten, dus SOBER en DOELMATIG

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Bruggen en duikers	st.	63

Gemeentelijke gebouwen

De gemeente Harlingen heeft ongeveer 31 gebouwen of gebouwencomplexen (modern en monumentaal) in eigendom. De gebouwen verkeren nu bijna allemaal in een goede staat van onderhoud. Het groot onderhoud aan de eigen gebouwen wordt uitgevoerd aan de hand van het beheerplan gebouwen van de gemeente Harlingen welke in juni 2020 is vastgesteld. Het kwaliteitsniveau van de voorgestelde maatregelen kenmerkt zich door de termen SOBER en DOELMATIG. Het doel van de onderhoudsmaatregelen is om tegen zo laag mogelijke kosten de levensduur van de gebouwen zo lang mogelijk te maken.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Gemeentelijke gebouwen	st.	31
Schoolgebouwen	st.	7
Sportaccommodaties	st.	6

Dekking beheerplannen

Op grond van door de raad vastgestelde beheerplannen zijn voorzieningen ingesteld voor de uitvoering van de daarin opgenomen activiteiten. Voor de jaren 2024 tot en met 2027 zijn de volgende onttrekkingen aan de voorzieningen geraamd.

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Wegen *	0	0	0	0
Openbare verlichting	0	0	0	0
Bruggen	220.000	259.000	306.000	346.000
Damwanden (zoet)	147.000	118.000	123.000	137.000
Baggerspecie (zoet)	171.000	38.000	35.000	35.000
Maatschappelijke haven	132.000	121.000	108.000	350.000
Gemeentelijke gebouwen	571.000	574.000	678.000	504.000
Totaal	1.241.000	1.110.000	1.250.000	1.372.000

**de voorziening wegen is opgeheven. In de plaats hiervoor is de reserve wegenonderhoud in het leven geroepen.*

D. FINANCIERING

Algemeen

De financieringsparagraaf (treasuryparagraaf) is samen met het financieringsstatuut (treasury-statuut), dat bij wijziging van de Gemeentewet verplicht is geworden, en de Wet Fido (Wet financiering decentrale overheden), die vanaf 1 januari 2001 van kracht is geworden en per 1 januari 2009 is gewijzigd, een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van “treasury”.

Treasury is het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

In het treasurystatuut van de gemeente Harlingen, dat in december 2009 door de raad is vastgesteld, zijn de uitgangspunten, de doelstellingen en de beleidsmatige en organisatorische kaders (inclusief toezicht op de uitvoering van treasury) bepaald.

De financierings- en beleggingsactiviteiten van de gemeente Harlingen vinden plaats binnen het formele kader van het treasurystatuut. De uitvoering van het treasurybeleid vindt zijn weerslag in de financieringsparagraaf van de begroting en de jaarrekening. In de begroting komen de concrete beleidsplannen aan de orde. In de jaarrekening gaat het om de realisatie van de plannen en om een verschillenanalyse tussen de plannen en de uitkomsten.

Risicobeheer

Het treasurybeleid van onze gemeente is er op gericht binnen de financiële mogelijkheden een zo optimaal mogelijk rendement te verkrijgen dan wel de lasten zo veel mogelijk te reduceren. Hierbij moeten de risico's zo goed mogelijk worden beheerst. De waarde van financiële activa dient zo weinig mogelijk gevoelig te zijn voor marktbewegingen.

Renterisico's

Kasgeldlimiet

Jaarlijks wordt de kasgeldlimiet berekend. Dit is een percentage van de totale begroting (8,50%). De kasgeldlimiet is gericht op het voorkomen van ongewenste renterisico's die ontstaan door het aangaan van overmatige korte termijn financieringen. Indien deze kasgeldlimiet structureel wordt overschreden dient de kortlopende schuld omgezet te worden in een langlopende schuld.

De berekening voor de kasgeldlimiet voor de begroting 2024 is als volgt:

Begrotingstotaal	74.734.800
Het door de minister vastgestelde percentage	8,50%
Kasgeldlimiet	6.352.458

Renterisiconorm

In de Wet Fido is een norm gegeven voor de omvang van het renterisico. Onder renterisico wordt verstaan de gevoeligheid van de financiële positie van de organisatie voor renteschommelingen.

De renterisiconorm is een percentage van het begrotingstotaal.

De uitkomst hiervan mag niet overschreden worden, zodat er een spreiding van de opgenomen leningen, looptijden en renteaanpassingsdata en eventueel hieruit voortvloeiende rentewijzigingen, ontstaat.

In de volgende tabel wordt het renterisico in relatie tot de norm aangegeven

Renterisiconorm 2024 (bedragen x 1.000)

Stap	Variabelen Renterisico(norm)	2024	2025	2026	2027
1	Renteherzieningen	-	-	-	-
2	Aflossingen	5.000	5.000	4.000	4.000
3	<i>Renterisico (1+2)</i>	5.000	5.000	4.000	4.000
4	<i>Renterisiconorm</i>	14.947	15.207	14.954	15.122
(5a) = (4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	9.947	10.207	10.954	11.122
(5b) = (3>4)	Overschrijding renterisiconorm				
	Berekening renterisiconorm				
(4a)	Begrotingstotaal	74.735	76.036	74.769	75.608
(4b)	Percentage	20%	20%	20%	20%
	<i>Renterisiconorm (4) = (4a x 4b/100)</i>	14.947	15.207	14.954	15.122

De gemeente heeft per 1 januari 2024 vijf leningen voor in totaal € 45.666.666

Uit bovenstaande tabel blijkt dat onze gemeente binnen de renterisiconorm blijft.

De marktrente voor langlopende geldleningen bedraagt nu 3,46 % (20 jarige lineaire lening). De rente voor rood staan in rekening-courant bedraagt 4,25%. Bij het besluit om een nieuwe lening aan te trekken speelt de kasgeldlimiet, het verschil in percentage tussen lang en kort geld en de verwachting van de renteontwikkeling op langere termijn een rol.

Over de investeringen is op basis van het geraamde renteomslag-percentage (0,6081%) rente berekend. Dit percentage is sinds 2023 gestegen als gevolg van de gestegen marktrente.

Kredietrisico's

In onderstaand overzicht wordt het kredietrisico op de verstrekte gelden per 1 januari 2024 weergegeven, alsmede de bedragen volgens de begroting 2024-2027.

(bedragen x 1.000)

Uitzettingen	2024	2025	2026	2027
Leningen verenigingen/ stichtingen	361	348	335	322
Deelnemingen	3.919	3.919	3.919	3.919
Hypothecaire geldleningen ambtenaren	197	136	132	128
Totaal	4.477	4.403	4.386	4.366

Bij het uitzetten van middelen zijn in ieder geval twee aspecten in het geding. Dit zijn een voldoende kredietwaardigheid van de tegenpartij en een beperkt marktrisico van de uitzetting.

Financieringspositie

Bij de financiering van de gemeentelijke activiteiten en investeringen wordt uitgegaan van integrale financiering. Dit wil zeggen dat gekeken wordt naar de totale financieringsbehoefte van de gemeente. Door de langere looptijd van diverse projecten betekent dit niet dat per direct het tekort moet worden geleend. Dit betreft een indicatie van de financieringsbehoefte in de komende jaren.

De berekening van de kapitaalbehoefte per 1 januari 2024 is als volgt:

Totaal geïnvesteerd vermogen	96.005.720
Reserves en voorzieningen	39.180.233
Aangetrokken geldleningen	45.666.666
	84.846.899
Financieringstekort	11.158.821

Beheersen EMU-saldo lokale overheden

Het overheidssaldo of EMU-saldo is binnen de Europese Unie een belangrijke indicator voor de gezondheid van de overheidsfinanciën. In het Verdrag van Maastricht is vastgelegd dat de lidstaten elk half jaar de gegevens over het saldo van hun overheid moeten rapporteren aan de Europese Commissie. Hierbij is bepaald dat een tekort niet meer dan 3 procent van het bruto binnenlands product (bbp) mag bedragen. In samenhang met deze tekortgrens voor de gehele overheid zijn in Nederland afspraken gemaakt over een macronorm voor het tekort van de gemeenten, provincies en waterschappen tezamen.

De rijksoverheid maakt daarover afspraken met het IPO, de VNG en de UvW. In het bestuurlijk overleg van 23 maart 2023 is overeenstemming bereikt tussen het Rijk en de koepelorganisaties van de decentrale overheden VNG, IPO en UvW over het gezamenlijke aandeel van de decentrale overheden in het EMU-tekort. Na overleg tussen het Rijk en de koepelorganisaties van de decentrale overheden VNG, IPO en UvW is besloten om het EMU-tekort norm voor 2023 vast te stellen op hetzelfde niveau als voor de periode 2019-2022, namelijk -0,4 procent van het bruto binnenlands product (BBP).

Deze macro EMU-norm wordt onderverdeeld voor medeoverheden. Voor de gemeenten betekent dit dat het aandeel voor de gemeenten gezamenlijk wordt vastgesteld op -0,27 procent van het bruto binnenlands product.

het EMU-saldo wordt als volgt berekend (bedragen x € 1.000):	2023	2024	2025
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan / onttrekking uit reserves	1.331	-1.270	849
<i>Mutaties die het EMU-tekort verkleinen:</i>			
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	3.117	3.145	2.894
Bruto dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.279	1.319	1.319
Baten uit bijdragen van andere overheden			
Opbrengsten uit verkoop van grond (tegen verkoopprijs)			
<i>Mutaties die het EMU-tekort vergroten:</i>			
Investeringen in materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-2.878	-3.589	-1.539
Aankoop grond, bouw- en woonrijpmaken e.d.			
Betalingen ten laste van de voorzieningen	-1.230	-1.564	-1.433
Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die niet vallen onder één van de andere genoemde posten			
Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen			
EMU-saldo gemeente Harlingen	1.619	-1.959	2.091

Deze berekening van het EMU saldo laat zien dat de gemeente in 2024 € 1.959.000 meer uitgeeft dan dat er wordt ontvangen. Dit is goed verklaarbaar want er wordt fors geïnvesteerd. Het gaat hierbij zowel de uitgaven die volgen uit de exploitatie (structureel) als ook uitgaven met betrekking tot investeringen en projecten (incidenteel).

Uit de uitkomst blijkt dat de gemeente Harlingen in geringe negatieve zin bijdraagt aan het totale EMU saldo.

Geprognosticeerde balans 2024-2027

(bedragen x € 1.000)

Activa	ultimo 22	ultimo 23	ultimo 24	ultimo 25	ultimo 26	ultimo 27
Vaste activa						
(Im)materiele vaste activa	85.613	88.491	92.080	90.541	87.324	83.845
Financiële vaste activa	4.497	4.281	4.477	4.403	4.386	4.366
Totaal vaste activa	90.110	92.772	96.557	94.944	91.710	88.211
Vlottende activa						
Voorraden	1.179	1.750	1.550	1.550	1.550	1.550
Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar	11.698	6.238	11.698	11.698	11.698	11.698
Liquide middelen	408	70	400	400	400	400
Overlopende activa	2.841	3.000	2.800	2.800	2.800	2.800
Totaal vlottende activa	16.126	11.058	16.448	16.448	16.448	16.448
Totaal activa	106.236	103.830	113.005	111.392	108.158	104.659
Passiva	ultimo 22	ultimo 23	ultimo 24	ultimo 25	ultimo 26	ultimo 27
Vaste passiva						
Eigen vermogen	30.906	26.437	27.764	26.853	26.241	25.708
Voorzieningen	8.024	7.272	7.121	7.007	6.753	6.377
Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar	51.667	59.771	68.070	67.482	65.114	62.524
Totaal vaste passiva	90.597	93.480	102.955	101.342	98.108	94.609
Vlottende passiva						
Vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar	4.477	6.350	6.350	6.350	6.350	6.350
Overlopende passiva	3.750	4.000	3.700	3.700	3.700	3.700
Totaal vlottende passiva	8.227	10.350	10.050	10.050	10.050	10.050
Totaal passiva	106.236	103.830	113.005	111.392	108.158	104.659

Externe ontwikkelingen

Schatkistbankieren

De Wet schatkistbankieren verplicht gemeenten om hun overtoollige financiën onder te brengen bij het Rijk. Tot een bepaald bedrag mogen gemeenten hun overtoollige financiën buiten de schatkist van het Rijk aanhouden. Voor Harlingen is dit zogenaamde drempelbedrag in 2023 bepaald op € 1.360.654 voor automatische afroaming.

Dit drempelbedrag wordt berekend aan de hand van het begrotingstotaal van de gemeente.

Voor elk kwartaal moet aangetoond worden dat de gemeente de drempelwaarde niet heeft overschreden. Met de BNG is afgesproken dat zij dagelijks het meerdere boven het drempelbedrag stort op de rekening van het rijk. Gelet op deze afspraak is er voldoende waarborg dat de gemeente het drempelbedrag niet overschrijdt.

Algemene uitkering

Voor de ontwikkelingen m.b.t. de algemene uitkering wordt verwezen naar de tekst in de aanbiedingsbrief.

Economisch beeld volgens Centraal Plan Bureau

De conjunctuur volgt het verloop van het recente Nederlandse zomerweer: na een uitbundig 2021 en 2022 laat de economie in 2023 een afkoeling zien. In de eerste helft van het jaar was sprake van lichte economische krimp. Vooral in de industrie is een omslag te zien: de industriële productie is sinds de piek in april 2022 fors gedaald. De hoge inflatie houdt lang aan, waardoor de koopkracht ook dit jaar daalt en de bestedingen van huishoudens onder druk staan. Deze druk wordt wel verzacht door een aanhoudend krappe arbeidsmarkt, aangetrokken loongroei en steun vanuit de overheid. De bestedingen van de overheid zorgen voor een extra economische impuls. Na bbp-groei van 4,3% in 2022 groeit de economie in 2023 met 0,7% en in 2024 met 1,4%. Deze economische afkoeling zorgt er voor dat de krapte op de arbeidsmarkt en de hoge inflatie enigszins afnemen.

De inflatie daalt, maar blijft voorlopig hoog. De inflatieschok kwam oorspronkelijk voort uit oplopende energie- en voedselprijzen, mede veroorzaakt door de oorlog in Oekraïne. Terwijl eerder werd verwacht dat de inflatie snel zou afnemen, houdt deze nu toch langer aan. De kerninflatie neemt in 2024 wel af, maar blijft hoog. Daarnaast verdwijnt in 2024 de negatieve bijdrage die dalende energieprijzen in 2023 nog aan de cpi (consumentenprijsindex) leveren. Daarmee komt de cpi-

inflatie in 2024 op 3,8%. Hiermee blijft naar verwachting de Nederlandse inflatie wat hoger dan het Europese gemiddelde. Oplopende rentes dragen verder bij aan de afkoeling van de economie. Monetaire autoriteiten proberen de vraag naar goederen en diensten af te remmen om zo de inflatie omlaag te brengen.

De groei van de werkgelegenheid neemt af, maar de krappe arbeidsmarkt kan tegen een stootje. Loongroei stut de koopkracht, maar kan tegelijkertijd bijdragen aan verdere prijsstijgingen. In 2024 herstelt de koopkracht gedeeltelijk van het verlies in 2022 en 2023. Ondanks het wegvallen van het prijsplafond voor energie, pakt de inflatie (volgens de alternatieve meetmethode) een stuk lager uit dan in 2023: 3,6%. Hiermee is de reële loonstijging positief.

Door het wegvallen van tijdelijk inkomensondersteunend beleid loopt in 2024 de armoede weer op. Het inkomensondersteunend beleid, zoals de energietoeslag en de verhoging van de zorg- en huurtoeslag, voorkomt in 2023 een toename van armoede. Het aandeel kinderen onder de armoedegrens daalt zelfs door de verhoging van de kindbedragen in het kindgebonden budget. In 2024 stopt een gedeelte van dit beleid, waardoor de armoede weer oploopt.

De overheidsuitgaven nemen in 2023 en 2024 toe door diverse intensiveringen. De uitgaven aan onder meer asiel, defensie, onderwijs en infrastructuur nemen toe in zowel 2023 als 2024. Hierbij wordt rekening gehouden met zogeheten onderuitputting: de overheid zal niet alle geplande uitgaven ook daadwerkelijk kunnen doen, met name vanwege de krapte op de arbeidsmarkt en andere uitvoeringsproblematiek. In 2024 is de onderuitputting nog wat hoger verondersteld dan in 2023; de begrote middelen lopen nog verder op, maar mede door de val van het kabinet is het niet waarschijnlijk dat deze middelen geheel besteed zullen worden. Deze aanname gaat wel gepaard met grote onzekerheid. Deze raming is met veel onzekerheid omgeven, mede door grote risico's in het buitenland en door de val van het kabinet in ons land. Macro-economisch liggen de grootste risico's in het buitenland. De oorlog in Oekraïne sleept voort en kan een bron zijn van verdere onvoorziene economische risico's. Ook andere geopolitieke spanningen, zoals het handelsconflict tussen de Verenigde Staten en China, blijven onverminderd aanwezig. Verder is, gezien de sterk opgelopen rente, toenemende schuldenproblematiek bij andere Europese overheden een risicofactor. Dichter bij huis komt de toegenomen onzekerheid vooral door de val het kabinet, waardoor besluiten op enkele nijpende beleidskwesties mogelijk vertraging oplopen. Denk hierbij aan dossiers als stikstof of klimaat, waarvoor in principe budget is vrijgemaakt door het Kabinet Rutte-IV, maar waar er bij de invulling nog belangrijke politieke knopen dienen te worden doorgemaakt. Anderzijds zijn er ook opwaartse

risico's: zaken waardoor de economie minder zal afkoelen dan nu verwacht. Zo is de spaarquote nog steeds ongebruikelijk hoog; een verdere daling van de spaarquote naar het langjarig gemiddelde zou een wezenlijke impuls betekenen voor de economie. Dit blijkt uit de augustusraming van de concept Macro Economische Verkenning van het Centraal Planbureau.

<i>Basisraming</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>	<i>2024</i>
<i>Bruto binnenlands product-groei (% groei)</i>	<i>4,3</i>	<i>0,7</i>	<i>1,4</i>
<i>Werkloosheid (%)</i>	<i>3,5</i>	<i>3,6</i>	<i>4,0</i>
<i>Inflatie (hicip, %)</i>	<i>11,6</i>	<i>4,1</i>	<i>3,9</i>
<i>Personen in armoede (niveau in %)</i>	<i>4,7</i>	<i>4,8</i>	<i>5,7</i>
<i>EMU-saldo (%bbp)</i>	<i>-0,1</i>	<i>-1,6</i>	<i>-2,4</i>
<i>EMU-schuld (%bbp)</i>	<i>50,1</i>	<i>48,0</i>	<i>47,4</i>

Bron: CPB -concept MEV (augustus 2023)

E. BEDRIJFSVOERING

Inleiding

Onder bedrijfsvoering verstaan we het geheel van activiteiten op het gebied van planning en uitvoering van activiteiten. Het is daarbij belangrijk dat iedereen tijdens de uitvoering op de hoogte is van de resultaten en kwaliteit en dat we de uitvoering bijstellen als dat noodzakelijk is. In 2022 hebben we een analyse gemaakt om tot een betere bedrijfsvoering te komen. Veel van de verbeterpunten die hieruit naar voren kwamen zijn inmiddels gerealiseerd. Zo hebben we meer mensen in vaste dienst en is de capaciteit van de organisatie uitgebreid met name voor de projecten die voortkomen uit het Akkoord op Hoofdpijnen.

Opleiden en Ontwikkelen

Het is belangrijk dat medewerkers zijn toegerust voor het heden en de toekomst. Onder de noemer “Samen Harlingen” bieden we alle medewerkers een gevarieerd leeraanbod. Zo komen we op een innovatieve en maatwerk-gerichte manier tot de juiste ontwikkeling. In 2024 voegen we hier een opleidingsplan voor de hele organisatie aan toe. Dit is bedoeld om de ontwikkeling van onze medewerkers verder vorm te geven en ze te binden en te boeien.

Samen Harlingen

In de gemeente verzet een beperkte hoeveelheid ambtenaren veel werk. Werken binnen een kleine organisatie biedt voordelen maar kent ook uitdagingen. Een personele en organisatorische impuls is in 2021 onder de naam “Samen Harlingen” ingezet om Harlingen als gemeente krachtig en zelfstandig te laten blijven. Dit traject, is in 2022 en 2023 verder uitgerold en geïmplementeerd.

“Samen Harlingen” zet in op:

- Gezonde financiële huishouding;
- Hoogwaardige dienstverlening naar inwoners;
- Professionele medewerkers;
- Hoogwaardige ondersteuning aan college en gemeenteraad;
- Waar burgers graag wonen, bedrijven goed gedijen, medewerkers graag werken en toeristen graag komen.

In 2024 willen we de organisatie verder toerusten op alle grote projecten en ambities van onze gemeente. Ook vindt in 2024 een “Samen Harlingen 2.0” plaats. Daarin maken we een verdiepingsslag op het eerste traject van “Samen Harlingen”.

Vitaliteit

Vitaliteit van onze medewerkers is een groot goed waarop we investeren bijvoorbeeld met elke week vers fruit op alle afdelingen. Daarnaast hebben we in 2023 gekeken naar individuele wensen en werkdruk. In 2024 starten we op basis hiervan met een opleidingsplan voor de gehele organisatie waar vitaliteit een belangrijk onderdeel van zal zijn.

Indicator Ziekteverzuim

Indicator	2019	2020	2021	2022
Ziekteverzuim 25-35 jaar	3,80%	5,76%	5,44%	2,72%
Ziekteverzuim 35-45 jaar	5,91%	7,17%	4,47%	5,40%
Ziekteverzuim 45-55 jaar	3,08%	2,30%	3,72%	8,64%
Ziekteverzuim onder 55 plussers	7,25%	7,72%	8,41%	9,10%
Gemiddeld ziekteverzuim	5,08%	4,87%	5,20%	6,27%

Uit bovengenoemde tabel blijkt dat het ziekteverzuimpercentage aan de hoge kant is. We zijn door gerichte acties volop bezig om het ziekteverzuim percentage weer omlaag te krijgen. Daarnaast zijn we bezig het ziekteverzuim te analyseren om te kijken of en welke maatregelen we nog extra kunnen nemen.

Inkoop en aanbesteden

Het inkoopbeleid is per 1 april 2023 aangepast. De belangrijkste wijzigingen zijn dat we flexibeler omgaan met de grenzen voor enkelvoudig gunnen voor diensten en leveringen en werken. De bedragen zijn losgelaten. De wijzigingen gelden alleen voor de bedragen onder de Europese drempelbedragen.

De gemeentesecretaris krijgt een grotere verantwoordelijkheid bij afwijkingen van het inkoopbeleid. Samen met de gemeenten De Fryske Marren en Súdwest-Fryslân hebben we een meldpunt klachten ingericht. Hiermee borgen we de onafhankelijkheid.

Ook in 2024 maken we een rechtmatigheidsonderzoek en een spendanalyse. Daarbij verwachten we dat het percentage niet gemelde inkoopacties weer zal zijn afgenomen omdat alle teamleiders zijn geïnformeerd over het nieuwe inkoopbeleid. We besteden meer aandacht aan maatschappelijk verantwoord

inkopen, zoals social return, AVG, duurzaamheid en circulaire economie. Deze onderwerpen brengen we weer onder de aandacht van teamleiders en decentrale inkopers.

Juridisch specialisme

Civil recht

In 2022 is een tweetal civielrechtelijke procedures minnelijk afgehandeld. Daarnaast heeft de gemeente in het eerste halfjaar van 2023 slechts één nieuwe dagvaarding ontvangen. Wanneer er geen nieuwe civiele procedures worden gestart, is de verwachting dat de juridische kosten op civielrechtelijk gebied in het begrotingsjaar afnemen.

Publiekrecht

Op het gebied van het publiekrecht heeft de invoering van de Omgevingswet waarschijnlijk gevolgen voor de interne organisatie. Deze wet treedt op 1 januari 2024 in werking. Het doel van de wetgever bij deze wet is het samenvoegen en vereenvoudigen van regelgeving. Het werken met de Omgevingswet zal vermoedelijk in de eerste jaren tot hogere juridische kosten leiden. Dit is gebruikelijk bij nieuwe wetgeving.

Privacy

De bescherming van persoonsgegevens is een belangrijk onderwerp dat nauw samenhangt met kwaliteit van dienstverlening en onze betrouwbaarheid. Sinds de invoering van de AVG in 2018 staat de bescherming van persoonsgegevens hoog op de agenda. De gemeente heeft een belangrijke verantwoordelijkheid bij het beschermen van deze gegevens. Alle gegevensverwerkingen binnen de gemeente Harlingen zijn daarom inzichtelijk gemaakt en opgenomen in het verwerkingsregister. Het updaten en bijhouden van dit register is een continu proces. Het verwerkingsregister publiceren we in 2024 op de gemeentelijke website zodat inwoners kunnen weten welke gegevens we verwerken.

In 2024 gaan we door met het opstellen van Data Privacy Impact Assessments waarmee we de risico's inschatte die samenhangen met de verwerking van de persoonsgegevens. Daarnaast treffen we passende technische en organisatorische (beveiligings-) maatregelen om persoonsgegevens binnen de gemeente te

beschermen. Het treffen zulke maatregelen kent een sterke samenhang met de werkzaamheden voor het beveiligen van informatie. Daarnaast voeren we ook in 2024 bewustwordingsactiviteiten uit voor medewerkers om ze blijvend bewust te maken van de risico's die te maken hebben met de omgang met privacygevoelige informatie. Ook worden collega's geïnformeerd en geadviseerd over de bescherming van persoonsgegevens.

Informatiebeveiliging

Sinds 2020 is de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) verplicht voor alle overheden in Nederland. De gemeente Harlingen heeft inmiddels de nodige stappen gezet om hieraan te voldoen. Het "Dreigingsbeeld Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten 2023-2024", de uitkomsten van de ENSIA en de ontwikkelingen rondom de NIS2-richtlijn bepalen de richting van onze werkzaamheden in 2024 op het vlak van informatiebeveiliging. Tegelijkertijd is informatiebeveiliging een continu proces. Dit betekent dat we maatregelen blijven onderhouden en verbeteren om de effectiviteit ervan te waarborgen. We gaan in 2024 door met het borgen van informatiebeveiliging binnen de bedrijfsprocessen en de organisatie. We doen dit door het verder professionaliseren van de beheerorganisatie en het inrichten van contract- en leveranciersmanagement. We blijven passende technische en organisatorische maatregelen treffen. De focus ligt daarbij op het terugdringen van de grootste risico's en het waarborgen van de integriteit en vertrouwelijkheid van data. Daarnaast zullen we tegelijk met initiatieven vanuit het 'privacy'-domein medewerkers bewust blijven maken van de risico's die voortkomen uit het gebruik van informatiesystemen en data.

Rechtmatigheid

Met ingang van boekjaar 2023 legt het college expliciet verantwoording af over het rechtmatig handelen van de organisatie. Afwijkingen die boven de met de raad afgesproken grens liggen worden met de raad gedeeld en uitgelegd. Het college verantwoordt de rechtmatigheid in de paragraaf bedrijfsvoering van de jaarrekening. De wijze waarop deze verantwoording tot stand komt, wordt weergegeven in een plan van aanpak dat de raad vaststelt.

F. VERBONDEN PARTIJEN

Inleiding

Het doel van deze paragraaf is de raad inzicht te verschaffen in beleidsmatige en financiële betrokkenheid van de gemeente over door derden uit te voeren processen waarvoor de gemeente verantwoordelijk is. Een verbonden partij is een derde rechtspersoon waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Dat zijn deelnemingen (vennootschappen), gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen.

Een bestuurlijk belang heeft de gemeente wanneer ze een zetel heeft in het bestuur van een derde rechtspersoon of als ze stemrecht heeft. Hieronder wordt verstaan dat namens de gemeente een burgemeester, wethouder, raadslid of ambtenaar de volgende functie(s) vervult bij een derde rechtspersoon:

- lid van het Algemeen Bestuur
- lid van het Dagelijks Bestuur

Een financieel belang heeft de gemeente indien de middelen die deze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

De gemeente Harlingen heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen waaronder gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en overige samenwerking-verbanden. Voor maar een gedeelte van deze verbonden partijen geldt dat zij een rol spelen in de beleidsvoering van de gemeente. In andere gevallen is de participatie van de verbonden partijen historisch gegroeid. Hieronder zijn de verbonden partijen van de gemeente opgenomen.

De verbonden partijen

A. Publiekrechtelijke partijen

- Werkvoorzieningschap Fryslân-West (Empatec)
- Welstandszorg Hûs en Hiem
- Sociaal Domein Fryslân
- Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noardwest Fryslân
- Publieke Gezondheids- en Veiligheidsregio Fryslân
- De Marrekrite
- Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)

B. Privaatrechtelijke partijen

- Bank Nederlandse Gemeenten
- N.V. Port of Harlingen
- Omrin (Afvalsturing Friesland en Fryslân Miljeu)
- Onderdelen van voormalig N.V. Essent
- Openbare Verlichting en Energie Fryslân (OVEF)

Kerngegevens

Hieronder worden kort een aantal van de verbonden partijen uitvoeriger besproken vanwege het belang wat de gemeente bij deze partijen heeft. Hierbij besteden we dan aandacht aan de doelstelling, de activiteiten, het financiële en bestuurlijke belang, het eigen- en vreemd vermogen en het resultaat van de verbonden partij.

A. Publiekrechtelijke partijen

Naam	Werkvoorzieningsschap Fryslân-West (Empatec)
Vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Sneek
Doel	Het op bedrijfsmatige verantwoorde wijze doen uitvoeren van taken van en voor de deelnemende gemeenten op het terrein van gesubsidieerde arbeid. Dit gebeurt via de NV Empatec.
Activiteiten	Bieden van werkgelegenheid onder aangepaste omstandigheden
Financieel belang	Bijdrage per werknemer afkomstig uit gemeente
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft een zetel in het Algemeen Bestuur Wethouder Schoute is vanuit zijn functie lid van het Dagelijks Bestuur en wethouder de Groot lid van het Algemeen Bestuur.

Gemeentelijke bijdrage:

2024	2025	2026	2027
1.960.925	1.868.705	1.723.262	1.694.954

Eigen vermogen	Ultimo 2022: € 7.851.000
Vreemd vermogen	Ultimo 2022: € 1.040.000
Resultaat 2022	Voordelig saldo: € 1.560.000

Naam	Welstandszorg Hûs en Hiem
Vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Doel	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkundige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Friesland
Activiteiten	Adviseren van de 18 gemeenten in het kader van de Woningwet, Monumentenwet en de Monumentenverordening
Financieel belang	De Welstandszorg Hûs en Hiem wordt gefinancierd middels een adviesbijdrage per aangevraagd advies
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft een zetel in het Algemeen Bestuur

Wethouder De Groot is vanuit zijn functie lid van het Algemeen Bestuur

Gemeentelijke bijdrage:

2024	2025	2026	2027
50.000	50.000	50.000	50.000

Eigen vermogen	Ultimo 2022: € 338.222
Vreemd vermogen	Ultimo 2022: € 483.299
Resultaat 2022	Nadelig saldo: € 109.336

Naam	Sociaal Domein Fryslân
Vorm	Gemeenschappelijke regeling (Centrumregeling)
Centrumgemeente	Gemeente Leeuwarden
Activiteiten	Wettelijke taken op het terrein van jeugdhulp, maatschappelijke ondersteuning en participatie en de functies voor deze taken die zien op beleidsvoorbereiding, de inkoop, het contractmanagement en beheer, het financieel administratief verwerken evenals het cliëntenbeheer.
Financieel belang	De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van de jeugdwet.

Gemeentelijke bijdrage :

2024	2025	2026	2027
64.928	64.928	64.928	62.928

Eigen vermogen	Ultimo 2022: € n.v.t.
Vreemd vermogen	Ultimo 2022: € n.v.t.
Resultaat 2022	N.v.t.

Naam	Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noardwest Fryslân
Vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Franeker
Doel	Het op bedrijfsmatige wijze (doen) uitvoeren van taken van de 4 deelnemende gemeenten op de terreinen van de sociale zekerheid en de gesubsidieerde arbeid.
Activiteiten	Uitvoering van de P-wet, WMO (prestatievelden huishoudelijke verzorging en voorzieningen gehandicapten), Jeugdwet, Wet Inburgering en overige wetten op de terreinen van de sociale zekerheid en de gesubsidieerde arbeid waarvan de uitvoering aan de gemeentebesturen al dan niet in medebewind is opgedragen.
Financieel belang	De dienst SoZaWe Noardwest Fryslân wordt als volgt gefinancierd: 30% naar rato van het inwoneraantal en 70% naar rato van het aantal uitkeringsgerechtigden/Wmo-cliënten.
Bestuurlijk belang	Wethouder Sijsma, de Groot en Schoute zijn lid van het bestuurlijk overleg.

Gemeentelijke bijdrage:

2024	2025	2026	2027
23.056.019	23.809.707	24.589.655	25.350.174

Eigen Vermogen	Ultimo 2022: € 654.806
Vreemd Vermogen	Ultimo 2022: € 5.460.337
Resultaat 2022	Nihil

Naam **Publieke Gezondheids- en Veiligheidsregio Fryslân (VRF)**

Vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Activiteiten	Per 1 januari 2007 zijn de Brandweer Fryslân en GGD/GHOR Fryslân gefuseerd tot de hulpverleningsdienst Fryslân. Daarmee is de verplichte bestuurlijke integratie in het kader van de vorming van de veiligheidsregio's tussen de regionale brandweer en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (GHOR)

Financieel belang	gerealiseerd.
Bestuurlijk belang	Jaarlijkse bijdrage Burgemeester Sjerps is vanuit haar functie lid van het Algemeen Bestuur. Wethouder De Groot is lid van de bestuurscommissie Gezondheid en burgemeester Sjerps is lid van de bestuurscommissie Veiligheid

Gemeentelijke bijdrage:

2024	2025	2026	2027
1.848.366	1.931.328	1.998.025	2.067.140

Eigen vermogen	Ultimo 2022: € 9.526.798
Vreemd vermogen	Ultimo 2022: € 81.044.780
Resultaat 2022	Voordelig saldo: € 893.759

Naam

Vorm	De Marrekrite Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Doel	De gemeenschappelijke belangen van de deelnemers te behartigen op het gebied van een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de watersport en waterrecreatie, dit met inachtneming van de belangen van natuur en landschap.
Activiteiten	Beheer en onderhoud aanlegvoorzieningen
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage
Bestuurlijk belang	Per deelnemende gemeente 1 lid in het Algemeen Bestuur Wethouder Schoute is vanuit zijn functie lid van het Algemeen Bestuur

Gemeentelijke bijdrage:

2024	2025	2026	2027
6.635	6.986	8.283	8.787

Eigen vermogen	Ultimo 2022: € 4.704.090
Vreemd vermogen	Ultimo 2022: € 4.813.102
Resultaat 2022	Voordelig saldo: € 209.232

Naam	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)
Vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Doel	Het inzetten op een betere en veilige leefomgeving in Fryslân. Hiervoor voeren ze een aantal taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving uit die voorheen werden uitgevoerd door overige partijen (rijk, provincie, gemeenten, waterschappen, brandweer).
Activiteiten	Verlenen van vergunningen, houden van toezicht, handhaving en advisering op het gebied van licht, geluid, trillingen, bodem, energie, externe veiligheid en juridische zaken.
Financieel belang	Aandelen en naar rato van afname diensten.
Bestuurlijk belang	Stemrecht naar rato van de aandelen Wethouder Sijsma is vanuit zijn functie lid van het Algemeen Bestuur

Gemeentelijke bijdrage:

2024	2025	2026	2027
565.124	565.124	565.124	565.124

Eigen vermogen	Ultimo 2022: € 1.206.775
Vreemd vermogen	Ultimo 2022: € 3.823.687
Resultaat 2022	Voordelig saldo: € 72.032

B. Privaatrechtelijke partijen

Naam	Bank Nederlandse Gemeenten
Vorm	Naamloze vennootschap
Vestigingsplaats	Den Haag
Doel	De uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden.
Activiteiten	Verlenen van bancaire diensten
Financieel belang	31.200 aandelen à € 2,50 nominaal
Bestuurlijk belang	Stemrecht naar rato aandelenbezit
Eigen vermogen	Ultimo 2022: € 4.615 miljoen
Vreemd vermogen	Ultimo 2022: € 107.459 miljoen

Resultaat 2022	Nettowinst: € 300 miljoen
Naam	N.V. Port of Harlingen
Vorm	Naamloze vennootschap
Vestigingsplaats	Harlingen
Doel	Het beheren, ontwikkelen en exploiteren van havens te Harlingen met bijbehorende haven terreinen.
Activiteiten	Exploitatie van de haven, zoals het ontwikkelen, aanleggen en beheren van de haveninfrastructuur en haven suprastructuur. Het verzorgen van de logistieke dienstverlening voor de afhandeling van goederenstromen.
Financieel belang	100%
Bestuurlijk belang	100% aandeelhouder
Wethouder	Schoute is de vertegenwoordiger namens de aandeelhouder
Eigen vermogen	Ultimo 2022: € 4.853.350
Vreemd vermogen	Ultimo 2022: € 7.179.892
Resultaat 2022	Voordelig saldo: € 751.689

Naam	Afvalsturing Fryslân / Fryslân Miljeu (Omrin)
Vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Heerenveen
Doel	Het verwijderen en voorkomen van het Friese afval in alle Friese gemeenten conform de voorgeschreven milieudoelstellingen en dat tegen zo laag mogelijke kosten.
Activiteiten	Afvoeren en verwerken van afval
Financieel belang	Aandelen
Bestuurlijk belang	Stemrecht naar rato van de aandelen Wethouder Sijsma is vertegenwoordiger namens de gemeente als aandeelhouder
Eigen vermogen	<i>Afvalsturing Fryslân</i> Ultimo 2022: € 70.303.000
Vreemd vermogen	Ultimo 2022: € 119.141.000
Resultaat 2022	Voordelig saldo: € 7.870.000
Eigen vermogen	<i>NV Fryslân Miljeu</i> Ultimo 2022: € 11.303.000
Vreemd vermogen	Ultimo 2022: € 6.735.000
Resultaat 2022	Voordelig saldo: € 1.432.000

Naam	Openbare Verlichting & Energie Fryslan (OVEF)
Vorm	Coöperatie
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Doel	Is een organisatie die de inkoop van energie en de verduurzaming verzorgt voor leden en afnemers. Verder beheren ze de data die uit de energiemeters komt en adviseren ze de leden en afnemers hierover. Op het gebied van openbare verlichting kopen ze het beheer en onderhoud van een kleine 100.000 lichtmasten in. Ook verzorgen ze het beheer van de publieke laadpalen in Friesland. De uitvoering van het beleid is verdeeld over de diensten Openbare Verlichting (OVL), Energie en Laadinfra.
Bestuurlijk belang	Wethouder Sijsma is vanuit zijn functie lid van het Algemeen Bestuur
Financieel belang	Afname van diensten
Eigen vermogen	N.v.t.
Vreemd vermogen	N.v.t.
Resultaat 2022	N.v.t.

Diverse deelnemingen in verband met verkoop aandelen Essent en Attero.

In 2009 is besloten de aandelen in het productie- en leveringsbedrijf van Essent te verkopen aan energiebedrijf RWE. Netwerkbedrijf Enexis is hierbij eigendom gebleven van de publieke aandeelhouders. Daarnaast is een aantal Special Purpose Vehicles (SPV's) opgericht om de verkoop van Essent en Attero financieel verder af te wikkelen. Uit de verkoop van Essent aan RWE en Attero aan Waterland vloeien de onderstaande verbonden partijen voort.

Naam	Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV
Vorm	Besloten Vennootschap
Vestigingsplaats	Den Bosch
Doel	Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. is 100% aandeelhouder van Energy Resources Holding BV, een voortzetting van Essent Business Development B.V. Welke een 50% belang heeft in N.V. Elektriciteit Productiemaatschappij Zuid Nederland (EPZ). Zodra de juridische obstakels voor de vervreemding van het 50% belang in EPZ voor de huidige publieke aandeelhouders zijn weggenomen, wordt in principe dit belang en daarmee deze onderneming overgedragen aan RWE. Hierover zijn tijdens de verkoop van Essent aan RWE afspraken gemaakt tussen de toenmalige Essent aandeelhouders en RWE. EPZ houdt zich bezig met de winning van energie uit een kerncentrale (Borsele), een kolen- en biomassacentrale en een windpark.
Bestuurlijk Belang	Aandeelhouder
Financieel belang	Dividend
Eigen vermogen	Ultimo 2022 € 1.480.014
Vreemd vermogen	Ultimo 2022 € 9.914
Resultaat 2022	Nadelig saldo € 52.060

Naam	CSV Amsterdam BV (Claim Staat Vennootschap BV)
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Vestigingsplaats	Den Bosch
Doel	Samenwerking inzake procedure tegen de staat in verband met de nadelige (financiële) gevolgen van de splitsingswet voor de (voormalige) aandeelhouders van Essent en Attero.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Financieel belang	Dividend
Eigen vermogen	Ultimo 2022 € 210.079
Vreemd vermogen	Ultimo 2022 € 13.351
Resultaat 2022	Nadelig saldo € 102.300

G GRONDBELEID

Visie op het grondbeleid

Algemeen

Grondbeleid is beleid dat de gemeentelijke doelstellingen op het gebied van ruimtelijke ordening ondersteunt. Het grondbeleid streeft naar het creëren van ruimte voor verschillende functies zoals wonen, infrastructuur, welzijn, zorg, bedrijventerreinen, detailhandel, natuur en recreatie door het ondersteunen of oppakken van concrete ontwikkelinitiatieven.

Het gemeentelijk grondbeleid is één van de belangrijkste instrumenten om bestuurlijke doelen op het gebied van ruimtelijke beleidsopgaven te realiseren. De financiële impact van grondbeleid is groot. De resultaten op grondexploitaties en de financiële risico's zijn van belang voor de algemene financiële positie van de gemeente.

In 2023 wordt er gewerkt aan de actualisatie van de nota grondbeleid die medio 2020 is vastgesteld. Deze actualisatie zal grotendeels dezelfde lijn volgen als het thans geldende beleid. Bijzondere aandachtspunten voor de actualisatie zijn de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 en daarin specifiek het gemeentelijke kostenverhaal binnen grondexploitaties en de gevolgen van het Didam-arrest. In dit arrest van 26 november 2021 heeft de Hoge Raad geoordeeld dat overheidslichamen bij verkoop van onroerende zaken op grond van het gelijkheidsbeginsel gelegenheid moeten bieden aan potentiële gegadigden om mee te dingen.

Ook zal in 2023 een actualisatie van het grondprijnsbeleid worden voorgelegd aan de gemeenteraad.

Doel grondbeleid

Bij de vaststelling van de nota grondbeleid in 2020 zijn de volgende doelstellingen geformuleerd:

- het tijdig mogelijk maken van het maatschappelijk gewenste ruimtegebruik;
- het realiseren van nieuwe ontwikkelingen tegen aanvaardbare maatschappelijke gevolgen met een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten;

- het bevorderen van de kwaliteit van de openbare werken en de openbare ruimte.

Focus 2024

Verwerven vastgoed

Grootschalige grond- en vastgoed verwervingen worden op dit moment niet voorzien. Mochten er strategische grondposities of vastgoed beschikbaar komen, dan zal de gemeenteraad tijdig worden meegenomen.

Gronduitgifte

Voor wat betreft de grondposities die de afgelopen jaren zijn aangekocht zal de focus blijven liggen op het maken en uitvoeren van plannen voor een passende invulling van deze locaties, waarbij de Willemshaven en de gebiedsontwikkeling Westerzeedijk prioriteit blijven houden.

Het uitbreidingsplan Ludinga is op dit moment de enige lopende exploitatie voor wat betreft woningbouw. Verkoop hiervan geschiedt via de projectontwikkelaar.

Daarnaast is op bedrijventerrein Oostpoort nog een beperkt aantal bouwrijpe bedrijfskavels beschikbaar. Streven is om deze in 2023 te gaan verkopen.

Afstoten vastgoed

Voor leegstaande en leegkomende gemeentelijke gebouwen wordt gezocht naar de beste herbestemmingsvorm en/of worden panden verkocht.

Verkoop erfpachtgrond

Van oudsher is de gemeente eigenaar van relatief veel erfpachtgrond. Deze gronden kunnen, als de erfpachter daar om vraagt, in een aantal gevallen in eigendom worden overgedragen aan de erfpachter. In de komende periode tussen 2024 en 2030 lopen veel (soms erg oude) erfpachtovereenkomsten af. In 2023 zal het beleid omtrent de (her) uitgifte in erfpacht eveneens geactualiseerd worden zodat de gemeente op tijd voorbereid is om hier op een juiste en wenselijke wijze op in te kunnen spelen.

Uitvoering grondbeleid

Sinds een aantal jaar is er veel aandacht zijn voor inbreiding en herbestemming. Dat zal de komende jaren niet veranderen is de verwachting. Dat zorgt ervoor dat indien deze locaties niet in eigendom zijn van de gemeente, in de praktijk

een meer passieve/faciliterende rol wordt gespeeld. In de nota grondbeleid is vastgelegd op welke wijze kostenverhaal plaatsvindt. Voor wat betreft een aantal ontwikkellocaties heeft de gemeente Harlingen in de afgelopen jaren diverse grondposities verworven. Dit zijn over het algemeen ook herbestemmings- en/of inbreidingslocaties. In het geval dat de gemeente eigenaar is van de grond, bestaat de mogelijkheid (en ligt het soms ook meer voor de hand) om de exploitatie in eigen hand te nemen. Hier zal de rol van de gemeente meer actief zijn.

De ontwikkeling van het Willemshavengebied en het Westerzeedijkgebied zijn daar goede voorbeelden van.

Risico's in de grondexploitatie

Als algemene risico's in de grondexploitaties kunnen worden genoemd:

- conjunctuur- en renterisico's waardoor de vraag naar bouwgrond in kan zakken en renteverliezen kunnen ontstaan;
- verandering in woon- en werkvoorkeuren en behoeftes tussen het tijdstip van tot stand komen van het plan en het moment van aanbieden van de bouwgrond waardoor het product niet meer aansluit op de vraag;
- het niet tijdig kunnen verwerven van gronden en het stijgen van aankooprijzen;
- milieurisico's;
- planschadeclaims;
- het wellicht niet kunnen komen tot volledig kostenverhaal in geval van particuliere exploitaties;
- hogere prijsstijgingen en lagere opbrengststijgingen dan voorzien in de exploitatie-berekeningen;
- archeologie;
- politieke besluitvorming;
- capaciteit.

Niet in exploitatie genomen gronden

Harlingen heeft diverse percelen grond in voorraad met het oog op het ontwikkelen van toekomstige bestemmingsplannen, te weten:

	Oppervlakte	Boekwaarde op 1 januari 2023	Boekwaarde op 31 december 2023
Het terrein Westerzeedijk	83.170	415.850	415.850
Overig (diversen verspreid in gemeente)	89.593	95.806	95.806
Totaal	172.763	511.656	511.656

Toelichting:

Het terrein Westerzeedijk

Deze gronden staan op de balans voor € 5 per m². Dit gebied wordt in 2023 en 2024 verder ontwikkeld. Bij verkoop van deze gronden zal de boekwaarde worden afgeboekt.

Overig

Het betreffen hier diverse percelen, verspreid over de gemeente, met een totale oppervlakte van bijna 9 hectare. Ze hebben nog een boekwaarde van € 95.806 (€ 1,07 per m²).

Deze grond is gedeeltelijk verpacht (geraamde opbrengst € 1.606).

Erfpachtgronden

De boekwaarde van de in erfpacht uitgegeven gronden bedraagt in 2023 € 13.721.000.

Het betreft hier gronden uit oude grondexploitaties voor woningbouw (€ 16.000) en voor bedrijfsterreinen (€ 13.705.000), die niet zijn verkocht, maar in erfpacht zijn uitgegeven.

De jaarlijkse rentekosten van deze erfpachtgronden zijn geraamd op € 83.445.

De jaarlijkse opbrengst erfpachtcanon is geraamd op € 363.000.

Grondexploitaties, onderhanden werken

Er zijn momenteel geen gemeentelijke grondexploitaties. Er loopt nog een particuliere grondexploitatie, nl. het realiseren van de nieuwbouwwijk Ludinga.

Ludinga

In 2004 is gestart met de ontwikkeling van dit uitleggebed voor woningbouw ten zuidoosten van Harlingen. Dit wordt gedaan door de projectontwikkelaar Ludinga Vastgoed BV.

De binnen dit uitleggebed in eigendom van de gemeente Harlingen zijnde gronden zijn per 1 januari 2002 voor € 4,2 miljoen verkocht aan Ludinga Vastgoed BV.

Levering en betaling vinden plaats op het moment van levering door Ludinga Vastgoed BV van gronden in bouwrijpe staat aan de nieuwe bewoners.

Voor het nog niet door Ludinga Vastgoed BV voldane gedeelte van deze koopsom ontvangt de gemeente een rentevergoeding vanaf 1 januari 2002.

Totaal is sinds 2005 159.052 m² geleverd aan eindgebruikers. Dit is 66,8% van de totale hoeveelheid aan Ludinga Vastgoed te leveren grond die geraamd is op ca. 24 hectare.

Financiële overzicht Ludinga:	
Geraamde boekwaarde op 1 januari 2024:	€ 973.000
Lasten 2024:	-
Baten 2024:	€ 80.000
Geraamde boekwaarde op 31 december 2024:	€ 893.000

Grondexploitatie, reserves en voorzieningen

Voor grondexploitaties, waarvoor op basis van een geactualiseerde exploitatieopzet een verlies wordt geprognosticeerd, wordt een voorziening aangehouden. Uitgangspunt hierbij is een behoedzame raming van de opbrengsten.

Op dit moment zijn er geen voorzieningen voor verliesgevende grondexploitaties.

H. INTERBESTUURLIJK TOEZICHT

Aanleiding

Het Interbestuurlijk Toezicht (IBT) op gemeenten en waterschappen is een wettelijke taak van de provincie en ziet er op toe dat toezichtontvangers medebewindstaken in lijn met wet- en regelgeving uitvoeren. In de afgelopen jaren is het Friese IBT geëvalueerd en is er gewerkt aan het effectiever maken van het toezicht. Dit heeft geleid tot een toezichtvisie, toezichtdoelstelling en een werkwijze die sinds 2022 voor alle toezichtontvangers is toegepast.

Maatwerk

Vanaf 2023 staat het IBT in het teken van het verder vormgeven van risicogericht maatwerktoezicht.

Hierbij ligt de nadruk op de dialoog met toezichtontvangers om gezamenlijk risico's te identificeren bij de uitvoering van medebewindstaken. Door middel van 'lerend toezicht' wordt toegewerkt naar het opstellen van een doelgericht toezichtplan per toezichtontvanger. Per toezichtdomein worden uitvoeringsrisico's vastgesteld en opgenomen in het toezichtplan. De provincie houdt toezicht op zeven domeinen, te weten: archief- en informatiebeheer, archeologie en monumentenzorg, omgevingsrecht, ruimtelijke ordening, huisvestingstatushouders, Frysk, water en riolering.

Er is sprake van maatwerk bij het toezicht. De meeste aandacht gaat uit naar domeinen met risico's voor toezichtontvanger. Domeinen zonder kwetsbaarheden zijn minder urgent.

Risicogericht en preventief

Door middel van toezichtgesprekken en thematisch onderzoek worden uitvoeringsrisico's opgespoord en uitgediept. De provincie maakt vervolgens met iedere toezichtontvanger afspraken over de beheersing van deze risico's en neemt deze op in het toezichtplan. In dit toezichtplan staat ook welke informatie gebruikt wordt bij het uitvoeren van de toezichthoudende taak.

Via themaonderzoek kunnen veelvoorkomende risico's worden geanalyseerd. Daarna kan de toezichthouder best practices met toezichtontvangers delen. Hiermee krijgt het IBT een meer preventief karakter. Dit verkleint de kans op openbaring van risico's. De individuele toezichtplannen vormen samen het totaaloverzicht van risico's in de provincie.

IBT 2024

Op basis van de uitvoeringsagenda IBT 2024 wil de provincie één keer per jaar een dialoog- en toezichtgesprek voeren met gemeenten. Zo wordt duidelijk welke risico's er zijn en welke prioriteit deze krijgen bij de medebewindstaken voor de domeinen waarop de provincie toezicht houdt.

Vastgestelde risico's komen samen met eventuele beheersmaatregelen in een individueel toezichtplan. Daarnaast voert de provincie themaonderzoeken uit naar veelvoorkomende risico's. Ook hiervoor voert de provincie gesprekken met de gemeente op basis van de uitgevraagde informatie. De risico's en afspraken komen in het toezichtplan en worden gedeeld met de gemeente.

I. WET OPEN OVERHEID

Per 1 mei 2022 is de Wet open overheid (hierna: de Woo) in werking getreden. Op grond van artikel 3.5 van de Woo dient een openbaarheidsparagraaf te worden opgenomen in de begroting. Het doel van de Woo is om te komen tot een transparante(re) overheid. Het uitgangspunt is dat overheidsinformatie openbaar is, tenzij er een (gegronde) reden is waarom dit niet kan. De Woo regelt het recht van burgers op informatie van de overheid. De Woo maakt een onderscheid tussen passieve openbaarmaking (het openbaar maken van documenten op verzoek) en actieve openbaarmaking (het openbaar maken van documenten uit eigen beweging).

Actief openbaar maken

Voor het actief openbaar maken van documenten zijn categorieën vastgesteld die verplicht openbaar moeten worden gemaakt. Deze verplichting zal gefaseerd in werking treden. Binnen de organisatie worden er al wel voorbereidingen getroffen om uitvoering te geven aan de actieve openbaarmaking.

Beleidsvoornemens

In de jaarlijkse verantwoording moet verslag worden gedaan van de uitvoering van de Woo in relatie tot de beleidsvoornemens.

Er is in 2022 een werkgroep opgericht die zich bezig houdt met de verdere uitwerking van de Woo. Hierin worden interne processen verder gestroomlijnd en worden voorbereidingen getroffen op het actief openbaar maken van documenten zodat tijdig wordt voldaan aan de actieve openbaarmakingsplicht. Ook wordt geïnventariseerd of er anonimiseringssoftware kan worden ingekocht.

Praktisch

Het kan hier gaan over kwantitatieve en kwalitatieve informatie over de toepassing van artikelen 3.1 en 3.3. van de Woo maar ook of er overzichten op grond van artikel 3.3a van de Woo zijn openbaar gemaakt.

- **Kwantitatief**
Medio 2023 zijn in totaal 9 Woo-verzoeken ontvangen.
- **Kwalitatief**
De informatie die in de Woo-verzoeken werd opgevraagd zag o.a. op naheffingsaanslagen, integriteitsschendingen en omgevingsvergunningen.
- **Overzichten**
Er zijn geen overzichten op grond van artikel 3.3a van de Woo openbaar gemaakt in 2023.

FINANCIELE BEGROTING

OVERZICHT INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Lasten				
1. Bestuur en ondersteuning				
1a Aanvulling BRP specialist Burgerzaken	66.400			
1b Ontwikkelfonds subsidie programma's	50.000			
1c Organisatieontwikkeling	50.000	50.000		
1d. Werkprocessen versimpelen, aanpak projectmatig werken	200.000	100.000	100.000	
1e Uitbreiding capaciteit subsidieverstrekingen	100.000			
1f Bijdrage aan de reserve Westerzeedijk	200.000			
2. openbare orde en veiligheid				
2a Evenementenbeleid	150.000			
2b Ondernijning: bewustwording havenproject	35.000			
3. Verkeer, vervoer en waterstaat				
3a Verkenning herstellen fietsbrug Zuiderhaven	50.000			
3b Onderzoek optimalisatie parkeerbedrijf	50.000			
3c Planvoorbereiding Willemshaven	94.000			
3d Ontwikkeling maritieme havenplaatsen	25.000	25.000		
4. Economie				
4a Integrale gebiedsontwikkeling programma Harlingen	100.000	100.000		
4b Uitvoeringsprogramma citymarketing	50.000			
6. Sport, cultuur en recreatie				
6a Vervangen bomen Rozengracht, Schritsen, Brouwersstraat en Zuiderhaven	100.000			
6b Programmering Harlingen, bijdrage culturele productie	75.000	75.000		
6c Eenmalige bijdrage opstartkosten Fries Blauw	61.250			
8. Volksgezondheid en milieu				
8a Uitvoering alcoholwet, mysterie guests	15.000			
8b Renovatie begraafplaats	100.000	100.000		
9. Volkshuisvesting, R.O. en Stedelijke vernieuwing				
9a Woonwensenonderzoek Wijnaldum en Midlum	25.000			
9b Uitvoeren bouwtoezicht i.h.k. van brandveilig wonen	150.000			
Totaal lasten	1.746.650	450.000	100.000	0

Baten				
1. Bestuur en ondersteuning				
1a Bijdrage van de algemene investeringsreserve	666.400	150.000	100.000	
2. Openbare orde en veiligheid				
2a Bijdrage van de algemene investeringsreserve	185.000			
3. Verkeer, vervoer en waterstaat				
3a Bijdrage van de algemene investeringsreserve	219.000	25.000		
4. Economie				
4a Bijdrage van de algemene investeringsreserve	150.000	100.000		
6. Sport, cultuur en recreatie				
6b Bijdrage van de algemene investeringsreserve	236.250	75.000		
8. Volksgezondheid en milieu				
8a Bijdrage van de algemene investeringsreserve	115.000	100.000		
9. Volkshuisvesting, R.O. en Stedelijke vernieuwing				
9a Bijdrage van de algemene investeringsreserve	175.000			
Totaal baten	1.746.650	450.000	100.000	0
Saldo	0	0	0	0

Lasten

1a Aanvulling BRP specialist afdeling Burgerzaken

Voor de invulling van de in 2025 ontstaande vacature bij het onderdeel Burgerzaken wordt in 2024 al een vervanger aangetrokken voor het inwerken en de overdracht. Dit betekent eenmalig in 2024 een extra last van € 66.400.

1b Ontwikkelfonds subsidie programma's

In de begrotingsjaren 2023 en 2024 is € 50.000 geraamd voor de voorbereiding en realisatie van meerjarige opgaven in het kader van het programma Harlingen.

1c Organisatieontwikkeling

Voor diverse organisatieontwikkelingen op HRM-gebied (arbo, on-/offboarding & arbeidsmarkt-communicatie) is het noodzakelijk om zowel in 2024 als in 2025 over een extra budget van € 50.000 te beschikken.

1d Werkprocessen versimpelen, aanpak projectmatig werken

Om de regeldruk op meerdere terreinen te verminderen en voor de verdere aanpak van projectmatig werken wordt voor de jaren 2024 tot en met 2026 € 400.000 gereserveerd.

1e Uitbreiding capaciteit subsidieverstrekingen

Voor de algehele aanpassing van het subsidiebeleid is het aantrekken van externe expertise noodzakelijk. Hiervoor wordt € 100.000 geraamd in 2024.

1f Extra toevoeging aan de reserve Westerzeedijk

Voor de verdere ontwikkeling van het Westerzeedijkgebied (uitvoering diverse deelprojecten) wordt in 2024 een bedrag van € 200.000 in de reserve Westerzeedijk gestort.

2a Evenementenbeleid

Voor evenementenbeleid en de uitvoering hiervan wordt in 2024 eenmalig een budget van € 150.000 geraamd.

2b Ondermijning: bewustwording havenproject

Voor het vervolg van het project ondermijning (bewustwording) wordt in 2024 een aanvullend budget van € 35.000 beschikbaar gesteld.

3a Herstellen historische fiets- en voetbrug over de Zuiderhaven

Voor de verkenning en het verder uitwerken van een fiets- en voetbrug over de Zuiderhaven wordt eenmalig budget van € 50.000 geraamd.

3b Onderzoek optimalisatie Parkeerbedrijf

Voor een onderzoek naar het optimaliseren van het parkeerbedrijf (zowel straat- als eilandparkeren) wordt een eenmalig budget van € 50.000 geraamd.

3c Planvoorbereiding Willemshaven

Voor de verdere ontwikkeling van het Willemshavengebied wordt in 2024 een eenmalig budget van € 94.000 geraamd.

3d Voortzetting programma ontwikkeling maritieme havenplaatsen

Voor de continuering van het programma ontwikkeling maritieme havenplaatsen na 2023 wordt voor de jaren 2024 en 2025 € 25.000 geraamd.

4a Integrale gebiedsontwikkeling programma Harlingen

Voor het Harlinger aandeel in het integrale Gebiedsontwikkelingsplan voor de Kustzone Noord-West wordt gedurende 2 jaar (2024 en 2025) een budget van € 100.000 geraamd.

4b Uitvoeringsprogramma citymarketing

Voor de uitwerking van het uitvoeringsprogramma citymarketing Harlingen Welkom aan Zee is in 2023 en 2024 € 50.000 geraamd (totaal € 100.000).

6a Vervangen bomen Rozengracht, Schritsen, Brouwersstraat en Zuiderhaven

In 2024 is € 100.000 geraamd voor vervanging van bomen in de binnenstad.

6b Programmering in Harlingen, bijdrage voor culturele productie

Voor het optimaliseren van de exploitatie en programmering van culturele activiteiten in Harlingen wordt in de jaren 2024 en 2025 € 75.000 geraamd.

6c Eenmalige kosten opstartkosten Fries Blauw

Er wordt in 2024 een budget van € 61.250 geraamd als bijdrage voor de opstartkosten Fries Blauw.

8a Uitvoering alcoholwet, inhuur mysterie guests in het kader van Nuchtere Fries

Voor het inzetten van mysterie guests in het kader van het project Nuchtere Fries wordt in 2025 € 15.000 geraamd.

8b Renovatie begraafplaats

Voor achterstallig onderhoud en voor renovatie van de begraafplaats wordt gedurende 2 jaar (2024 en 2025) € 100.000 beschikbaar gesteld.

9a Woonwensenonderzoek Midlum en Wijnaldum

Voor het uitvoeren van een woonwensenonderzoek in Midlum en Wijnaldum wordt in 2024 een budget van € 25.000 beschikbaar gesteld.

9b Uitvoeren bouwtoezicht in het kader van brandveilig wonen

Voor het uitvoeren van bouwtoezicht in het kader van brandveilig wonen wordt in 2024 een budget van € 150.000 beschikbaar gesteld.

Baten

Bijdrage van de algemene investeringsreserve

Alle hiervoor geraamde incidentele lasten worden gedekt uit de algemene investeringsreserve. Het gaat hier om een bedrag van € 1.746.650 aan beschikkingen in 2024, een bedrag van € 450.000 aan beschikkingen in 2025 en een bedrag van € 100.000 in 2026.

OVERZICHT VAN STRUCTURELE TOEVOEGINGEN EN ONTTREKKINGEN AAN DE RESERVES

Conform artikel 23, lid c, van het Besluit Begroting en Verantwoording dient in de programmabegroting (toelichting meerjarenraming) een overzicht te worden opgenomen van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Veelal gaat het hierbij om beschikkingen over (dekkings)reserves die worden aangehouden voor dekking van afschrijvingen op investeringen.

Overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves		(bedragen x € 1.000)
Programma	Toevoegingen reserves	Onttrekkingen reserves
Programma 1 Bestuur en ondersteuning	0	26
Programma 2 Veiligheid	0	0
Programma 3 Verkeer, vervoer en waterstaat	129	506
Programma 4 Economie	0	0
Programma 5 Onderwijs	1.182	968
Programma 6 Sport, cultuur en recreatie	0	235
Programma 7 Sociaal domein	0	17
Programma 8 Volksgezondheid en milieu	0	0
Programma 9 Volkshuisvesting, RO etc.	0	0
Totaal programma's	1.311	1.752

Specificatie structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Lasten	
Programma 3 Verkeer, vervoer en waterstaat	
1. toevoeging aan de reserve monumentenstichting	129
Programma 5 Onderwijs	
2. toevoeging aan de reserve onderwijshuisvesting	1.182
Baten	
Programma 1 Bestuur en ondersteuning	
3. onttrekking aan reserve verkoop havenkantoor	26
Programma 3 Verkeer, vervoer en waterstaat	
4. onttrekking aan dekkingsreserves	369
5. onttrekking aan reserve monumentenstichting	137
Programma 5 Onderwijs	
6. onttrekking aan de reserve onderwijshuisvesting	968
Programma 6 Sport, cultuur en recreatie	
7. onttrekking aan reserve onderhoud zandstrand	40
8. onttrekking aan dekkingsreserves	195
Programma 7 Sociaal domein	
9. onttrekking aan dekkingsreserve	17

Toelichting:

Ter dekking van de jaarlijkse fluctuerende subsidie aan de monumentenstichting voor het onderhoud aan 3 monumentale bruggen en 2 monumentale sluizen wordt jaarlijks een gelijk bedrag in de reserve monumentenstichting gestort.

Ter dekking van de exploitatiekosten voor de uitvoering van het Integraal Uitvoeringsplan Onderwijshuisvesting (IHP) wordt jaarlijks een bedrag in de reserve onderwijshuisvesting gestort.

Ter compensatie van het weggefallen structurele exploitatievoordeel op het havenkantoor als gevolg van verkoop wordt jaarlijks een beschikking over de reserve verkoop havenkantoor gedaan.

Ter dekking van afschrijvingen van investeringen waarvoor dekkingsreserves worden aangehouden worden beschikkingen over dekkingsreserves gedaan. De jaarlijkse subsidie aan de monumentenstichting voor het onderhoud aan 3 monumentale bruggen en 2 monumentale sluizen wordt gedekt uit de reserve monumentenstichting.

De exploitatiekosten voor de uitvoering van het Integraal Uitvoeringsplan Onderwijshuisvesting (IHP) worden jaarlijks gedekt uit de reserve onderwijshuisvesting.

De jaarlijks fluctuerende onderhoudskosten worden geëgaliseerd door een onttrekking (in het jaar dat het stand wordt opgespoten) of een dotatie (in het jaar dat het strand niet wordt opgespoten).

Ter dekking van afschrijvingen van investeringen waarvoor dekkingsreserves worden aangehouden worden beschikkingen over dekkingsreserves gedaan.

Ter dekking van een afschrijving van een investering waarvoor een dekkingsreserve wordt aangehouden wordt een beschikking over een dekkingsreserve gedaan.

OVERZICHT MUTATIES RESERVES 2024-2027 *

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Dotaties				
3. Verkeer, vervoer en waterstaat				
- Reserve beheerplannen monumentenstichting	129.172	129.172	129.172	129.172
5. Onderwijs				
- Reserve onderwijshuisvesting	1.182.000	1.198.000	1.214.000	1.230.000
6. Sport, cultuur en recreatie				
- Reserve onderhoud zandstrand	0	0	0	0
- Reserve Westerzeedijk	200.000	0	0	0
Totaal dotaties	1.511.172	1.327.172	1.343.172	1.359.172
Onttrekkingen				
1. Bestuur en ondersteuning				
- Algemene investeringsreserve	466.400	150.000	100.000	0
- Reserve verkoop havenkantoor	26.036	22.036	18.036	14.036
2. Veiligheid				
- Algemene investeringsreserve	185.000	0	0	0
3. Verkeer, vervoer en waterstaat				
- Algemene investeringsreserve	227.300	25.000	0	0
- Dekkingsreserves	433.123	433.123	433.123	433.123
- Reserve beheerplannen monumentenstichting	73.163	73.163	73.163	73.163
4. Economie				
- Algemene investeringsreserve	190.000	140.000	40.000	0
5. Onderwijs				
- Algemene investeringsreserve				
- Reserve onderwijshuisvesting	968.375	968.375	968.375	968.375
6. Sport, cultuur en recreatie				
- Algemene investeringsreserve	450.250	75.000	14.000	0
- Dekkingsreserves	194.905	194.905	194.905	194.905
- Reserve onderhoud zandstrand	40.000	40.000	40.000	40.000

7. Sociaal domein				
- Algemene investeringsreserve				
- Dekkingsreserves				
- Reserve verbouw gebouw Nieuw Zuid	17.033	17.033	17.033	17.033
8. Volksgezondheid en milieu				
- Algemene investeringsreserve	115.000	100.000	0	0
9. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing				
- Algemene investeringsreserve	175.000	0	0	0
Totaal onttrekkingen	3.561.585	2.238.635	1.898.635	1.740.635
Saldo mutaties reserves	-2.050.413	-911.463	-555.463	-381.463

**exclusief de onttrekkingen in 2026 en 2027 t.l.v. de algemene investeringsreserve om het saldo sluitend te maken.*

RECAPITULATIESTAAT

Programma	Lasten 2024	Baten 2024	Resultaat 2024	Resultaat 2025	Resultaat 2026	Resultaat 2027
Bestuur en ondersteuning	16.347.650	51.669.833	-35.322.183	-35.731.649	-33.760.729	-33.959.328
Veiligheid	1.967.719	37.000	1.930.719	1.804.818	1.847.124	1.889.364
Verkeer, vervoer en waterstaat	10.104.822	7.519.598	2.585.224	2.484.603	2.385.969	2.364.965
Economie	841.932	249.000	592.932	503.282	404.578	365.081
Onderwijs	2.527.290	571.260	1.956.030	1.956.030	1.956.030	1.956.030
Sport, cultuur en recreatie	5.675.972	963.465	4.712.507	4.525.037	4.465.278	4.461.976
Sociaal domein	29.604.803	8.947.687	20.657.116	20.781.368	20.937.291	21.220.458
Volksgezondheid en milieu	5.095.400	4.404.957	690.443	677.604	583.291	615.834
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	1.788.099	372.000	1.416.099	1.237.822	1.237.767	1.237.712
Saldo	73.953.687	74.734.800	781.113 V	1.761.085 V	56.599 N	152.092 N

INVESTERINGSPROGRAMMA

Programma / taakveld	Investerings- bedrag	Kapitaallasten			
		2024	2025	2026	2027
Programma 1 Bestuur en ondersteuning					
1.030 Beheer overige gebouwen en gronden	450.000	21.458	21.319	21.180	21.041
1.040 Overhead	309.000	4.215	47.163	47.168	51.840
Programma 3 Verkeer en vervoer					
3.210 Verkeer en vervoer	3.503.870	45.124	163.850	163.104	171.107
3.230 Recreatieve havens	189.500	22.215	22.215	22.215	22.215
3.240 Economische havens en waterwegen	151.500	15.294	15.214	15.134	15.054
Programma 6 Sport, cultuur en recreatie					
6.520 Sportaccommodaties	230.640	13.612	18.424	18.883	24.235
6.570 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	683.820	36.338	53.299	55.493	77.453
Programma 8 Volksgezondheid en milieu					
8.720 Riolen en straatkolken	4.111.834	28.573	117.392	174.421	176.558
8.750 Begraafplaatsen en crematoria	40.450	437	3.786	3.757	3.898
Programma 9 Wonen en bouwen					
9.830 Materieel VVH	26.780	5.267	5.223	5.179	5.135
Totaal algemeen	9.697.394	192.533	467.885	526.534	568.536

OVERZICHT KOSTEN OVERHEAD

Omschrijving	lasten	baten	saldo 2024	saldo 2025	saldo 2026	saldo 2027
Personeel overhead	6.073.020	0	6.073.020	5.973.020	5.973.020	5.973.020
Human Resource Management	758.094	25.000	733.094	733.059	683.024	682.989
Automatisering / informatisering	1.745.139	0	1.745.139	1.760.612	1.788.121	1.822.935
Financiën/AJZ	377.935	28.000	349.935	232.435	232.435	132.435
Documentaire informatievoorziening	47.664	0	47.664	47.629	48.015	48.847
Algemene dienstverlening	175.235	0	175.235	175.235	175.235	175.235
Afd. Beleid en regie						
Ondersteuning:						
* team Omgeving	71.670	0	71.670	21.670	21.670	21.670
* team Buitendienst	38.210	0	38.210	38.210	38.210	38.210
* team Communicatie	71.000	0	71.000	71.000	71.000	71.000
* team Openbare werken	168.660	0	168.660	168.660	168.660	168.660
* team Vergunningverlening en handhaving	33.715	85.000	-51.285	-51.285	-51.285	-51.285
* team Gebiedsteams (stad)	45.987	0	45.987	45.987	45.987	45.987
* team Gebiedsteams (jeugd)	190.566	0	190.566	190.566	190.566	190.566
* Beleidsteam	0	0	0	0	0	0
Bodedienst	70.016	1.200	68.816	68.816	68.816	68.816
Bestuurszaken / bestuurs-ondersteuning	3.000	0	3.000	3.000	3.000	3.000
Huisvesting binnendienst	850.722	36.334	814.388	825.109	822.825	822.098
Huisvesting buitendienst	114.764	3.750	111.014	110.928	110.842	110.419
Multifunctioneel gebouw Het Vierkant	377.773	260.299	117.474	113.938	113.267	112.596
Participatiecode	0	0	0	0	0	0
	11.213.170	439.583	10.773.587	10.528.589	10.503.408	10.437.198

RAADSBESLUIT

De raad van de gemeente Harlingen;

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 3 oktober 2023

Gelet op artikel 191 van de Gemeentewet:

Besluit:

1. De programmabegroting 2024 vast te stellen.
2. In te stemmen met de meerjarige uitkomsten tot en met 2027.
3. In te stemmen met de voorstellen voor nieuw beleid.

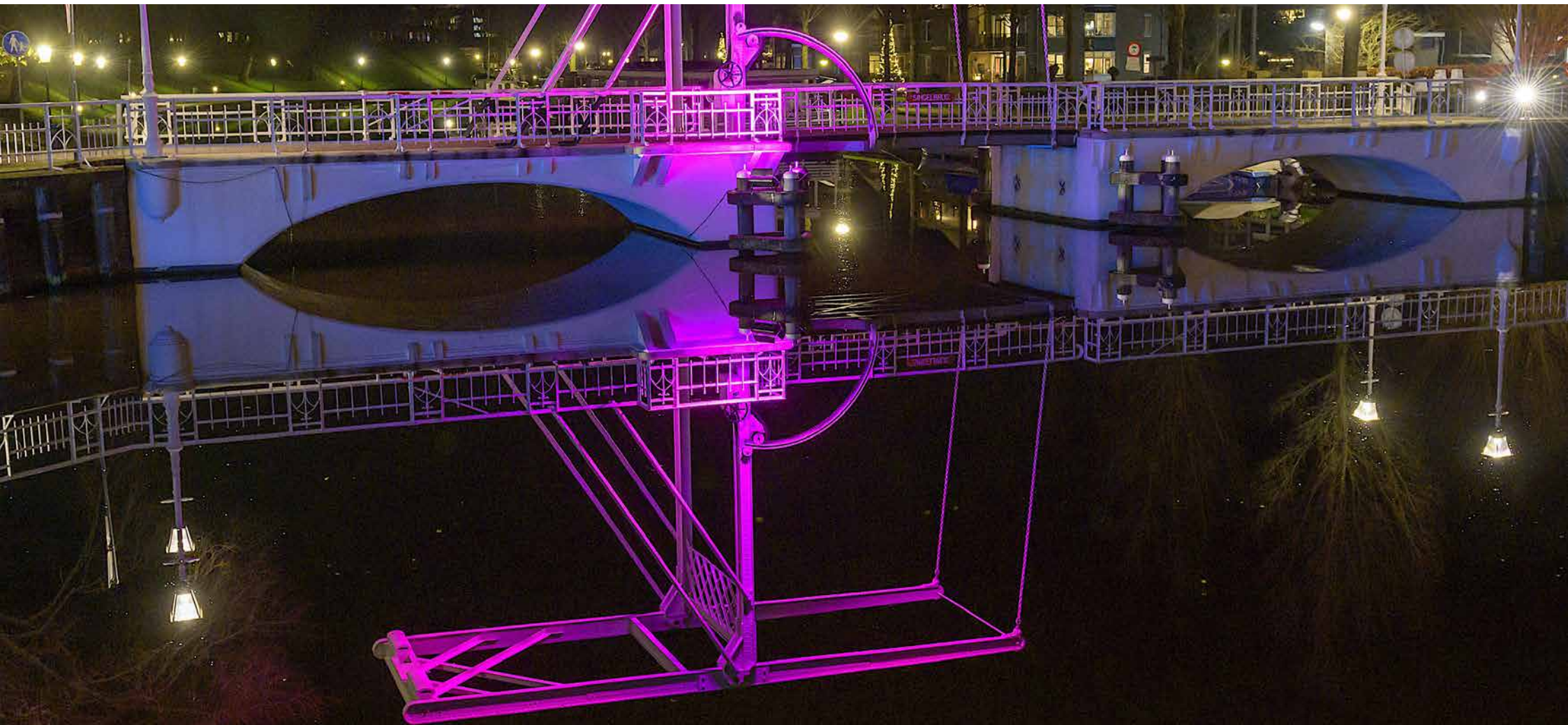
Aldus besloten door de raad van de gemeente Harlingen in zijn openbare vergadering van 1 november 2023.

De raadsgriffier, De voorzitter,

BIJLAGE OVERZICHT BATEN EN LASTEN PER TAAKVELD

Baten en lasten taakveld 2024

nr.	product	lasten	baten	saldi 2024
1.0010	bestuur	1.431.655	146.630	1.285.025
1.0020	burgerzaken	501.728	182.000	319.728
1.0030	beheer overige gebouwen en gronden	442.907	508.571	-65.664
1.0040	overhead	11.213.170	439.583	10.773.587
1.0050	treasury	76.653	407.601	-330.948
1.0061	OZB woningen	143.414	1.832.000	-1.688.586
1.0062	OZB niet-woningen	83.940	2.321.500	-2.237.560
1.0063	parkeerbelasting	11.483	125.000	-113.517
1.0064	belastingen overig	53.931	183.150	-129.219
1.0070	alg. uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	41.962.213	-41.962.213
1.0080	overige baten en lasten	280.797	0	280.797
1.0090	vennootschapsbelasting	596.800	0	596.800
1.0100	mutaties reserves	1.511.172	3.561.585	-2.050.413
1.0110	resultaat van rekening van baten en lasten	0	0	0
2.1110	crisisbeheersing en brandweer	1.381.874	31.000	1.350.874
2.1120	openbare orde en veiligheid	585.845	6.000	579.845
3.2210	verkeer en vervoer	3.623.722	66.002	3.557.720
3.2220	parkeren	3.805.695	6.700.404	-2.894.709
3.2230	recreatieve havens	751.585	180.457	571.128
3.2240	economische havens en waterwegen	1.923.820	572.735	1.351.085
4.3310	economische ontwikkeling	179.075	0	179.075
4.3330	bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	163.960	2.000	161.960
4.3340	economische promotie	498.897	247.000	251.897
5.4410	openbaar basisonderwijs	31.545	0	31.545
5.4420	onderwijshuisvesting	977.783	118.260	859.523
5.4430	onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.517.962	453.000	1.064.962
6.5510	sportbeleid en activering	189.346	120.494	68.852
6.5520	sportaccommodaties	1.908.839	677.001	1.231.838

6.5530	cultuurpresentatie, -productie en -participatie	616.066	68.000	548.066
6.5540	musea	460.308	21.250	439.058
6.5550	cultureel erfgoed	229.056	0	229.056
6.5560	media	522.490	75.720	446.770
6.5570	openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.749.867	1.000	1.748.867
7.6610	samenkracht en burgerparticipatie	1.138.863	327.052	811.811
7.6620	wijkteams	2.428.445	0	2.428.445
7.6630	inkomensregelingen	11.344.777	8.436.910	2.907.867
7.6640	begeleide participatie	2.388.645	0	2.388.645
7.6650	arbeidsparticipatie	918.425	0	918.425
7.6660	maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.074.605	31.193	1.043.412
7.6671	maatwerkdienstverlening 18+	4.088.598	152.532	3.936.066
7.6672/73/74	maatwerkdienstverlening 18-	5.094.623	0	5.094.623
7.6681	geëscaleerde zorg 18+	514.496	0	514.496
7.6682	geëscaleerde zorg 18-	613.326	0	613.326
8.7710	volksgezondheid	1.041.078	105.284	935.794
8.7720	riolering	1.110.101	1.803.000	-692.899
8.7730	afval	1.926.957	2.373.000	-446.043
8.7740	milieubeheer	703.682	0	703.682
8.7750	begraafplaatsen en crematoria	313.582	123.673	189.909
9.8810	ruimte en leefomgeving	342.609	0	342.609
9.8830	wonen en bouwen	1.445.490	372.000	1.073.490

Saldo 2024	73.953.687	74.734.800	-781.113
-------------------	-------------------	-------------------	-----------------

saldo:

toevoeging aan de eenmalige middelen

781.113

Baten en lasten taakveld 2025

nr.	product	lasten	baten	saldi 2025
1.0010	bestuur	1.431.631	146.630	1.285.001
1.0020	burgerzaken	395.328	182.000	213.328
1.0030	beheer overige gebouwen en gronden	442.660	508.571	-65.911
1.0040	overhead	10.968.172	439.583	10.528.589
1.0050	treasury	106.527	407.601	-301.074
1.0061	OZB woningen	143.414	1.884.500	-1.741.086
1.0062	OZB niet-woningen	83.940	2.388.000	-2.304.060
1.0063	parkeerbelasting	11.483	125.000	-113.517
1.0064	belastingen overig	53.931	185.650	-131.719
1.0070	alg. uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	43.521.964	-43.521.964
1.0080	overige baten en lasten	716.680	0	716.680
1.0090	vennootschapsbelasting	615.547	0	615.547
1.0100	mutaties reserves	1.327.172	2.238.635	-911.463
1.0110	resultaat van rekening van baten en lasten	0	0	0
2.1110	crisisbeheersing en brandweer	1.290.973	31.000	1.259.973
2.1120	openbare orde en veiligheid	550.845	6.000	544.845
3.2210	verkeer en vervoer	3.675.288	66.002	3.609.286
3.2220	parkeren	3.748.731	6.700.404	-2.951.673
3.2230	recreatieve havens	756.265	180.457	575.808
3.2240	economische havens en waterwegen	1.815.976	564.794	1.251.182
4.3310	economische ontwikkeling	179.075	0	179.075
4.3330	bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	163.960	2.000	161.960
4.3340	economische promotie	449.247	287.000	162.247
5.4410	openbaar basisonderwijs	31.545	0	31.545
5.4420	onderwijshuisvesting	977.783	118.260	859.523
5.4430	onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.517.962	453.000	1.064.962
6.5510	sportbeleid en activering	189.343	120.491	68.852

6.5520	sportaccommodaties	1.915.567	677.001	1.238.566
6.5530	cultuurpresentatie, -productie en -participatie	577.532	68.000	509.532
6.5540	musea	460.162	21.250	438.912
6.5550	cultureel erfgoed	167.806	0	167.806
6.5560	media	522.466	75.720	446.746
6.5570	openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.655.623	1.000	1.654.623
7.6610	samenkracht en burgerparticipatie	1.147.391	327.052	820.339
7.6620	wijkteams	2.428.532	0	2.428.532
7.6630	inkomensregelingen	11.769.040	8.859.586	2.909.454
7.6640	begeleide participatie	2.310.474	0	2.310.474
7.6650	arbeidsparticipatie	937.144	0	937.144
7.6660	maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.102.306	31.193	1.071.113
7.6671	maatwerkdienstverlening 18+	4.188.187	152.532	4.035.655
7.6672/73/74	maatwerkdienstverlening 18-	5.125.916	0	5.125.916
7.6681	geëscaleerde zorg 18+	514.496	0	514.496
7.6682	geëscaleerde zorg 18-	628.245	0	628.245
8.7710	volksgezondheid	1.048.926	104.284	944.642
8.7720	riolering	1.196.659	1.907.735	-711.076
8.7730	afval	1.926.883	2.372.910	-446.027
8.7740	milieubeheer	703.605	0	703.605
8.7750	begraafplaatsen en crematoria	314.633	128.173	186.460
9.8810	ruimte en leefomgeving	342.609	0	342.609
9.8830	wonen en bouwen	1.267.213	372.000	895.213

Saldo 2025	73.894.893	75.655.978	-1.761.085
-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

saldo:

toevoeging aan de eenmalige middelen

1.761.085

nr.	product	lasten	baten	saldi 2026
1.0010	bestuur	1.486.607	146.630	1.339.977
1.0020	burgerzaken	435.328	182.000	253.328
1.0030	beheer overige gebouwen en gronden	442.412	508.571	-66.159
1.0040	overhead	10.942.991	439.583	10.503.408
1.0050	treasury	136.401	1.057.601	-921.200
1.0061	OZB woningen	143.414	1.938.000	-1.794.586
1.0062	OZB niet-woningen	83.940	2.454.500	-2.370.560
1.0063	parkeerbelasting	11.483	125.000	-113.517
1.0064	belastingen overig	53.931	188.150	-134.219
1.0070	alg. uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	41.655.259	-41.655.259
1.0080	overige baten en lasten	1.118.397	0	1.118.397
1.0090	vennootschapsbelasting	635.124	0	635.124
1.0100	mutaties reserves	1.343.172	1.898.635	-555.463
1.0110	resultaat van rekening van baten en lasten	0	0	0
2.1110	crisisbeheersing en brandweer	1.333.279	31.000	1.302.279
2.1120	openbare orde en veiligheid	550.845	6.000	544.845
3.2210	verkeer en vervoer	3.673.731	66.002	3.607.729
3.2220	parkeren	3.672.199	6.700.404	-3.028.205
3.2230	recreatieve havens	761.264	180.457	580.807
3.2240	economische havens en waterwegen	1.790.432	564.794	1.225.638
4.3310	economische ontwikkeling	179.075	0	179.075
4.3330	bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	163.960	2.000	161.960
4.3340	economische promotie	350.543	287.000	63.543
5.4410	openbaar basisonderwijs	31.545	0	31.545
5.4420	onderwijshuisvesting	977.783	118.260	859.523
5.4430	onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.517.962	453.000	1.064.962
6.5510	sportbeleid en activering	172.162	103.310	68.852
6.5520	sportaccommodaties	1.916.139	677.001	1.239.138

6.5530	cultuurpresentatie, -productie en -participatie	516.148	68.000	448.148
6.5540	musea	459.300	21.250	438.050
6.5550	cultureel erfgoed	167.806	0	167.806
6.5560	media	522.442	75.720	446.722
6.5570	openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.657.562	1.000	1.656.562
7.6610	samenkracht en burgerparticipatie	1.137.152	309.883	827.269
7.6620	wijkteams	2.428.604	0	2.428.604
7.6630	inkomensregelingen	12.294.165	9.343.845	2.950.320
7.6640	begeleide participatie	2.178.011	0	2.178.011
7.6650	arbeidsparticipatie	952.493	0	952.493
7.6660	maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.125.920	31.193	1.094.727
7.6671	maatwerkdienstverlening 18+	4.269.850	152.532	4.117.318
7.6672/73/74	maatwerkdienstverlening 18-	5.233.575	0	5.233.575
7.6681	geëscaleerde zorg 18+	514.496	0	514.496
7.6682	geëscaleerde zorg 18-	640.478	0	640.478
8.7710	volksgezondheid	1.040.344	73.869	966.475
8.7720	riolering	1.251.427	1.974.004	-722.577
8.7730	afval	1.926.810	2.372.822	-446.012
8.7740	milieubeheer	703.528	0	703.528
8.7750	begraafplaatsen en crematoria	214.550	132.673	81.877
9.8810	ruimte en leefomgeving	342.609	0	342.609
9.8830	wonen en bouwen	1.267.158	372.000	895.158

Saldo 2026	74.768.547	74.711.948	56.599
-------------------	-------------------	-------------------	---------------

saldo:

onttrekking aan de algemene investeringsreserve

56.599

Baten en lasten taakveld 2027

nr.	product	lasten	baten	saldi 2027
1.0010	bestuur	1.431.583	146.630	1.284.953
1.0020	burgerzaken	488.328	182.000	306.328
1.0030	beheer overige gebouwen en gronden	442.166	508.571	-66.405
1.0040	overhead	10.876.781	439.583	10.437.198
1.0050	treasury	166.275	1.057.601	-891.326
1.0061	OZB woningen	143.414	1.977.000	-1.833.586
1.0062	OZB niet-woningen	83.940	2.503.500	-2.419.560
1.0063	parkeerbelasting	11.483	125.000	-113.517
1.0064	belastingen overig	53.931	190.650	-136.719
1.0070	alg. uikering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	42.286.000	-42.286.000
1.0080	overige baten en lasten	1.503.114	0	1.503.114
1.0090	vennootschapsbelasting	637.655	0	637.655
1.0100	mutaties reserves	1.359.172	1.740.635	-381.463
1.0110	resultaat van rekening van baten en lasten	0	0	0
2.1110	crisisbeheersing en brandweer	1.375.519	31.000	1.344.519
2.1120	openbare orde en veiligheid	550.845	6.000	544.845
3.2210	verkeer en vervoer	3.672.646	66.002	3.606.644
3.2220	parkeren	3.656.739	6.700.404	-3.043.665
3.2230	recreatieve havens	757.788	180.457	577.331
3.2240	economische havens en waterwegen	1.789.449	564.794	1.224.655
4.3310	economische ontwikkeling	139.075	0	139.075
4.3330	bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	163.960	2.000	161.960
4.3340	economische promotie	351.046	287.000	64.046
5.4410	openbaar basisonderwijs	31.545	0	31.545
5.4420	onderwijshuisvesting	977.783	118.260	859.523
5.4430	onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.517.962	453.000	1.064.962
6.5510	sportbeleid en activering	68.852	0	68.852
6.5520	sportaccommodaties	1.919.099	677.001	1.242.098

6.5530	cultuurpresentatie, -productie en -participatie	501.764	68.000	433.764
6.5540	musea	459.159	21.250	437.909
6.5550	cultureel erfgoed	167.806	0	167.806
6.5560	media	522.418	75.720	446.698
6.5570	openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.665.849	1.000	1.664.849
7.6610	samenkracht en burgerparticipatie	1.069.816	235.479	834.337
7.6620	wijkteams	2.428.677	0	2.428.677
7.6630	inkomensregelingen	12.790.303	9.793.954	2.996.349
7.6640	begeleide participatie	2.162.778	0	2.162.778
7.6650	arbeidsparticipatie	968.148	0	968.148
7.6660	maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.149.906	31.193	1.118.713
7.6671	maatwerkdienstverlening 18+	4.353.148	152.532	4.200.616
7.6672/73/74	maatwerkdienstverlening 18-	5.343.387	0	5.343.387
7.6681	geëscaleerde zorg 18+	514.496	0	514.496
7.6682	geëscaleerde zorg 18-	652.957	0	652.957
8.7710	volksgezondheid	993.350	0	993.350
8.7720	riolering	1.251.303	1.973.854	-722.551
8.7730	afval	1.914.614	2.358.065	-443.451
8.7740	milieubeheer	703.451	0	703.451
8.7750	begraafplaatsen en crematoria	214.637	129.602	85.035
9.8810	ruimte en leefomgeving	342.609	0	342.609
9.8830	wonen en bouwen	1.267.103	372.000	895.103

Saldo 2027	75.607.829	75.455.737	152.092
-------------------	-------------------	-------------------	----------------

saldo:

onttrekking aan de algemene investeringsreserve

152.092